

tutor ad eas reddendas adigi potest: (§. 221.)
hinc non tam quotidianae sunt suspectorum ac-
cusationes, ac tempore Vlpiani. L. 1. *pr. ff.*
h. t. Vid. Mynling. *ad pr. Inst. h. t.*

 LIB. II. TIT. I.

D E

 RERVM DIVISIONE ET
 ADQVIRENDO EARVM
 DOMINIO.

§. 258.

Hactenus de *personis*, tamquam de primo
 iuris obiecto, actum: (§. 60.) sequitur
 iam alterum, puta *RES*, in quarum iure expli-
 cando libri secundus & tertius cum initio quarti
 versantur.

Ratio
 con-
 nexio-
 nis.

 I. DE RERVM DIVISIONE.

§. 259.

Quemadmodum iureconsulti *hominem* &
personam distinguere solent: (§. 61.)
 ita accurate discernunt *REM* & *PECVNIAM*,
 quarum illa hac latius patet, siquidem *RES*
 etiam ea, quae extra computationem patrimo-
 nii nostri sunt, continet; *PECVNIAE* significa-
 tio ad ea, quae in patrimonio nostro sunt, re-
 fertur.

Diffe-
 rentia
 rei &
 pecu-
 niae.

*Colleg. ad
 Boehmeri introd.
 in jus de tit. de
 Reser. rerum.
 §. 7. & 10.*

fertur. L. 5. pr. ff. de V. S. Augustin. de doctrin. Christian. cap. 6. p. 585. Tom VI. oper.

§. 260. RES ergo iureconsultis vocantur, Vtriusque eius sunt naturae, ut in bonis esse possunt. PECVNIA contra, quidquid vere est actu finitio. est in patrimonio. Huber. Prael. ad Inst. h. t. §. 1.

§. 261. Res, quod ad primam earum divisionem attinet, vel DIVINI, vel HVMANI Rerum divisio IVRIS esse dicuntur. Illae denuo vel SACRAE, prima. vel RELIGIOSAE, SANCTAE etiam quodammodo diuini iuris habentur; L. 1. pr. ff. h. t. *2. Colley. §. 1.*

§. 262. SACRAE erant publice Diis consecratae, §. 8. h. t. L. 6. §. 3. L. 9. pr. & §. crae. 1. 2. ff. h. t.

§. 263. Ex quo inferebant Romani, I. res Ius circa sacras in nullius bonis esse; L. 1. pr. L. 6. §. illas, 2. ff. h. t. adeoque II. nec aestimationem recipere, nec obligari alienarique posse, L. 9. §. 5. ff. eod. §. 8. Inst. h. t. quin potius III. loca sacra manere etiam diruto aedificio; L. 6. §. 3. ff. eod. Plin. Lib. 10. epist. 76. nisi vel ab hostibus capta, L. 36. ff. de relig. vel sacris euocatis religione liberata sint, L. 9. §. 2. h. t.

§. 264. RES RELIGIOSAE erant sepulcra, Res religio-
dedicata diis Manibus. Guther. de iur. Man. giosae.
Lib. 3. cap. 1. Locum vero religiosum vnus-
quis

G +

quis

quisque faciebat, dum mortuum inferebat in locum suum. L. 6. §. 4. ff. eod.

Iura
earum.

§. 265. Ex quibus principiis inferebant, I. cenotaphium, id est, sepulcrum honorarium, non esse religiosum, L. 42. ff. de religios. Conf. Corn. van Bynkershoek *Obs. Lib. 1. cap. 5.* II. Sepulcra commercio hominum eximi. *) L. 12. §. 1 ff. de religios. L. 14. C. de legat. III. Quum in diversis locis cadaver sepultum sit, eum tantum locum, in quem membra principalia, veluti caput, illata fuerint, religione occupari. L. 44. pr. ff. de religios. IV. Eum qui in locum alienum vel publicum mortuum intulerit, actione in factum pulsari posse, ad tollendum cadaver, aut soluendum loci pretium. L. 7. pr. L. 8. §. 2. ff. de religios. V. Etiam sepulcra manere religiosa, nisi reliquiae auctoritate pontificum transferantur. L. 44. §. 1. ff. de religios. Plin. *Lib. 10. Epist. 73.* Gruter *Inscr. p. 578.* Quam religionem, etiam Christianis haesisse, L. 14. C. de relig. merito mireris.

*) Sepulcra ipsa nec in bonis erant, nec in commercio: ast ius inferendi mortuum omnino. Hinc & legari poterat, quum monumenta legari non possent. L. 14. C. de legat.

Res
sanctae. §. 266. SANCTAE denique RES dicebantur, quae sanctione poenali defenduntur, vt, qui ibi aliquid commiserit, grauius puniatur. L. 8. pr. ff. h. t. Tales res erant muri, portae, pomoeria, vallum &c. *)

*) Dan-

*) Dantur quoque personae sanctae, velut parentes & patroni, L. 9. ff. de obsequ. par. & patr. praest. tribuni plebis, Liv. lib. 2. cap. 32. Dionys. Hal. lib. 6. p. 410. legati, L. vlt. ff. de legation.

§. 267. Vnde expediti iuris videbatur, I. Earum nihil immitti posse in muris & portis, L. 8. §. que iura 2. ff. h. t. II. Neque reficere eas cuiquam licere sine principis vel praefidis consensu, nec aliquid eis conjungere, vel superponere, L. 9. §. 4. ff. eod. III. Capite esse plectendos, qui muros transcenderint, vel violarint, L. vlt. ff. §. §. 10. Inst. h. t. Quale exemplum factum in Remo, veteres referunt, d. L. vlt. eod. Liv. lib. 1. cap. 7.

§. 268. Quamvis vero haec omnia paganam Principia de superstitionem redoleant: a Constantini tamen pia de temporibus etiam inter Christianos creditum, consecratione res ita sacras fieri per consecrationem, ut dominium earum Deo offeratur, & religio quae tiani & Christiani dam res illas videatur occupare. Quare principum hoc cum conclusionibus (§. 263.) explicationem in titulo C. de SS. Ecclesiis, nec non ceperunt. in univ. iure Canonico regnat. Blondell. Apolog. de episc. & presb. Sect. 3. pag. 265. sequ. Ziegler de episc. Lib. 3. cap. 7. Pictetus in libello Gallice scripto de templis.

§. 269. Noua quoque tunc temporis accessit rerum species, RES nimirum ECCLESIASTICAE a Reseclesiasticae a CAE, quae non quidem ἀγίως, sed media-facris

distin-
guen-
dae.

te, cultui diuino sine consecratione inseruiunt.
Vnde & facilius vel ad tempus, vel in perpetuum, alienantur, quando id expedit ecclesiae; L. 14. §. 5. L. 17. §. 1. C. de SS. Eccl. Nov. 120. cap. 7. accedente tamen, vti in alienatione rerum minoris, causae cognitione & decreto. Stryk *Cautel. contra. Sect. 1. cap. 3. §. 7. vulgatum juris est, Ecclesis gau-*
= dent jure minorum.

Quae-
nam ca-
nonistis
res reii-
giosae.

§. 270. Denique & res religiosas retinuit ius canonicum, illisque accenset non solum sepulchra & coemeteria, verum etiam xenodochia, orphanotrophea, ptochotrophea. Lancell. *Inst. iur. can. Lib. 2. tit. 17.* Hinc & coemeteriis aqua benedicunt, & benedicta subiiciunt iurisdictioni ecclesiasticae, quin eorum communione priuant haereticos, paganos, excommunicatos.

Vfus
doctri-
nae de
rebus
diuini
iuris ho-
diernus.

§. 271. Protestantes quidem ea opinione imbuti non sunt, ac si res cultui diuino immediate inseruientes in dominio Dei sint, magis quam res aliae. Si tamen quis hasce res velit *sacras* vocare, per nos licebit. Nec temere eas alienamus aut aliis adplicamus vsibus, nisi urgente necessitate aut suadente vtilitate ecclesiae. Quae de alienatione rerum ecclesiasticarum (§. 269.) dicta sunt, ea & apud nos obtinet. *Res & personae sanctae* etiam nobis sunt, immo *plures*, quam Romanis. Si denique coemeteria & sepulchra aliquis velit *res religiosas* adpellare, non quidem errabit; concinnius

cinnius tamen ad res *sanctas* referuntur. Sepulchra certe commercio non esse exempta, constat.

§. 272. Haecenus de rebus *diuini iuris*: Res humani iuris quuntur, quae HUMANI IURIS habentur, (§. 261.) quaeque vel COMMUNES siue NVLLIVS sunt, vel PVBLICAE, vel VNIVERSITATIS, vel SINGVLORVM. *pr. Inst. L. 2. pr. ff. h. t.*

§. 273. COMMUNES sunt, quae, quod ad Res proprietatem, nullius; quod ad usum, omnium hominum sunt. §. 1. *Inst. L. 2. §. 1. ff. h. t.* PVBLICAE, quae ratione proprietatis populi sunt, quod ad usum, singulorum ex populo. RES VNIVERSITATIS; quae, quod ad proprietatem, sunt uniuersitatis, quod ad usum, singulorum ex ea uniuersitate. L. 6. §. 1. *ff. h. t. L. 14. ff. de acqu. rer. dom.*

§. 274. Communes ergo s. nullius ex his Earum principiis sunt aer, aqua profluens, mare, L. 2. §. 1. *ff. h. t. §. 1. Inst. h. t.* Publicae litoplara maris, flumina, portus, ripae, adeoque cuique ex populo permessa piscatio in flumine, nauis ad ripam adpulsus, exsiccatio retium, oneris in ripa expositio. L. 3. *D. ne quid in loc. publ. L. 5. pr. ff. h. t.* Res uniuersitatis, sunt theatra, stadia, curiae siue senacula. L. 6. §. 1. *ff. eod.*

Patri- §. 275. Bona, quae ad populum aut vniver-
moni- sitatem ita spectant, vt vsus non pateat singu-
um vni- lis ex isto populo aut ista vniuersitate PATRI-
uerfita- MONIVM POPVLI vel VNIVERSITATIS vo-
tis. cantur. Vnde & seruus publicus non erat res
 vniuersitatis, sed in eius patrimonio. L. 6. §. 1.
ff. h. t.

Vfus §. 276. Sed haec principia hodie tantum non
huius vbique deserunt, quum pleraque, quae publica
doctri- dicuntur iure Romano, imperantes sibi vindicant,
nae ho- iique earum rerum vsui modum praedi-
diernus. scribere soleant.

Res sin- §. 277. RES PRIVATAE vel SINGVLORVM
gulo- dicuntur, quae sunt in singulorum patrimonio.
rum.

§. 278. Altera rerum diuisio est in VNIVER-
Res vel SALES & SINGVLARES. Singularis res est
vniver- corpus vnitum & connexum, L. 30. D. de usu-
fales vel cap. nec non ius vnicum. Vniuersalis, quae
singula- plures res singulares, totum quoddam consti-
res. tuentes, complectitur. Dicitur etiam VNIVER-
 SITAS RERVM & vel vniuersitas iuris est, vel
 hominis. Illa a lege agnita, & ita comparata
 est, vt in illa res succedat in locum pretii, ac
pretium in locum rei. Iura quoque complecti
 potest, quae omnia secus se habent in vniuer-
 sitate hominis. Iuris vniuersitates duae sunt in
 iure nostro: hereditas & peculium. L. 16. §.
 1. L. 20. D. de hered. petit. L. 40. D. de
 pecul. L. 1. C. de castrens. pec. Hominis vni-
 uersitates multae dantur v. c. bibliotheca, greg,
 taberna instructa &c. §. 279.

*sic hoc
 aeterna
 alius verbis
 Surroga-
 tum capi-
 natum
 eius in
 cuius lo-
 cum surro-
 gatum
 fuit.*

+ Vnde in iur.

§. 279. Tertia diuisio in RES MANCIPI & Res
 NEC MANCIPI *) sublata est a Iustiniano L. *mancipi*
vn. C. de nud. iure Quirit. toll. Quarta in & nec
 CORPORALES & INCORPORALES sequente *manci-*
 titulo explicatur. Hinc altera tituli parte po- *pi, cor-*
 tius *de acquirendo rerum dominio*, exemplo *porales,*
Iustiniani nostri, erit agendum. *& in-*
corporales.

*) Res mancipi erant, quae veteribus pretiosissimae: Bynkersh. *de reb. mancipi* & *nec mancipi* p. 109. vt praedia Italica, iura praediorum rusticorum, serui, quadrupedes, quae dorso & collo domantur, hereditas, margaritae. Plin. *Hist. Nat. Lib. 9. cap. 35. Vlp. Fragm. tit. 19. §. 1.* Ceterae nec mancipi. conf. Frid. El. a Pufendorf *in obs. iur. univ. T. 2. Obs. 79.*

II. DE ADQUIRENDO RERVM DOMINIO.

§. 280.

Quod circa res versatur *ius*, vulgo aut IN RE aut AD REM esse dicitur. Vocabu- Ius est
 la ius canonicum suppeditat, *cap. 8. de concess. vel in re*
praeb. in 6. & cap. 40. eod. in 6. Distinctio- vel ad
 nem ipsam ius ciuile non ignorat. L. *19. pr. & rem.*
L. 13. §. 1. ff. de damno inf. L. 3. pr. L. 25.
ff. de obl. & action. Tertia tamen species his
 addenda videtur, nimirum *ius possessionis*; imo
 quarta: *ius occupandi*, de quo infra (§. 296.)

§. 281. Nimirum ^{*inclusionem.*} DEFINERE rem dicitur, Posses-
 qui facultate *physica* pollet, *super illa dispo-* sio
 nendi. quid?

nendi. POSSESSIO autem est *detentio rei corporalis cum animo sibi habendi*. L. 1. pr. §. 1. D. de *acquir. vel amitt. poss.* L. 9. D. *rei vind.* Ex quo consequitur I. ut qui omnino non habet animum, rem siue ex iure in re, siue ad rem sibi habendi, non possessor fit, sed nudus detentor. II. Ut possessio sit *adquisita*, simulac quis *facto corporeo* significat, quod facultate physica de re disponendi gaudeat, & rem sibi habere velit. Factum autem illud *adprehensio* possessionis vocatur. III. Ut *conseruetur*, quamdiu facultas illa physica & animus habendi adsint; sed IV. *amissa* fit, cum alterutrum requisitum cessat. vid. *tit. Dig. de acquir. vel amitt. possess.*

Poffef- §. 282. Spectamus autem in possessione vel
 fio quo- animum possidentis, vel possessionis fundamen-
 duplex? tum *), vel eiusdem obiectum, vel denique mo-
 dum possidendi. Ratione *animi* duplex est.
 Etenim qui possidet dnimo rem tamquam suam
 habendi, CIVILITER; qui absque eo, NATU-
 RALITER possidere dicitur. L. 12. pr. D. de
acquir. vel am. possess. L. 37. D. de A. R. D.
 L. 15. §. 1. D. qui *satisd. cog.* L. 1. §. 9. D.
 de vi & vi arm. L. 2. §. 1. D. pro hered. L.
 38. §. 78. D. de V. O. Prior vel bona fide
 possidet, vel mala. Bona fide possidere dicitur
 rem alienam, qui se, ex errore excusabili, eius
 esse dominum credit. §. 1. I. de *usucap.* L.
 3. 109. D. de V. S. Si respicis ad fundamentum:
 possessor

possessor aut iustum titulum habet, aut minus.
Si illud, IVSTVS; si hoc, INIVSTVS vocatur.

L. 3. §. 5. D. de A. vel A. P. L. 13. §. 1.
D. de public. in rem. act. L. 22. §. 1. D. de

noxal. act. *) *Obiectum possessionis si res corpo-*

ralis est, habes possessionem VERAM; si res
incorporalis, ANALOGICAM s. QVASI POS-

SESSIONEM, L. 3. pr. D. h. t. L. 4. §. 27. D. de
usurp. & usucap. L. 32. §. 1. D. de S. P. V.

L. 10. D. si serv. vind. L. 23. §. 2. D. ex quib.
caus. maior. L. 3. §. 17. D. de vi & vi arm.

L. 18. §. 1. D. de pet. hered. *) *Modum denique*

possidendi quod attinet; cum res in sensu nos-
tros agit, NATURALIS siue CORPORALIS;

6. cum absens est res, CIVILIS s. MENTALIS pos-
sessio audit. L. 3. §. 7. L. 30. §. 5. D. L. 4. C.

de A. vel A. P. §. 5. I. de interd.

*) *A fundamento possessionis sedulo secernen-*

da est eiusdem causa, hoc est ius illud, siue
in re, siue ad rem, cuius exercendi causa,

aliquis rem possidet. Et de hac obseruan-
dum, "neminem sibi causam possessionis muta-

re posse." L. 3. §. 19. 20. L. 19. de acquir.
vel am. poss. L. 6. §. 3. D. de precar. L. 5.

C. de adqu. & ret. poss. *hansly*

§. 283. IVS POSSESSIONIS vocari suavit *ius pos-*
complexus iurium, quae possessori qua tali *sessionis*
competunt. Quo referenda sunt sequentia. I. quid?

Ab editione ac probatione tituli liberatur pos-
sessor. L. 11. C. de petit. hered. L. 28. C. de

rei vind. II. Aliquando fructus lucratur. (vid.
infra §. 332. III. Rem tamdiu retinet, quamdiu

alter,

3,

4,

hansly
vid. hanc
hansly
ad Interdicta -
ad usucapionem -
Ich bringe no. 3. 4. 5. 6.

alter, suam esse, non probauerit. §. 4. I. de interd. IV. In possessione se etiam priuata auctoritate defendit, L. 1. C. unde vi, eaque de iectus deiicientem confestim iterum iure deiicit, L. 3. §. 9. L. 17. D. de vi & vi armat. V. Eo iure gaudet, vt in pari causa melior eius conditio existimetur, L. 2. §. 9. D. uti possid. & hinc in dubio pro illo feratur sententia, L. 125. L. 128. D. de R. I. VI. Si quis bona fide rem alienam possidet, nullam culpam praeficit, L. 25. §. 11. D. de heredit. petit. Denique VII. aliquando rem alienam aut alteri debitam tantum retinere potest possessor, donec de eo, quod sibi vicissim debetur, satisfiat; quod ius retentionis vocatur. conf. Georg. Lud. Bohmeri diss. de iure retentionis in elect. iur. civ. Vol. 2. Exerc. 13. ^{x.} In dubio melior est boni possidentis.

Vtriusque definitio.

§. 284. IUS IN RE, recte cum Grotio definiendo Hubero, est facultas homini in rem competens, sine respectu ad certam personam; IUS AD REM facultas, competens personae in personam, vt haec aliquid dare vel facere teneatur. Hoc oritur ex obligatione, quae proinde personam non egreditur. Hub. Praelect. ad Inst. h. t. §. 12. De illo sequentibus titulis: de hoc libri tertij titulis postremis & libri quarti prioribus erit agendum.

Iuris in re natura & indoles.

§. 285. Ex priore definitione fluit, I. ius in re non esse momentaneum, nec, re licet surrepta vel deperdita, expirare. II. Idem ius pro-

producere actiones in rem aduersus quemcunque possidentem aut turbantem. L. 25. ff. de obl.

Et act. §. 1. Inst. de act. momentaneum est, quod possessione cessante expirat. A. A. Cod. De act. & pos.

§. 286. Ex quo potro sequitur, III. vt spe- Eius-
cies iuris in re sint quatuor, I. DOMINIUM. II. dem spe-
HEREDITAS. III. SERUITVS & IV. PIGNVS. cies.

IV. Vt possessio f. potius ius possessionis (§. 283.) iuribus in re accenferi nequeat, quia is,

qui rem possedit, ex eo solo fundamento, quod

possederit, illam ab omni possessore repetere

non potest. L. 7. D. de vi Et vi armat. Hu-

ber. Prael. ad Inst. lib. 4. tit. 15. §. 2. Zach.

Huber. Lib. 3. Dissert. 5. c. 2. §. 17. sequ.

Iure canonico tamen possessio quodammodo natu-

ram iuris in re induit. Cap. 18. X. de restit.

spoliat. *Vrius possessio est species iuris in re, quae aliquis ex sola possessione*

§. 287. DOMINIUM, de quo hic agendum, Domi-

est ius in re corporali Et singulari, ex quo fa- rii defi-
cultas de ea omni modo disponendi *), eam- pitio.

que vindicandi nascitur. Ita fere Mynsinger

rus ad pr. Inst. h. t. immo & leges nostrae L. 21.

C. mand. L. ult. C. de reb. alien. non alienand.

*) Quodsi dominium per leges, testamenta aut pacta restrictum est, limitatum vocatur.

§. 288. Dominium hoc olim in re mancipi Domi-

vel QVIRITARIVM erat, vel BONITARIVM, nium

quorum illud a solis Romanis ciuibus acquire- olim vel

batur modis ciuilibus, Varr. de re rust. Lib. Quirita-

2. cap. 10. Vlp. Fragm. tit. 19. §. 2. Conf. nitari-
um.

H

Antiq.

Bona fide et iusto titulo habita actionem realem contra tertium potest in ditione publiciana

I
signat

II. Divisio

Antiq. nostr. Rom. h. t. §. 19. seq. Hoc autem, nempe bonitarium, & ab aliis, modis quibuscumque naturalibus, adquiri poterat. Vnde & illud ἐννομον LEGITIMVM; hoc *Φυσικὸν* seu NATVRALE *) adpellatur Theoph. §. ult. *Inst. de libertin.* Sed hanc distinctionem Iustinianus sustulit. L. vn. C. de nud. iur. Quirit. toll. L. vn. C. de vsucap. transform.

*) Alio sensu hodie Doctores dominium diuidunt in CIVILE & NATVRALE, & illud tribuunt marito in rebus dotalibus, hoc uxori. Sed de hac distinctione infra §. 445. dicendi locus erit.

Dominium vel reuocabile vel irreuocabile.

§. 289. Porro dominium aut REVOCABILE est aut IRREVOCABILE. Hoc vocatur, quod nobis ita competit, vt absque voluntate nostra ad priorem dominum redire nequeat. Illud, quod etiam nobis inuitis desinit, & ad pristinum dominum redit. Reuocabile vel ita comparatum est, vt res repeti possit *actione reali*, cum dominium ipso iure deserit; vel vt actio personalis tantum locum habeat, quia dominus obligatus est ad restituendum. Si prius, dominium ex tunc; si posterius, ex nunc reuocari dicitur *).

*) Si dominium ex tunc reuocatur: ius a domino reuocabili constitutum e. g. seruitus, cessat; non autem si ex nunc reuocatio fit. Ibi ergo, non hic, regulae locus est: *resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis.* conf. Vinni select. quaeft. lib. 2. cap. 5.

Quoties Dominium ipso iure resoluitur, siue ex tunc, toties juris regula est locus: resoluto iure dantis. Quoties Dominium resoluitur instituta actione personalis, siue ex nunc; toties non est locus regulae dictae. —

§. 290. Si ad personam domini respicitur, dominium in SOLITARIVM & CONDOMINIVM abit, quorum illud *unicæ personæ*, hoc *pluribus competit*. Quoad iura vero, quæ dominium complectitur, aut PLENVM est, aut MINVS PLENVM. Plenum dicitur, *quod totam proprietatem & usumfructum continet*; minus plenum vero adest, *si iura domini inter plures sunt diuisa*.

§. 291. Hoc dominium minus plenum aut DIRECTVM est aut VTILE. *Directus* scilicet dominus dicitur, cui nihil præter proprietatis partem; *utilis*, cui pars proprietatis cum iure vtendi competit.

§. 292. Cum autem *caussa*, quæ domino minus pleno ansam præbet, varia esse possit, *variae inde huius domini nascuntur formæ*, nimirum FEVDVM, EMPHYTEVSIS & IVS SVPERFICIARIVM. De feudis in iure feudali, de emphyteusi infra *Lib. 3. T. 35.* dicetur. Quod vero superficiem attinet, de ea hæc notes velim. SVPERFICIES est omne quidquid in solo supra faciem terræ aedificatum est. *L. 2. D. de superficieb.* IVS autem SVPERFICIARIVM est *ius habendi superficiem in solo alieno*. Hoc iure alteri concessio, solum quidem est & manet res mea. At ipsius superficiæ dominus *utilis* est superficiarius. Mihi contra, domino soli, dominium aliquod *directum* in superficie compe-

Domini-
um soli-
tarium &
condo-
minium;
domi-
nium
plenum
& mi-
nus ple-
num.

Domini-
um
minus
plenum
duplex
ratione
iurium
ingredi-
entium.

Domini-
um
minus
plenum
triplex,
quoad
causam.

tit. L. 73. §. 1. L. 74. L. 75. D. de R. V. L.
 19. pr. D. de damn. inf. L. 1. §. 3. 4. 6. L. 2.
 D. de superfic.

iii **Modus
 adqui-
 rendi
 domi-
 nium
 cum ti-
 tulo
 non
 confun-
 dendus.**

§. 293. Spectatis variis iuris rerum speciebus, ad modos acquirendi ius in re transeamus. Requiritur nempe, si quidem ius in re acquirere velis, ordinario: *titulus & modus acquirendi* *). Est autem TITVLVS ratio quaedam legalis, qua adquisitio iuris in re *possibilis* fit. MODVM contra acquirendi vocamus factum corporeum, acquisitionem reddens *existentem*. Tituli in iure multi reperiuntur, veluti pro emto, pro legato, pro donato, pro soluto, pro dote, pro suo, pro derelicto, pro permutato, pro transacto, pro adiudicato, qui omnes ἀπίσως ius ad rem tantum, non in re operantur.

*) Diximus ordinario. Quidam enim casus excepti sunt, ubi solus titulus ius in re tribuit; de quibus in Pandectis dicitur.

**Modi
 adqui-
 rendi
 vel na-
 turales
 vel ciui-
 les.**

§. 294. *Quarundam bimoventium* MODI ADQVIRENDI duorum generum sunt. Quarundam enim rerum dominium IVRE NATVRALI; quarundam vero IVRE CIVILI nanciscimur §. 11. *Inst. h. t. §. 390.*

**Natura-
 les oc-
 cupatio,
 accessio
 traditio,
 fructu-
 um per-
 ceptio.**

§. 295. Modi acquirendi IVRIS NATVRALIS sunt **A** OCCVPATIO, **B** ACCESSIO, **C** FRVC-
 TVVM PERCEPTIO *), **D** TRADITIO.

*) conf. omnino Christ. Gottlieb Gmelin. *diff. de diuersis partibus ancillae & foetus pecoris iuribus.* §. 4. 199.

§. 296.

§. 296. OCCVPATIO est ^{comprehensio} apprehensio rerum Occu-
 corporaliū nullius, cum animo sibi habendi. pationis
 NULLIVS vero hic esse censentur, quae vel natura defini-
 non sunt in dominio, vel pro derelictis tio.
 habita, in dominio esse desierunt, id est, eo
 animo abiecta a domino, ut ea in numero re-
 rum suarum amplius esse nolit. §. 46. Inst. h.
 t. L. 1. L. 2. §. 1. L. 5. §. 1. ff. pro derel.
 vel denique illae, de quarum domino propter
 vetustatem non amplius constat. L. 31. §. 1.
 de A. R. D.

§. 297. Ex quo sequitur, ut I. ea, quae nul- Axi-
 lius sunt, cedant occupanti, L. 3. pr. ff. de omata de
 acquir. rer. domin. II. Ut occupatio fiat ani- occupa-
 mo & actu corporali simul, L. 3. §. 1. ff. de tione.
 adqu. vel amitt. possess.

§. 298. Species occupationis feruntur VE- Occup-
 NATIO, quo & AVCPIVM & PISCATIO re- tionis
 feruntur, OCCVPATIO BELLICA, & INVEN- species.
 TIO,

§. 299. VENATIO est occupatio ferarum be- Venatio
 stiarum *), siue terrestrium, siue volucrum, ferarum
 siue piscium, quippe quae nullius sunt: (S.
 296.) L. 1. §. 1. ff. de acquir. rer. dom. §.
 12. Inst. h. t.

*) FERAE bestiae sunt, quae libere vagantur,
 nec sine vi occupantur, quo iura nostra &
 apes, columbas, pavones referunt; §. 14.
 15. Inst. h. t. Si tales capiuntur & domi-
 curantur, MANSVEFACTAE dicuntur. MAN-
 SVETAE, animalia domestica, ut anseres,
 gallinae §. 16. Inst. h. t. §. 300.

Iura circa venationem. §. 300. Quum ergo ferae bestiae veteribus iure gentium visae sint nullius: (§. 298.) §. 12.

Inst. h. t. L. 3. pr. §. 1. ff. de acqu. rer. dom. consequens est I. vt captae statim nostrae fiant; (§. 297. I.) L. 1. §. 1. *ff. eod.* adeoque II. capi possint non modo in fundis nostris, sed & alienis, dum ne dominus ingredientes nos prohibeat. L. 3. §. 1. *ff. de acquir. rer. dom.* III. Vt capi non possint, viuariis, alueariis, vel piscinis inclusae, quia non sunt nullius. (§. 297. I.) L. 3. §. 14. *ff. de acqu. vel. amitt. possess.* IV. Vt qui animalia mansueta intercipit, furtum committat, ob eandem rationem, L. 5. §. 6. L. 44. *ff. de acqu. rer. dom.* §. 16. *Inst. h. t.* V. Vt manufactae tum demum capi queant, cum aufugerint, & animum reuertendi deposuerint. §. 15. *I. h. t.* Si autem VI. fera bestia custodiam nostram euadit, nostra tamdiu manet, quamdiu in conspectu nostro est, nec difficilis videtur eiusdem persecutio. Simulac enim conspectum effugit, aut persecutio difficilis sit, eam dereliquisse censetur. Hinc res nullius facta est, cuiuslibet occupanti cedens. §. 12. & 14. *I. h. t.*

Ad occupandam feram non sufficit vulneratio. §. 301. Porro cum venatio occupationis species sit, (§. 297.) occupatio autem sit adprehensio, (§. 295.) sequitur, vt ad occupandam feram bestiam non sufficiat vulneratio, nisi sequatur adprehensio, vel manu vel laqueis, aliisque instrumentis facta. L. 5. §. 1. L. 55. *D. de*

A. R. D. §. 13. I. h. t.

§. 302.

§. 302. OCCUPATIONE BELLICA acquiruntur personae & res hostium, quae capiuntur, quippe ex principiis iuris Romani res nullius*). Occupationis bellicae fundamentum

L. 1. §. 1. ff. de acquir. vel amitt. poss. Westenh. Princ. iur. ff. ad tit. de acquir. rer. dom. §. 39. Ex quo principio inferitur, I. ea quae ab hostibus capimus, (non quae bello civili, L. 21. §. 1. de capt. & postlim.) iure gentium statim nostra fieri. L. 5. §. vii. ff. de acquir. rer. dom. §. 17. Inst. h. t. Quumque II. hostes occupationi rerum suarum plerumque violenter resistent, & aliquando erepta recuperent, sequitur III. non prius res captas nostras intelligi, quam si intra praesidia nostra fuerint perlatae. L. 5. §. 1. ff. de capt. & postl. IV. Milites stipendiarios, qui res capiunt, esse in ministerio imperantium, adeoque eos res publico belli actu captas non sibi, sed reip. acquirere, & hinc peculatus reos esse, si quid sibi retineant. L. pen. ff. ad L. iul. peculat. V. Immobilia non cedere militibus, sed reipublicae, & hinc agrum hosticum publicari. L. 20. §. 1. ff. de capt. & postl. VI. Ex mobilibus ea relinqui militibus, quae permittente imperatore, praedam agentes ceperint. L. 36. §. 1. C. de donat.

*) Apposite eam in rem Pufendorff de I. N. & G. Lib. 4. cap. 6. §. 14. Sciendum est, perlatum hostilem. uti cetera iura pacifica, ita & effectum dominii rumpi hactenus, ut non amplius quis teneatur ab istius rebus manus abstinere, nisi iqua humanitas suascrit. In

bello ergo res hostium in ordine ad alium hostem redduntur velut dominio vacuae: non quod hostes per bellum ipso iure rerum suarum domini esse desinant, sed quia illorum dominium non obsit hosti, quo minus eas res auferre, sibi que habere possit. Prorsus uti ad rei vacuae dominium acquirendum sola adprehensio sufficit.

Ius post-
Limii. §. 303. Aliquando tamen in bello obtinet IVS POSTLIMINII, hoc est recuperatio iurium bello amissorum. Eo fruuntur I. res immobiles; cum hostibus expulsis ad priores dominos redeant; L. 20. §. 1. de captiv. II. res mobiles, si hosti eripiuntur, antequam intra eius praesidia fuerint perlatae; (§. anteced. n. III.) III. personae bello captae, si iusto modo ex potestate hostis redeunt. L. 5. L. 19. D. de captiv.

Inven-
tio §. 304. INVENTIONE acquiruntur res, quae vel sua natura nullius, vel pro derelictis habitae, (§. 296.) adprehenduntur, (§. 297. I.) L. 1. §. 1. L. 3. §. 3. ff. de acqu. vel amitt. poss. Quum ergo res sua natura nullius cedant occupanti: (§. 297. I.) recte infertur, lapillos, gemmas, aliaque in littoribus inuenta, & ab aliis nondum occupata, iure gentium invenientis fieri. §. 18. Inst. h. t. L. 3. pr. ff. eod. L. 1. §. 1. ff. de acqu. vel amitt. possess.

Thesau-
ri. §. 305. Quumque & res pro derelictis habitae occupanti cedant, (§. 267.) sequitur, I. ut & thesaurus *), cuius non existat memoria, L.

§1. §. 1. ff. de acquir. rer. dom. L. vn. C. de thesaur. a nobis in loco nostro sine artibus magicis inuentus, nobis adquiratur. §. 39. Inst. h. t. L. 63. pr. ff. de acqu. rer. dom. L. vn. C. de thesaur. Nam II. in loco alieno, siue priuato siue publico, fortuito inuentus, ex dimidia parte inventori, ex dimidia domino vel reip. iure accessionis cedit; III. data opera in fundo alieno quaesitus & inuentus, totus domini est, & inuentor, tamquam qui rem alienam contrectauit, punitur; IV. artibus odiosis quaesitus atque inuentus a fisco eripitur. §. 39. Inst. h. t. L. 63. ff. de acqu. rer. dom. L. vn. C. de thesaur. L. 3. §. pen. ff. de iur. fisci.

*) In iure haec adquisitio aliquando accessionibus accensetur, vt §. 39. Inst. h. t. aliquando inuentionibus, vt L. 31. §. 1. ff. de acqu. rer. dom. sed haec nec ἀρτιωποιαν, nec dissentium iureconsultorum arguunt. Fundi dominus partem suam acquirit iure accessionis, si alius fortuito inuenerit; iure occupationis & accessionis, si ipse inuenerit. Qui in alieno fundo inuenti partem accipit, eam capit solo iure occupationis. Potest ergo diuerso respectu ad utramque referri.

§. 306. Et quia nemo dereliquisse rem intelligitur, nisi qui eo abiicit animo, vt eam in rerum suarum numero esse nolit: (§. 296.) insertur inde I. occupanti non cedere res amissas, vel vti de rheda currente cadentes, §. 47. Inst. h. t. II. nec res a furioso, ebrio aut irato abiectas; III. bona quoque naufragorum, vel res

Res pro derelictis non habitae, inuentione non adquiruntur.

leuandæ naus caussa eiectas, non posse ab alio occupari. *L. 21. §. 1. ff. de adqu. possess. L. 8. ff. ad L. Rhod. L. 9. §. ult. ff. de adqu. rer. dom. L. 43. §. 4. seq. ff. Et auth. Nauigia C. de furt.*

Vfus
doctri-
nae de
occupa-
tione
hodie-
nus.

§. 307. Hactenus de OCCUPATIONE, eiusque speciebus. (§. 296. & 298.) sed ab his principiis tantum non vbiq̄ue hodie receditur. Venationes enim plerumque ad solos imperatores, eosque, quibus illae vel in feudum datae, vel privilegio concessae sunt, pertinent. Militibus conductitiis raro pars praedae conceditur; saepius iis, qui sponte castra sequuntur, ut praedatum exeant, vel qui mandante rep. nauibus armatis hostilibus nauibus insidiantur, easque intercipiunt. Res in littore maris inuentas multis locis fiscus sibi vindicat. Nec ignotum, eundem in Dania, aliisque quibusdam locis, occupare bona naufragorum. Aliud in Frisia. *Statut. L. I. tit. 24. §. 13. Zach. Hub. Observ. rer. iud. obs. 10.*

B.

Acces-
sionis
defini-
tio & di-
uisio.

§. 308. Alter modus est ACCESSIO, id est, *acquisitio rei accessoriae, quae cum re nostra principali quomocunque coniungitur*; (§. 295.) eaque recte a doctoribus in NATURALEM, INDUSTRIALEM & MIXTAM diuiditur. Quidquid enim vel naturae beneficio, vel arte atque industria rei nostrae accedit, nostrum fit. Si autem quaeris, quae in hoc articulo sit res accessoria, quaeue principalis: generali definitione id quidem comprehendi nequit.

quit. Aliquando *principale* est, ex quo aliquid nascitur, aliquando id quod per alterum ornatur. In aliis casibus dignius & pretiosius, in aliis id, cuius maior pars adest, pro principali habetur, vt ex sequentibus patebit.

a.

§. 309. NATVRALIS ACCESSIONIS modi *Variae* sunt varii, veluti PARTVS ancillae, INSVLA *naturalis* in flumine nata, L. 39. §. 2. ff. eod. ALLUVIO, *id est incrementum beneficio fluminis* *pedetentim & latenter adiectum*, §. 20. Inst. h. t. VIS FLVMINIS, *incrementum semel & simul adiectum*, §. 21. Inst. eod. & ALVEI MVTATIO, §. 23. Inst. eod. *Annulus in unguis lat. Mox de h. t. b. t.*

§. 310. Ex his vero sequitur, I. Vernas ex Vernae ancillis nostris natos nostros esse. (§. 66.) §. *Plurimus in h. t. b. t.*

4. Inst. de iur. pers. L. 7. C. de rei vind.

II. insulam in medio flumine natam communem esse eorum, qui vtrinque prope ripam praedia possideant, pro modo latitudinis cuiusque praedii; alteri ripae propiorem eis, qui ab illa partae ripae possident praedia, accedere. §. 22. Inst. h. t. L. 7. §. 3. L. 29. L. 30. §. 1. ff. de acquir. rer. dom.

§. 311. Porro inde inferunt iureconfulti, III. Alluio quidquid per alluionem agro nostro, flumini proximo *) adicitur, nostrum esse, §. 2. Inst. h. t. L. 7. §. 1. ff. h. t. IV. quod vero per vim fluminis adicitur, prioris domini manere; nisi is interea, dum pars adiecta coaluit, & arbores

bores in fundum nostrum radices egerunt, illam praedii sui partem vindicare neglexerit. §. 21. *Inst. h. t. L. 7. §. 2. ff. de acqu. rer. dom.*

*) Id intelligendum de agris *arcifiniis*, qui non aliis inclusi sunt finibus, quam naturalibus, veluti montibus, vel flumine publico, adeoque, Frontino teste, nulla mensura continentur. Ab his differunt *agri limitati*, qui olim ex agro publico ad certam mensuram possidendi dabantur, & *adsignati*, qui per extremitatem mensurae comprehendebantur. His enim posterioribus quod accedebat, publicum erat; illis si quid accresceret, id domino agri cedere dicebatur. L. 16. ff. de *acqu. rer. dom. L. 1. §. 6. de flum.* Qui *agri arcifinii & limitati* fuerint, ex Aggenio & Frontino exposuerunt Conzan. *Lib. 3. comm. cap. 5. Giphan. ad L. 16. ff. de acqu. rer. dom.* Sed accuratius Io. Frid. Gronovius not. ad *Grot. de I. B. & P. lib. 2. Cap. 3. §. 16.*

Aluei
mutatio
& inun-
datio.

§. 312. Denique inde colligunt iureconsulti, V. *alueum*, quem flumen derelinquat, eorum similiter esse, qui utrimque praedia possident pro modo praediorum. L. 7. §. 5. ff. de *acqu. rer. dom. VI. Inundationem* autem speciem fundi non mutare, eumque, aqua recedente, eius manere, cuius & antea fuerit L. 7. §. 6. ff. *eod. §. 24. Inst. h. t. L. 1. §. 9. ff. de flum.*

Vfus
doctri-
nae de
acces-
sione
naturali

§. 313. Sed & haec non ubique eodem modo seruantur. Insulae sunt eiusdem, cuius est flumen, adeoque eas sibi princeps vel respublica vindicare solet. (§. 276.) Idem alicubi circa alluionem & alueum derelictum contingit, adeo,

adeo, vt in Germania vasalli a Principibus investiri soleant alveo fluminis derelicto. Immo & agris inundatis passim praescribitur decennio in utilitatem principis. Voet. ad §. 23. Inst.

h. t. — *Quod si duo territoria flumine separantur; circa insulam in flumine nata.* *b.)*
 §. 314. Haec de accessione naturali: se- *Acces-*
 quitur INDUSTRIALIS, (§. 308.) cuius spe- *tionis*
 cies sunt ¹ADIVNCTIO, ²SPECIFICATIO, ³COM- *indus-*
 MIXTIO. *trialis*
variae
species.

§. 315. Nimirum si res, quae legibus acces- *Regulae*
 soria iudicatur, ad nostram principalem opera *acces-*
 humana accedit: nos illam adquirimus, & mo- *tionis*
 dus hiece acquirendi ACCESSIO ARTIFICIALIS *indus-*
 f. INDUSTRIALIS vocatur. Caue autem existi- *trialis.*

mes, rem accessoriam semper nobis irrevocabi- *Accessio*
 liter cedere. Aliquando accessio non nisi reuo- *in genere*
 cabile dominium tribuit. Etenim res accessio- *Regula.*
 ria vel a principali salva substantia separari *h. datur*
 potest, vel minus. Si prius: dominus rei ac- *ne Res*
 cessoriae pristinus agit ad exhibendum, vt res *si separari*
 separentur. Separatione facta, rem suam vind- *possit*
 dicat. L. 6. D. ad exhib. L. 23. §. 4. 5. D. de
 R. V. Si posterius: res accessoria irrevocabi-
 liter nostra fit.

§. 316. Quia tamen iniquum est, alterum *Conti-*
 cum alterius damno fieri locupletio- *nuatio.*
 rem, quando domino pristino rei accessoriae datur *vel Pretium*
 actio aduersus me, cui res illa cessit, ad pre- *si separari*
 tium consequendum. Si enim mala fide rem *non possit.*
 accessoriam possideo, dominus prior petit pre-
 tium

tium actione furti & conditione furtiva. §. 26. I. h. t. Sin bona fide: ad id, quo locupletior sum, praestandum, actione in factum compellor. d. L. 23. §. 5. D. de R. V. Si ergo iustum pretium pro re accessoria solui, nihil; si minus iusto pretio dedi, supplementum pretii; si gravis rem accepi, integram aestimationem domino pristino praestabo.

41
 Adiunctio eius-
 que species.
 §. 317. ADIVNCTIO est, quando aliena res materiae nostrae adiungitur, veluti per *inclusio- nem, adferruminationem, intexturam, attexturam, inaedificationem, scripturam, picturam.* Vbi semper accessorium sequitur suum principale. L. 26. §. 1. ff. de adqu. rer. dom. §. 26. Inst. de rer. div. *accessorium sequitur jus & conditionem principalis.*

Inclu-
 sio, ad-
 ferrumi-
 natio,
 intextu-
 ra, in-
 aedifica-
 tio,
 scriptu-
 ra, pic-
 tura.
 §. 318. Ex eo ergo generali principio I. gemma aliena, auro meo *inclusa*, mihi cedit. L. 19. §. 13. sequ. ff. de aur. arg. leg. II. res, per *adferruminationem* rei meae adiuncta, tamquam pars integralis, mea fit, L. 27. pr. ff. de A. R. D. III. Purpura, vesti nostrae *intexta* aut *attexta*, accessionis vice cedit vestimento. §. 26. Inst. h. t. L. 7. §. 1. ff. ad exhib. IV. Quod solo *inaedificatur*, solo cedit, siue nos materia nostra in alieno solo, siue aliena materia in nostro solo aedificemus, L. 7. §. 10. Et 12. ff. de adqu. rer. dom. §. 29. Inst. h. t. V. Quod chartae *inscriptum*, chartae cedit, L. 9. §. 1. ff. eod. §. 33. Inst. h. t. VI. & *pictura*

picatura etiam postremo ex subtiliorum sententia tabulae cedebat, L. 23. §. 3. ff. de rei vind. quamvis id ob artis dignitatem aliter visum sit Caio, L. 9. §. 2. ff. de A. R. D. cuius sententiae suffragatur Iustinianus. §. 34. *Inst. h. t.*

§. 319. Circa inaedificationem quaedam obseruanda sunt singularia. Nimirum illi, cuius quis materiam alter *solo suo* inaedificauit, datur *actio de tigno iuncto* aduersus possessorem aedificii in duplum L. 7. §. 10. D. de A. R. D. Ipsam materiam vindicare nequit, ne vrbs ruinis deformatur L. alleg. Diruto autem aedificio, materiam vel vindicare, vel ad exhibendum agere potest. §. 29. *Inst. h. t.*

§. 320. Contra si quis in *alieno solo* sua materia aedificauit: aedificator, in possessione *bona fide* constitutus, exceptione doli mali repellit dominum soli, pretio nondum soluto petentem aedificium: *malae fidei possessor* dominium materiae amittit. §. 30. *Inst. h. t.* L. 7. §. 12. ff. de *adqu. rer. dom.* Non possidenti nulla prodita est actio. *) L. 33. ff. de *cond. indeb.* L. 14. ff. de *dol. mal.* Et *met. exc.* L. 48. ff. de *rei vind.*

*) Quia tamen equites pro aedificante militat: facile in foris nostris ei dabitur actio in factum. Vid. Huber, *Prael. Inst.* §. 40.

§. 321. SPECIFICATIO (§. 314.) *actum* fig. 2. Specificatio, quo quis ex materia nouum corpus quid, & pro.

quando modus acquirendi sit? *producit, nomine & specie ab ista materia diuersum. Quae modus acquirendi est, si quis nouum corpus suo nomine producit vel ex aliena & propria materia simul, vel ex aliena sola ita, vt ad priorem formam reduci nequeat.*

Continuatio.

§. 322. Veteres nimirum Icti, an specificatio sit modus acquirendi, nec ne, disceptabant. Sabiniani, plus materiae tribuentes, nouum corpus domino materiae adiudicabant. Proculiani contra formam praeferebant. Ex horum ergo sententia specificatio semper erat modus acquirendi, ex illorum principiis numquam erat. Iustinianus vero decisione sua ita finiuit litem, vt nouum corpus, quod ex aliena & mea materia confluui, mihi acquiratur; quod ex aliena sola feci, tunc demum meum fiat, si ad primitiuam materiam reduci non potest. §. 23 I. h. t.

1. §. 319.

Commixtio & confusio.

§. 323. COMMIXTIONE (§. 314.) aut res aridae duorum vel plurium commiscuntur, §. 28. *Inst. h. t. aut res liquidae.* Prior striete COMMIXTIO; posterior CONFUSIO appellatur. §. 27. *Inst. h. t.* Priore casu singulae res suam substantiam & corpora discreta retinent; posteriore non aequae.

Quid circa vtrumque iustum?

§. 324. Quum vero res liquidae non manent in priore substantia; aridae maneant: (§. 323.) consequens est, I. vt vtraeque quidem materiae, siue confusae, siue commixtae communes sint, si voluntate vtriusque facta sit

con-

confusio, vel commixtio. L. 7. §. 8. ff. de adq. rer. dom. sed II. si voluntate vnus facta, res confusae fiant confundentis, modo noua species existat; L. 5. §. 1. ff. de rei vind. ex commixtis vnusquisque suam possit vindicare materiam. §. 28. Inst. h. t. L. 5. pr. ff. de rei vind. *) III. Vt denique res fortuito confusae, itidem sint communes. L. 7. §. 9. ff. de adq. rer. dom. §. 27. Inst. h. t. res fortuito commixtae a suo quaeque domino vindicentur. §. 28. Inst. h. t.

*) Commixtio ergo nunquam est modus adquirendi, confusio aliquando est, aliquando non est; vt praeclare docet Vinnius in commentar. §. 27. Et 28. h. t.

§. 325. Haec de accessione naturali Et industrialibus: reliqua est mixta; (§. 308.) quando & naturae beneficio & industria hominum rei nostrae aliquid accedit; quo PLANTATIO, & SATIO referuntur.

C.)
Acces-
sio mix-
ta.

§. 326. De PLANTATIONE & SATIONE obseruanda axiomata: I. Quidquid solo implantatur, vel inseritur, solo cedit. L. 9. pr. ff. de adq. rer. dom. §. 32 Inst. h. t. II. Arboris dominium iure Romano ex radice aestimatur. §. 31. Inst. h. t.

Axioma de plantatione & satione.

§. 327. Ex priore axiomate inferitur, I. frumenta, siue aliena in meo agro, siue mea in alieno agro sata sint, agri domino cedent, deductis impensis. L. 9. pr. ff. de A. R. D. §. 32. Inst. h. t. Ex posteriore, II. ar-

Quid iumenta in sum circa plantationem &

satio-
nem.

borem, in confinio positam, eius esse, cuius in fundum radices egerit, & III. si in vtriusque fundum radices egerit; communem haberi, L. 7. §. *ult.* L. 8. *pr.* §. 1. *ff. cod.* §. 31. *Inst. h. t.* L. 19. *ff. com. div.* Ex utroque: IV. plantam nostram in alieno solo, vel alienam in nostro solo positam, solo cedere, si radices egerit: V. antea vero posse a domino vindicari, d. L. 7. §. *ult. ff. cod. E. d.* §. 31. *Inst. h. t.*

Vfus
hodie-
nus.

§. 328. Sed quod ad arbores attinet, hodie tam subtiliter plerisque locis non philosophantur, sed earum dominium ex stipite potius & ramis, in fundum nostrum vel alienum propendentibus, quam ex radicibus, iudicant. Ita Saxones, ita Germani, & Belgae plerique. Huber. *praelect.* *Inst. h. t.* §. 41.

C.
Causa
quid &
quotu-
plex?

*f. ordinarii
sunt, quorum
causae res so-
let comparari.
v. g. frumentum,
extraordinarii
sunt his opposi-
ti. —
naturales sunt
qui ex ipso rei
composi. proveniunt.*

Quis
fructus
perci-
piat?

§. 329. Tertius modus acquirendi est FRUC-
TIVVM PERCEPTIO. Nimirum CAUSA in iure
omne id dicitur, quod ad rem aliquam pertinet. & cum illa connexum est; eaque in externam & internam dividitur. Ad internam spectant iura rei inhaerentia, bonitas, salubritas, & si quae sunt aliae qualitates; ad externam fructus & alia accessoria, v. e. instrumenta praedii. Fructus in ordinarios & extraordinarios; naturales & civiles; illique in naturales strictissime sic dictos & industriales dispescuntur. §. 330. Percipit autem fructus I. dominus ex re propria. (§. 290.) II. Ex re aliena usufructuarius, (§. 396.) conductor, (§. 881.) cre-
ditor

ditor antichreticus, (§. 795.) & ⁴bonae fidei possessor. §. 35. Et 36. I. h. t.

§. 331. ²¹Is enim, qui rem alienam bona fide non interrupta, & iusto titulo possidet, loco domini est, & hinc fructus percipiendo suos facit. L. 48. pr. L. 23. §. 1. ff. de adquir. rer. dom. §. 35. Inst. h. t. L. 109. ff. de V. S.

Fructuum perceptio a bonae fidei possessore.

§. 332. Quum ergo bona fides & iusta causa efficiant, vt loco domini sit possessor: (§. 328-) sequitur: I. vt fructus percipiendo suos faciat, id est, simul ac a solo, vel arbore, separati sunt. d. L. 48. pr. ff. de adquir. rer. dom. II. Vt & industriales & naturales percipiat, d. L. 48. *) (vti oleum, quod teste Plin. Hist. nat. Lib. 15. cap. 1. sine omni cultura prouenit, & foenum, L. 13. ff. quib. mod. usufr. amitt. Conf. Vinn. ad §. 35. Inst. h. t.) III. Vt malae fidei possessor nihil lucretur, & non modo perceptos, sed & percipiendos fructus restituere teneatur. L. 33. L. 62. §. 1. ff. de rei vind. §. 35. Inst. h. t.

Quos fructus bonae fidei possessor lucretur.

*) Confirmatur hoc luculenter L. 25. §. 1. ff. de usur. Et L. 136. ff. de R. I. Vnde captanda non sunt verba Iustiniani: pro cultura & cura, nec pro synonymis accipienda. Causam iam alii perorasse videntur.

§. 333. Quum tamen b. f. non faciat verum dominum: consequens est, IV. vt hoc superueniente bonae fidei possessor fructus non quidem consumtos restituat, §. 25. Inst. h. t. L.

Quos restituit?

4. §. 2. ff. *finium reg.* sed tamen extantes. L. 22. C. de rei vind.

D.

Traditio
quid?

Huberqueba.

§. 334. Quartus denique acquirendi modus traditio vocatur. Est autem TRADITIO in genere actus, quo possidens in alium possessionem transfert. In sensu iuris est translatio possessionis vacuae, rei corporalis ex iusta causa actu corporeo facta in accipientem, animo ius in re transferendi *).

*) Differt igitur traditio ab apprehensione possessionis. Vbi enim ego rem trado, ibi quidem est semper, qui possessionem apprehendit. Verum potest aliquis apprehendere possessionem, licet nemo tradiderit. (§. 281.)

Axiomata de
traditio.
ne.

§. 335. Ex qua definitione fluunt axiomata. I. Tradi posse res corporales. II. Tradi eas debere ab eo, qui ius in re transferre potest; sique traditio fiat animo dominium transferendi, requiri in tradente facultatem alienandi *). III. Non transferri dominium, nisi traditio fiat animo alienandi. IV. Nec ea adquiri dominium, nisi causa ad transferendum dominium habilis (§. 293.) praecedat. Hub. *prael. ad Inst. h. t.* §. 52. & V. res vacua possessionis civilis sit. L. 13. *Cod. de distract. pign.* L. 12. C. de *probat.* Dissentit Huber *Digress. P. 2. Lib. 2. c. 5.* Sed vide Strauch *dissert. 6. th. 37.* Vinn. ad §. 40. *Inst. h. t.*

*) Alienatio enim translationem domini ICTIS significat. L. 1. *Cod. de fundo dot.*

§. 336.

§. 336. Quum ergo traditio sit rerum corpo- Tradi-
 raliū : (§. 335. I.) sequitur, I. vt rerum in- tio quoa
 corporaliū nulla sit traditio, L. 43. §. 1. ff. modo
 de A. R. D. L. 4. §. 17. ff. de usurp. Et vsuc. *antistatū*
 sed QVASI TRADITIO, cuius loco est ex parte *ita conyuba.*
 concedentis patientia, ex parte accipientis vsus,
 vel exercitium, L. 1. §. vlt. ff. de sero. rust.
 praed. L. vlt. ff. de sero. II. Vt ea fieri possit,
 per quemcumque actum corporeum, quo posses-
 sio rei in alterum transfertur, veluti datione
 rei mobilis e manu in manum, L. 8. ff. de pec-
 cul. exhibitione immobilis praesentis; L. 1. §.
 pen. ff. de adqu. poss. depositione rei in domo
 adquirentis iussu eius facta, L. 18 §. 2. de cod.
 Aliquando adhibetur signum quoddam v. c. tra-
 ditio clauium, instrumentorum, &c. quae tra-
 ditio dicitur SYMBOLICA: d. L. 1. §. pen. ff.
 de adqu. poss. L. 9. §. 6. ff. de A. R. D. §.
 44. Inst. h. t. L. 74. ff. de contr. emt. vel de-
 monstratio e longinquo, L. 18. §. 2. ff. de adq.
 poss. quae traditio dicitur LONGA MANU facta: *non conitum*
 L. 79. ff. de solut. Nonnumquam fingitur rem
 tradi, quam iam accipiens ex alia causa possidet.
 §. 44 Inst. h. t. L. 9. §. 5. L. 21. §. 1. ff. de
 A. R. D. quam vulgo traditionem BREVI MA- *in sum Pungo*
 NV factam adpellant, L. 43. §. 1. ff. de iure dot.

§. 337. Quumque traditio fieri debeat ab eo, Quis
 qui ius in re transferre potest: (§. 335. II.) se- tradere
 quitur, III. vt traditio ab alio facta non transfe- possit?
 rat dominium, nec aliud ius in re, quamuis

malisio *hafilum*
 bonae fidei possessorem facere possit accipiens
 tem. L. 20. pr. ff. h. t. IV. Vt nec pupillus
 recte tradat, sine auctoritate tutoris. (§. 209.
 II.) §. 2. *Inst. quib. al. lic. vel non.*

Quando §. 338. Quia etiam in tradente requiruntur
 traditio- animus ius in re transferendi & iusta causa, ex
 ne trans- qua fiat traditio: (§. 335. III. IV.) consequens
 eratur est, V. vt non transferatur ius in re, si eiusmodi
 domini- causa deficit. L. 31. pr. ff. de *acquir. rer.*
 um? di causa deficit. L. 31. pr. ff. de *acquir. rer.*
dom. Quin in emtione venditione ne sufficit
 quidem causa, nisi vel pretium solutum sit, vel
 venditor fidem de eo habuerit. §. 41. *Inst. h.*
t. L. 19. ff. de *contr. emt.* VI. Vt traditio
 fieri possit & in personas incertas, modo inde
 finite certae sint. Quo pertinet *iactus missi-*
lium *) §. 45. *Inst. h. t.* L. 9. §. 7. ff. de *A.*
R. D.

*) Potest tamen commodius etiam ad occupatio-
 nem referri. Qui enim missilia iactat, id fa-
 cit animo ea sibi non amplius habendi, adeo-
 que ea pro derelictis habet. (§. 296.) Res
 pro derelictis habitae sunt nullius, (§. eod.)
 adeoque cedunt occupantibus. (§. 297. I.)
 Missilium ab Imperatoribus sparsorum exem-
 pla sunt apud Suet. *Aug. cap. 98. Calig. cap.*
18. Neron. cap. 11. a magistratibus d. §. 45.
Inst. h. t. L. 2. C. de *consul. Et non sparg.*
pec. Lib. XII. Nov. 105. cap. 2. §. 1.

TIT. II

DE

REBUS CORPORALIBVS

ET INCORPORALIBVS.

§. 339.

Supereſt & altera diuiſio rerum in **CORPORALES & INCORPORALES**, (§. 279.) quam in hunc titulum reiecit Imperator. Altera rerum diuiſio.

340. **CORPORALES** res iureconſultis ſunt, *que tangi poſſunt*: **INCORPORALES**, *que tangi non poſſunt* *). Quo pertinent I. ea, quae in iure conſiſtunt, vt hereditas, uſufructus, obligationes, *L. 1. §. 1. ff. de rer. diuiſ. §. vn. Inſt. h. t.* II. Genera & quantitates. *L. 46. D. de condiſt. indeb.* Corporalium & incorporealium deſignatio.

*) Haec quoque Stoica ſunt. Hi enim philoſophi, quum omnes ſenſus ad tactum reducerent, corpus deſcribent, quod tangi poſſit. Sen. *Epist. 106.* Iidem corpora ſola eſſe affirmabant: incorporeales res non eſſe, ſed intelligi. Cic. *Totic. cap. 8.* Illa res vocabant, *has iura*. Quintil. *Lib. 5. Inſt. orat. cap. 10.* Chriſt. Frid. Georg. Meißner. *progr. de philoſophia ICIorum romanorum Stoica in doctrina de corporibus, eorumque partibus in opuſc. P. 507. 199.*

Earumdem indoles.

§. 341. Quum itaque hae incorporales res tangi nequeant (§. 339.) consequens est, l. vt proprie nec possideantur, nec tradantur, (§. 335.) nec in dominio sint : (§. 287.) sed tamen II. quasi possideantur, quasi tradantur, (§. 251. *) & in bonis esse intelligantur. L. 49. ff. de V. S. L. ult. ff. de usufr. leg.

Res corporales vel mobiles vel immobiles.

§. 342. Res corporales in MOBILES & IMMOBILES diuiduntur. MOBILES sunt, quae vel se ipsae virtute interna mouent, vel saluae de loco in locum mouentur; IMMOBILES, quae citra corruptionem de loco in locum moueri nequeunt, vt res soli, vel quae immobilium partem constituunt, vel perpetui usus causa certo loco sunt destinatae. L. 13. §. fin. L. 14. L. 15. L. 17. pr. ff. de act. emt. L. 242. §. ult. ff. de V. S.

Fa diuifio ad res incorporales non pertinet.

§. 343. Proinde obligationes, iura & actiones rerum mobilium & immobilium vocabulo non continentur. L. 7. §. 4. ff. de pecul. L. 15. §. 2. ff. de re iudic. L. vn. §. 7. C. de rei ex. act. L. 2. C. de quadrienn. praeser.

DE ACTIONIBVS EX DOMINIO ORIVNDIS.

§. 344.

Ex dominio iure ciuili REI VINDICATIO datur domino contra quemcunque possessorem, eumue, qui dolo possidere desit, L. 27. §. 3. D. de rei vind. ad rem cum omni causa, accessionibus, fructibusque secundum qualitatem possessionis (§. 331.) restituendam.

Rei vindicatio quid?

actio realis competens Dominoru.

§. 345. Quia vero, qui vindicat, & possessionem alterius, & dominium suum probare tenetur, eaque probatio est difficilima: Qu. Publicus Praetor ex dominio ficto, §. 4. I. de act. L. 7. §. 6. de public. in rem act. nouam inuexit in rem actionem, quae PVBLICIANA vocatur, daturque domino ficto s. putatiuo contra eum, qui infirmiore iure possidet, ad dominum putatiuum declarandum & rem cum omni causa restituendam. Fictum autem s. putatiuum dominium habet ille, qui rem iusto titulo & bona fide adquisiuit, sed dominum antecessoris sui extra dubium collocare nequit. §. 4. I. cit. L. 7. D. cit. infirmiore iure possidet, qui sine iusto titulo aut mala fide possidet. L. fin. D. de public. in rem act.

Actio publiciana quid?

actio civilis praetoria competens Dominoru.

1. Quib.
2. Quotuplex.
3. Axiomata
s. principia
4. Constitutio
5. Species S. P.
a. urbanorum
b. Rusticorum
6. finis.

SERVITVTIBVS PRAEDIO.

BVM.

Vinglhar hntan.

§. 346.

Con-
nexio.

Absoluta prima specie iuris in re, puta do-
minio, sequitur secunda, ius seruitutis,
(§. 286. III.).

I. definitio & divisio

Seruitu-
tis defi-
nitio &
divisio.

§. 347. SERVITVS est ius in re aliena con-
suetudum, quo dominus in re sua aliquid pati,
vel non facere tenetur, in alterius personae rei-
ve utilitatem. L. 15. §. 1. ff. h. t. Ergo hic non
seruit homo, uti supra, (§. 64.) sed res, &
quidem vel praedio vicino, vel personae. Pri-
or seruitus REALIS vel PRAEDIALIS; posterior
PERSONALIS dicitur. L. 1. ff. h. t. L. 32. ff. de
usufr.

Quae-
dam ser-
uitutes
possunt
esse &
reales &
persona-
les quae-
dam tan-

§. 348. Sunt autem aliae seruitutes ita com-
paratae, ut & reales & personales esse possint;
L. 4. D. de serv. praed. rust. L. 14. §. ult. D.
de alim. & cibar. legat. L. 1. D. de serv. praed.
rust. iunct. L. 21. D. de vs. & habitat. aliae vt
non nisi personales esse possint. Posterioris ge-
neris sunt VSVSERVCTVS, VSVS, HABITA-
TIO, OPERAE SERVORVM, d. L. 1. D. h. t.

Prioris

Prioris vero generis sunt reliquae omnes, quae hoc titulo traduntur. tum
perfo-
nales.

349. Seruitus REALIS est, quando praedium seruit praedio. §. 3. Inst. h. t. L. 1. §. 1. ff. comm. praed. Seruitu-
tes praec-
diales.

§. 350. Quum vero praedia vel sint aedificia, vel areae aedificio vacuae: illa, siue ruri, siue in urbe sita, VRBANA; hae itidem sine situs discrimine RVSTICA a iureconsultis vocantur. §. 1. Inst. h. t. L. 1. pr. ff. comm. praed. conf. Io. Christ. Koch. diff. de praedio urbano & rustico. Vnde seruitutes a dominante praedio vel urbano vel rusticorum praediorum dicuntur. *)

*) Magna olim inter has seruitutes differentia, quia, quae rusticis praediis herebant, res mancipi; quae urbanis, nec mancipi erant; (§. 279. *) sed abolita hac distinctione, ipsum quoque seruitutum harum discrimen hodie nullum est.

II. Axiomata *Grünfritz*

§. 351. De seruitutibus obseruanda axiomata: Axio-
mata de
seruitu-
tibus.

I. Omnem seruitutem esse in re aliena, (§. 347.) seruitu-
tibus.
neque rem suam cuiquam seruire. L. 5. pr. ff. *usufr. pet.* II. Nullam seruitutem in faciendo,

sed vel in patiando vel in non faciendo consistere. §. 234.

re*). L. 15. §. 1. ff. de *seru.* III. Omnes seruitutes esse indiuuiduas. IV. Seruitutes temporales *unvollkommen.*

iure ciuili non admitti, attamen edicto praetoris sustineri, L. 4. D. de *seruit.* conf. Donellus in *commentar. Lib. II. Cap. 10. L. 2. §. 2. l. 72. ff. de verb. obl.* V. Seruitutum realium cau-

res sua nemini seruit. Sensus est: *Dominus rei proprio omnes utilitates percipit vi domini non vi seruituti.*

sam esse debere perpetuam **); L. 28. ff. de serv. praed. urb. L. 23. §. 1. ff. de serv. rust. praed. L. vn. §. 4. ff. de font. L. 1. §. 5. 8. ff. de aqua quotid. l. 29. ff. de serv. urb. praed. vid. diss. nostram de causa servitutum perpetua.

*) Quae in *pati*endo consistunt, AFFIRMATIVAE; quae in *non faci*endo, NEGATIVAE adpellantur. Illae quasi traduntur; haec nec tradi, nec quasi tradi possunt.

***) Licet vero servitus, cuius causa non erat perpetua, iure civili non valeret; Praetor tamen tuebatur eum, qui tale ius legitimo modo adquisiverat. L. 9. D. de serv. praed. rust.

III. Constitutio.

Quo modo servitutes constituantur? Consolidationis effectus.

§. 352. Quum ergo servitus sit ius in re, & quidem in re aliena; (§. 351. L.) sequitur, I. ut constituatur quidem pactionibus; §. 4. Inst. h. t. II. ultimis voluntatibus; §. 4. Inst. h. t. L. 16. ff. comm. praed. III. praescriptione decem annorum inter praesentes, viginti inter absentes; L. ult. in fin. C. de praeser. longi temporis;

IV. ipsum tamen ius in re non ex pactione, sed ex quasi traditione *ἀπόδος* nascatur, si servitus sit adfirmativa. (§. 293.) L. ult. ff. de serv. L. 1. in fin. ff. de serv. rust. praed. L. 11. §. 1. ff. de public. in rem act. V. Ut, si praedium serviens a dominantis domino vel dominans a servientis domino acquiritur, servitus extinguatur, L. 1. ff. quemadm. serv. anitt.

Quis te. §. 353. Quumquae vel in *pati*endo vel in *non faci*endo consistat; (§. 351. II.) infertur, VI. cum per quasi traditionem Servitus affirmat. Serv. na constituitur. ita ut post quasi traditionem prodiu dominantis habeat jus in re. f.

que non esse, cur hic statuamus seruitutem anomalam.

Tigni
immit-
tendi.

Invenio = Loullina Anoff
§. 358. TIGNI IMMITTENDI seruitus est ius, quo vicinus pati cogitur, ut vicini tignum, suo parieti immissum, in eo requiescat. L. 20. ff. de serv. praed. urb. L. 242. §. 1. ff. de V. S.

Proici-
endi &
prote-
gendi.

Judax = Hoff = Sauter = Anoff
§. 359. PROICIENDI seruitus est ius in praedio vicini, ut tignum nostrum super fundum suum procihi patiatur, quantum in multa parte fundi requiescat. L. 142. §. 1. ff. de

Huber = Hoff = Sauter = Anoff

V. S. PROTEGENDI seruitus ius, protectum super alienum solum habendi. L. 2. ff. de serv. praed. urb. qui habet dominium fundi etiam in columbo aereo fundo in umbrae in celum in praedium uoque habere videtur.

Stillicidi-
um vel
fluminis
recipi-
endi,
vel non
recipi-
endi.

Huber = Hoff = Sauter = Anoff
§. 360. STILLICIDIUM vel FLVMINIS RECIPIENDI seruitus est ius, quo vicinum praedium tenetur recipere stillicidium vel flumen nostrum in telum vel aream suam. L. 2. ff. eod. NON RECIPIENDI ius, quo vicinus stillicidium vel flumen ex aedibus suis in aream vel telum vicini avertere prohibetur, quum id per statutum liceat. In rem exponunt Vinn. ad §. 1. Inst. h. t. Huber. Praed. ad Inst. h. t. §. 9. Quamvis & ita definiti possit, quod sit ius, quo quis stillicidium vel flumen suum in suam aream recipere non potest, sed in nostram avertere, & aquam pluviam nostris usibus relinquere tenetur. (Pand. P. II. §. 145.) Differunt vero FLVMEN & STILLICIDIUM, quod per illud aqua pluvia in canales collecta continuo ruit;

per

per hoc stillatim ex tecto cadit. Varro de *lingua Lat. Lib. 4. cap. 5.*

§. 361. Servitus **ALTIUS NON TOLLENDI** *Altius non tollendi & tollendi* **Altius** est ius, quo vicinus in commodum vicinarum aedium suas altius tollere prohibetur, L. 2. ff. de serv. praed. urb. §. 1. Inst. h. t. Servitus **ALTIUS TOLLENDI** est ius, quo quis pati cogitur, ut vicinus aedes suas altius tollat, quam per statutum licet §. 2. Inst. de act. Unde ponendum, extare statutum, quo vicinus, inconsulto vicino, ultra modum lege definitum aedificare nequeat. L. 12. §. 1. C. de aedific. priv. *)

*) Conf. omnino Io. Henr. Christ. de Selchow *diff. de servitute altius tollendi romana*, eiusque ad Germaniam habitu, in Elect. iur. germ. n. 1.

§. 362. Servitus **LUMINVM CAUSA** constituta est ius vicinum cogendi, ne fenestras nostras obscuret. L. 4. L. 15. L. 17. L. 23. de S. P. V. Quomodo autem **SERVITVS LVMINVM & Ne LUMINIBUS OFFICIATUR** fuerint distinctae, haud facile dictu est. Alii enim hanc de fenestris in pariete proprio, illam de iis, quae in alieno aut communi pariete aperiuntur, explicant; alii denique has servitutes gradu differre autumant. conf. Vinn. ad §. 1. Inst. h. t. *et alii in illo fenestras faciendas in hanc servitute consistere vident.*

§. 363. Luminum causa constituta servitus **Servitus ab ea, quae OB PROSPECTVM datur, differt; prospectus.**

Nov. 1788
 cum lumen tantum sit ex loco superiore, prospectus etiam ex locis inferioribus esse possit. L. 3. L. 12. L. 15. *Et seq. de S. P. V.* An vero & quomodo SERVITVS PROSPECTVS ac NE PROSPECTVI OFFICIATUR distinctae sint, dubium est. Vulgo illas gradu diuerfas esse statuunt. vid. *Vinn. l. c. Nov. 1788.*

Nov. 1788
 Seruitutes rusti- §. 364. RUSTICORUM PRAEDIORVM ser-
 corum uitutes denuo sunt variae, ut iter, actus, via,
 praedio- aquaeductus & similes. SERVITVS VIAE est
 rum: ius vtendi spatio in alieno, octo pedes latum
 iter, ac- in porrectum, sedecim in aufractum, & in illo
 tus, via. vehundi; agendi pecora ac eundi. L. 1. *De S. P. R.*
Nov. 1788 SERVITVS ACTVS vero ius est. vtendi
 spatio angustiiori, plerumque quatuor pedes lato,
 ad agenda pecora & vehicula *). ITINERIS
Nov. 1788 denique SERVITVS in iure eundi ac ambulandi
 consistit. L. 1. cit. pr. *Inst. h. t.*

*) Vehicula scilicet minora, quae in spatio illo angustiore agi possunt. Sic explicanda videtur L. 1. alleg. circa quam multum sudant interpretes. conf. Aug. Frid. Schott. *obs. de vero actus & viae discrimine in opusc. p. 231. sqq.*

Quid §. 365. Cum vero maius complecti solet
 circa eas minus, facile intelligitur, cur I. qui actum ha-
 iustum? bet, & iter habeat *), curque II. via actum &
 iter complecti videatur. L. 1. pr. ff. de serv. rust. praed.

*) In pactionibus tamen utramque servitutem distincte exprimi consueuisse, patet ex more, apud Gruter *Inscr. p. 201. 3.*

Abus non latet in aqua hauri
 §. 366. Seruitus AQVAEDVCTVS est *has* Aquae-
 aquam ducendi per fundum alienum. Quum-
 que eodem modo constitui possit ius aquam
 hauriendi ex fonte alieno, L. vnic. §. 4. ff. de
 fonte pecus ad alterius riuum aquandi caussa
 adducendi, idue pascendi in alterius pascuis, ia-
 pides, arenas, cretam, pedamenta, ex alieno
 fundo fumendi: facile patet, esse etiam seruitu-
 tes AQVAEHAVSTVS, PECORIS AD AQVAM
 ADPULSUS, *Mal' l'auca ha* JUS PASCENDI, *Mal' l'auca ha* CALCIS CO-
 QUENDAE, ARENAE FODIENDAE, CRETAE
 EXIMENDAE, & similes.

§. 367. Quin & multae aliae seruitutes rusti-
 corum praediorum, pro diuersa rei rusticae
 indole, & fingi & constitui possunt; quarum
 non meminit ius Romanum.

An om-
 nium
 memi-
 nerit ius
 Roma-
 num.

V. Finis

§. 368. Quia eodem fere modo, quo res con-
 stituitur, eodem solui & finiiri solet: L. 35. ff. *Quo-*
 de R. I. finitur seruitus I. CONSOLIDATIONE; *modo*
 (S. 352. V.) L. 1. ff. *quemadm. ser. amitt.* seruitu-
 L. 8. §. 1. ff. h. t. II. REMISSIONE; *quemadm. ser. amitt.* tes fini-
 §. 1. ff. de ser. quia uti pactionibus constitui-
 tur, (S. 352. I.) ita iisdem soluitur. Quin suf-
 ficit remissio tacita, quando quid fieri conce-
 ditur, quod vsum seruitutis impedit. L. 8. pr.
 ff. quemadm. ser. amitt. III. NON VTENDO
 per decem annos inter praesentes, vel viginti
 inter absentes. *) L. 18. §. 1. ff. quemadm.
 ser. amitt. Eiusdem enim temporis praescrip-
 tione constituitur (S. 352. III.) IV. INTERITV

PRAEDII ALTERVTRIVS, L. 14. ff. eod. sine quo quippe ius praedii non intelligitur; (379.) quamvis restituto praedio & seruitus realis reuiviscat, L. 20. §. 2. ff. de serv. praed. urb.

- *) In seruitutibus praediorum rusticorum iure antiquo solus non vsus ius domini praedii dominantis extinguit. In urbanorum praediorum seruitutibus ille non vsus non sufficit, nisi seruitutis praedii dominus simul vsuceperit libertatem. L. 6. 7. ff. de serv. praed. urb. id est, factum seruituti constitutae contrarium continuo exercerit, veluti foramina, quibus immissa fuerant tigna, obturando, obturataque per legitimum tempus habendo, d. L. 6. Rationem iam reddidit Huber. Praelect. ff. Lib. 8. tit. 6. §. 6. Iure vero Iustiano nulla seruitus, siue sit urbana siue rustica, siue realis siue personalis, solo non vsu perire, sed ubique vsucapio libertatis necessaria videtur. L. 16. C. de vsufr. L. 13. C. de seruit. Et aqua Otto diss. de vsucap. seruitut. C. 1. §. 17. Frid. Es. de Pufendorf. T. 3. Obs. 188.

TIT. IV.

DE

VSVFRVCTV

§. 369.

Con-
nexio.

Hactenus de seruitutibus, quae & rei & personae dari possunt. Nunc de illis agendum, quae non nisi personae constituuntur. Earum prima est VSVFRVCTVS. (S. 348.)

§. 370.

§. 370. VTIIVR generatim re, qui utilitates Quid uti
 inde percipit, salua eiusdem substantia; ABVTI- frui,
 TVR, qui substantiam corrumpit, consumit. abuti?
 Vfus vero aut plenus est, qui & VSVFRVC-
 TVS dicitur; aut minus plenus, qui VSVS sim-
 pliciter vocari solet. Plene nimirum utitur,
 qui omnes rei utilitates, non modo ad necessi-
 tatem, verum etiam ad voluptatem pertinentes
 capit; minus plene, qui illis utilitatibus conten-
 tus est, quibus ad necessitatem indiget. Seneca
de vit. beat. cap. 10. Noodt *de usufr. lib. 1.*
cap. 1.

I. Definitio

§. 371. VSVFRVCTVS autem, de quo hoc
 titulo agimus, est seruitus personalis, quae con-
sistit in iure, rebus alienis corporalibus utendi,
fruendi, salua earum substantia. L. 1, 2. D.
de usufr. Pr. Inst. h. t. Est seruitus persona-
lis, quia personae conceditur, & cum persona
 x expirat. Deinde est ius in rebus alienis; (Seruitus
 351. I.) neque enim hic intelligitur ius, pro-
 priis rebus utendi fruendi, quod vocant usu-
fructum causalem s. coniunctum. L. 21. §. 3.
 ff. de except. rei iudic. porro in rebus corpo-
ralibus est. In rebus incorporalibus locum
 non habebat. L. 1. §. 2. cit. pr. *Inst. h. t.*
 Denique salua rerum substantia utendum fruend-
 um est, quia alioquin non esset usufructus,
 sed abusus. (§. 370.) Caeterum is, cui ius vsv-
 fructus competit, VSVFRVCTVARIUS; ille,
 in cuius re alius vsvfructum habet, PROPRIE-
 TARIUS

Vsus-
fructus
defini-
tio.

Analysis
Definitio

Nobis quibus

x axioma est. Usu fructuario dicitur ius
 fructus expirat. Ratio est, quia usus fructus
 est seruitus personalis, seu positus personae in-
herens; ego personam defunctam expirat.

TARIVS s. PROPRIETATIS DOMINVS vocatur.

Quo modo quis utatur fruatur.

§. 372. Ex ipsa ergo vocabuli notione (§. 370.) consequitur, I. vt usufructuarius omnes fructus, civiles & naturales, siue ad necessitatem, siue ad voluptatem pertinentes, percipiat; L. 7. pr. L. 9. pr. §. 7. L. 10. L. 2. §. 1. L. 29. L. 59. §. 1. ff. h. t. attamen II. non nisi ordinarios. (§. 329.) Vnde nec thesaurum capit, L. 7. §. 12. ff. solut. matrim. nec partum ancillae: *) L. 68. pr. ff. de usufr. L. 28. §. 1. ff. de usur. III. Vt rem fructuariam possit locare, immo & fructus, non autem ipsum ius suum vel vsumfructum ita vendere extraneo, vt cedet, & ius in re transferat. Eatenus enim nihil agitur, sed vsumfructus apud usufructuarium remanet. (§. 3. Inst. de usufr. Non obstat L. 66. ff. de iur. dot. L. 12. §. 2. ff. de usufr. §. 1. Inst. de usu. & habit. *Thesaurus non pertinet inter fructus. & vide §. 306. II.*)

*) Quærent Icti, quæ huius legislationis ratio sit? Alii illam cum Imperatore in §. 37. L. de rer. div. in eo quærent, quod absonum videatur, hominem in fructu esse, cuius causa natura omnes fructus comparauerit. Alii ex L. 27. pr. D. de hered. petit. adducunt ancillas non haberi, vt pariant, sed vt seruiant. Alii denique cum Corn. van Bynkershoek Lib. 5. Observ. Cap. 7. ad alia confugiunt. *... ratis est, quia fructus profunt in summi destitui, quod non procedit de partu ancilla.*

An usufructua ua rerum substantia: (§. 371.) sequitur. IV. ut

vt usufructuarius rem ne in formam quidem meliorem transmutare possit. L. 13. §. pen. L. re liberae 44. ff. h. t. V. Ut, eandem reficere teneatur. dispositio-
 L. 7. §. 2. 3. L. 64. ff. eod. VI. Ut tamquam nat?
 bonus paterfamilias vti frui, §. 38. Inst. de rer. diuis. VII. eoque nomine & de restitutione futura cautionem praestare debeat. L. 1. ff. usufr. quemadms. caueat. L. ult. §. 4. C. de bon. quae lib. *).

*) Hanc cautionem testamento remitti posse negat L. 7. C. vt in possess. legat. VT. 34.

§. 374. Ex eodem axioma te fluit, VIII. Quasi usufructum consistere non posse in rebus, quae vsu consumuntur aut minuuntur, quia non abfructus. vtendum, sed vtendum fruendam est. (§. 371.)
 Ait senatusconsulto sub TIBERIO, vt videtur, cautum, vt & pecuniae; aliarumque quantum *) non quidem verus sed QVASI VSVSFRVCTVS esset, dum caueret quasi usufructuarius, finito quasi usufructu rem eiusdem generis, quantitatis & qualitatis restitutum iri. §. 2. Inst. de usufr. L. 7. L. 8. ff. de usufr. eorum rer. quae vsu cons. Galuan. de Usufr. cap. 3. Ger. Noodt. de usufr. Lib. 1. cap. 20.

*) An & vestium? Harum verus usufructus efficitur, L. 15. §. 4. ff. h. t. & quasi usufructus §. 2. Inst. h. t. Varias conciliationes recen-
 set Aug. Frid. Schott de usufructu vestimen-
 torum; in opusc. pag. 164. 199.

Onera
quae su-
bit usu-
fructua-
rius.

§. 375. Quia denique utitur fruitur rebus alie-
nis: (§. 371.) consequens est, IX. ut eundem
& incommoda sequantur, qui percipit commoda,
adeoque usufructuarius onera & tributa, quae
rei imponuntur, sustineat. L. 7. §. 2. ff. de
usufr. l. 10. de Reg. Jur.

III. Constitutio

Usu-
fructus
quomo-
do con-
stituatur

§. 376. Constituatur autem usufructus, vel
I. LEGE, veluti patri in peculio aduentitio fi-
lii familias; imo & liberorum emancipatorum;
(§. 161.) L. 6. C. de bon. quae lib.³ coniugi
ad secundas nuptias transeunti in bonis ex liber-
ralitate coniugis defuncti acceptis. L. 3. L. 5.
Authent. sequ. C. de sec. nupt. Vel II. a IV.
DICE in iudiciis diuisoriis, quod tamen rarius
fieri oportet. L. 6. §. 1. ff. h. t. L. 6. §. 10. ff.
comm. div. L. 16. §. 1. ff. fam. excisc. III.
Vel a DOMINO siue per ultimam voluntatem,
siue per pactiones accedente quasi traditione. L.
11. ff. de serv. praed. rust. Vel IV. PRAE-
SCRIPTIONE L. ult. in fin. C. de long. temp.
praeser.

III. Finis

§. 377. Quum autem in usufructu praedium
seruiat personae: (§. 369.) sequitur, I. ut illud
ius extinguatur morte usufructuarii naturali, §.
3. Inst. h. t. vel, si ciuitati datum, elapsis C.
annis. L. 56. ff. h. t. II. Ut, quia capitis de-
minutio; maxima & media morti comparatur;
(§. 188.) eadem & usufructus perimatur §. 3.
Inst. de usufr. L. 16. pr. §. 1. sequ. C. de
usufr.

§. 378.

§. 378. Et quia est ius in re aliena: (§. 371.) Idem sequitur, III. vt & consolidatione desinat vsu- consolidatio-
fructus, quia re propria nemo vti frui potest; & inte- datione
(§. 352. V.) nec non IV. totius rei interitu, ritu, &
adeo, vt ne in area quidem duret; L. 36. pr. non vsu.
ff. §. 3. Inst. h. t. L. 30. L. 31. ff. quib. mod.
vsufr. amitt. immo & V. non vsu decem an-
norum inter praesentes, viginti inter absentes.
(§. 368. III.) L. pen. §. 1. C. de vsufr. L. 13.
C. de seruit.

§. 379. Denique quia vsufructus saepe pac- Denique
tionibus constituitur; (§. 376. III.) consequens soluto
est, vt VI. & soluto iure constituentis, (§. iure
289. *) L. 16. L. 19. ff. quib. mod. vsufructus consti-
amitt. & VII. lapsu temporis, conuentione de. et lapsu
finiti, expiret. L. 5. C. de vsufr. L. 15 ff. tempo-
quib. mod. vsufr. amitt. X. i^m axione. Amo ris.
plus iuris in alienum transiri potest, quam ipse habet.
X. que ad tempus placuit, tempore lapsa obli-
~~gatione, non potest transiri in alium, nisi per actum ipsius, qui obligatus est.~~
gare, utant.

TIT. V.

Solemnis Inbannus inus Mosimuz.
VSV ET HABITATIONE.

§. 380.

Hactenus de vsufructu: sequitur VSVS. Con-
tamquam altera seruitutum personalium nexio.
species. (§. 348.)

K 4

§. 381.

Vfus de-
finitio.

§. 381. Quemadmodum fructus latius patet, quam vfus; adeoque vfufructuarius non folum pro modo neceffitatis, fed & omnes rei proventus, ad voluptatem etiam pertinentes, capit: (§. 370.) ita facile patet, VSVM esse ius, alienis rebus tantum ad neceffitatem utendi, falua earum fubftantia, §. 1. *Inf. h. t.*

Axiomata de
vfui.

§. 382. Inde ergo fluit, I. Minus eſſe in vfu, quam in vfufructu; §. 1. *Inf. h. t.* II. Vfum fola neceffitare quotidiana definiri L. 2. *princ. ff. h. t.*

Quo-
modo
vten-
dum.

§. 383. Ex quibus axiomatibus fequitur, I. vt, qui *fundi* vfum habet, is pro modo conditionis oleribus, pomis, floribus, foeno, ftramentis, lignis vti, non vero reliquos fructus capere poſſit. §. 1. *Inf. h. t.* L. 10. §. 4. L. 11. *fequ. ff. h. t.* II. Vt vfuarius ius ſuum aliis locare, aut gratis concedere nequeat. §. 1. *Inf. h. t.* L. 12. §. 9. L. *pen. pr. D. h. t.* III. Vt *aedium* vfuarius, iſtas quidem pro neceſſitate inhabitare, fed non aliis locare, & vix hoſpitem recipere poſſit. §. 2. *Inf. L. 2.* §. 1. L. 3. *fequ. ff. h. t.* IV. Vt *pecorum* vfuarius de lacte, & ſtercore, modicum, quo opus eſt, capiat, non autem lanam nec foetum. §. 37. *Inf. de rer. diuiſ. L. 12.* §. 2. 3. *ff. §. 4. Inf. h. t.*

Habitatio-
nis
defini-
tio.

§. 384. Tertia ſeruitutum perſonalium ſpecies, puta HABITATIO, (§. 348.) eſt ius alienas aedes inhabitandi, falua earum ſubſtantia.
IN.

INHABITARE autem est, iis aedium partibus
v^{ti} frui, quae habitatione sunt destinatae.

§. 385. Proinde I, qui ius habitandi habet, Quale sit ius habitandi?
non, vti vsuarius, aedibus pro necessitatis modo
vtitur, sed omnem fructum percipit, L. 13. C. de
de vsufr. II. Aedes potest alteri locare, puta
ad inhabitandum. §. 5. Inst. h. t. L. 13. C. de
de vsufr. Attamen III. non omnibus aedium par-
tibus vtitur, quod licet vsuario, sed illis tan-
tum, quae habitationi destinatae sunt. L. 13. cit^g

§. 386. Quarta species sunt OPERAE SER-
VORVM (§. 338.) quae sunt ius, omnem vti-
ritatem ex operis servi alieni percipiendi. L. operae.

4. ff. de op. serv. *Haec servitus nec morte, nec
capitis diminutione ejus, cui debetur, finitur. l. 2. de op. sero.*

§. 387. Sed has quidem subtilitates hodie Vfus
fere ignoramus, nec facile contingit, vt testa-
tor vsumfructum & vsum distinguat. Si autem
fieret: procul dubio sequenda essent iuris Ro-
mani principia.

DE ACTIONIBVS OCCASIONE SERVITVTVM COMPETENTIBVS.

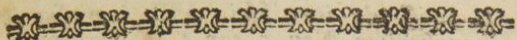
§. 388.

Occasione servitutum aliorumque iurium Actio
nascuntur duae actiones civiles CON-
FESSORIA & NEGATORIA. CONFESSORIA
& quidem DIRECTA datur illi, qui sibi aut rei
suis iudicii confisus. *Hic directi est, suae
ut iuda declarat, lactari servitutem competere,
& nec injungat Cautionem de non amplius turbando
prostrare.*

l. 3. §. 9. Cod. De Servit.
 suae seruitutem asserit, contra negantem vel turbantem, ad seruitutem declarandam, & cautionem de non amplius turbando praestandam §. 2. I. de act. L. 4. §. 2. L. 6. §. 6. D. si serv. vind. NEGATORIA DIRECTA competit ei, qui praedium suum liberam esse ait, contra illum, qui sibi aut rei suae asserit seruitutem, ad declarandam praedii libertatem, & cautionem de non turbando praestandam. §. 2. I. Neg. L. 4. alleg. L. 7. L. 12. si serv. vind.

Actio §. 389. VTILIS CONFESSORIA datur illi, confes-
 foria & negato-
 ria utilis qui sibi aut rei suae aliud quoddam ius sin-
 gulare asserit, adversus turbantem vel negan-
 tem; ut ius hoc singulare declaretur, & de non amplius turbando caueatur. NEGATO-
 RIAM autem VTILEM instituit, qui in liber-
 tate naturali, aut iure communi aut aequali-
 nititur, contra eum, qui sibi ius aliquod sin-
 gulare asserit, ad hoc ius negandum.

*ius est; ut iudex in sua sententia re-
 ferat res prolatens ius singulare con-
 sequitur.*

TIT. VI.

DE

Non nisi summy.

VSVCAPIONIBVS ET LONGI TEMPORIS PRAESCRIPTIONIBVS.

§. 390.

Actum supra de modis acquirendi IVRIS GENTIVM; (§. 294. seq.) iam Imperator de CIVILIBVS dicere instituit, qui vel VNIVERSALES sunt, *quibus uniuersum ius alterius in nos transfertur*, vel SINGVLARES, *quibus ius in re singulare adquirimus.* §. ult. *Inst. per quas pers. cuique adquir.*

Con-
nexio.
Modi
adqui-
rendi ci-
uiles vel
vniuer-
sales vel
singula-
res.

§. 391. VNIVERSALES memorantur sex *); Vniuersales adquirendi modi.
I. HEREDITATIS ADQVISITIO, II. BONORVM POSSESSIO, III. ADQVISITIO PER ADROGATIONEM, IV. ADDICTIO BONORVM LIBERTATVM SERVANDARVM CAUSA, V. ADQVISITIO PER SECTIONEM BONORVM & VI. EX SC. CLAVDIANO. De prima a tit. 10. huius libri vsque ad tit. 19. nec non initio libri 3. de secunda eiusdem libri tertii tit. 10. de tertia tit. 11. de quarta tit. 12. de quinta & sexta tit. 13. agetur.

*) Fuerunt tamen plures, veluti VII. *successio fisci in bona damnatorum, & bona vacantia,*
L.

L. 1. ff. de iure fisci. VIII. ingressus in monasterium. Nov. 5. cap. 4. IX. Vxoris conventio in manum. Cic. Topic. cap. 4.

Singulares.

§. 392. Singulares quatuor habentur, I. VSVCAPIO, de qua *hac titulo*. II. DONATIO, de qua *titulo 7. III. LEGATVM*, de quo *tit. 20.* & IV. FIDEICOMMISSVM SINGVLARE, de quo *tit. 24.*

Quid est praescriptio?

§. 393. PRAESCRIPTIO in genere est *adeptio commodi ex amisso ab altero iure per non usum intra tempus lege definitum **). Conficit autem hoc commodum vel in eo solo, quod actio alterius contra me, extinguatur, vel in eo, quod ius aliquod speciale adquiram. Si prius, habes praescriptionem EXSTINCTIVAM, de qua *Libr. IV. Tit. 12.* si posterius ADQVISITIVAM, quae huius loci est (**).

*) Fundamentum & ratio praescriptionis est partim, quod negligentia domini merito puniatur partim, quod reipublicae interfit, ne lites sint aeternae, neque dominia rerum semper incerta maneant.

**) VSVCAPIO olim erat adiectio, (vel uti apud Vlp. *Fragm. tit. 19. §. 8. & l. id. Orig. V. 25.* est adeptio) dominii per continuationem possessionis temporis lege definiti. L. 3. ff. h. t. PRAESCRIPTIO contra longi temporis, illi adfinis, erat exceptio, qua is, qui longo tempore rem possederat, sese adversus dominum tuebatur. Ergo ab usufruptione olim differebat praescriptio. Haec enim non dominium Quiritarium & civile adiciebat, sed exceptionem & dominium boni.

bonitarium tribuebat; & proinde etiam in rebus incorporalibus & praediis provincialibus inducta videtur vsucapionis supplendae causa §. 2. *Inst. h. t.* Illa requirebat in mobilibus annum, in immobilibus biennium; haec X. annos inter praesentes XX. inter absentes. Sed *Iustinianus* sublato illo discrimine, vsucapionem & praescriptionem longi temporis veluti in vnum conflavit. *L. vn. C. de vsucap. transform.* simulque praescriptionem longissimi temporis, quibusdam casibus retinuit.

§. 394. Omnis praescriptio adquisitiua requirit I. rem praescriptioni obnoxiam; II. bonam fidem; III. continuam possessionem; IV. lapsum temporis lege definiti.

Res habitis, titulus, fides, possessio, tempus.

§. 395. Ex primo axiomate fluit, praescribi non posse 1) res exemptas hominum commercio; *L. 9. D. h. t.* 2) res pupillorum; *X. 12.*

L. 24. D. h. t. 3) res merae facultatis, videlicet *actus mere facultatis sunt, qui libero civium arbitrio ita sunt*

lac. Ravi principia de praescript. §. 13. pag. 16. *relictis ut quocumque potest*

§. 396. Porro II. praescriptio procedere non potest, sine BONA FIDE. (§. 282.) Et iure

quidem nostro sufficit, bonam fidem ab initio adesse *); nam mala fides superueniens possessori fraudi non est. *L. 48. §. 1. ff. de A. R.*

D. L. vn. C. de vsucap. transf. Sed iure canonico bona fides continua exigitur, *cap. fin. X.*

ad praescript. Quo iure plerisque locis vtuntur.

*) Aliud in perceptione fructuum, in qua non sufficit bona fides, nisi nunquam interrupta.

(§. 331. *L. 23. §. 1. ff. de adquir. rer. dom.*)

Requisita omnis praescriptionis adquisitiuae.

I. Rei qualitas.

actus mere facultatis sunt,

qui libero civium arbitrio ita sunt

relictis ut quocumque potest

II. Bona fides.

Inter Gluibr.

III. Continua possessio.

(Possessionis accipio)

Unvollständigkeit

272

§. 397. Deinde III. requiritur. *continua possessio*, & quidem non naturalis tantum, sed civilis, id est, cum animo dominii, vel sibi habendi coniuncta. (§. 282.) *L. 25. ff. de usucapion.* Successor continuat possessionem auctoris sui, & in *uniuersali* quidem (§. 391.) nihil interest, siue ipse in bona, siue in *mala fide* sit, dum defunctus eam bona fide inceperit; (§. 396.) §. 7. *Inst. h. t. singularis* autem si & ipse & auctor *) in bona fide fuerit. *L. 13. §. ult. ff. de acqu. poss.*

*) Si in bona fide sit successor *singularis*, ei fraudi non est mala auctoris fides, dum ipse a sua persona praescriptionem inchoet. *L. 5. ff. de divers. & temp. praescri. L. 1. C. de praescri. long. temp.* At in *uniuersali* mala fides defuncti semper nocet adeo, ut ne a sua quidem persona inchoare possit praescriptionem. *L. 11. C. de adquir. possess.* Heres enim succedit in omnia iura defuncti, (§. 482.) adeoque etiam in eiusdem vitia. *L. 11. ff. de div. & temp. praescri.*

§. 398. Ex quo sequitur, ut si vel naturali, vel civiliter interrumpatur *usucapio*, (quod *USVRPATIONEM* vocant iura: *L. 2. ff. h. t.*) solus lapsus temporis non profit. *L. 2. C. de long. temp. praescri.* Fit autem *naturalis usucapio*, si quis e possessione deiicitur, *L. 5. ff. h. t. L. 15. ff. de adquir. vel amitt. poss. civilis* per actum iudicalem, & quidem iure antiquo per *litis contestationem*, *L. 10. C. de praescrip. long. temp.* iure nouo vero per citationem, imo

Einmalig
in dem Jahre 1773.

imo aliquando per solam oblationem libelli. *)
L. pen. § ult. C. de ann. except.

*) Quod si tamen secuta sit sententia absoluta, possessio etiam lite pendente continuatur, & ad vsucapionem adimplendam prodest. *L. 2. ff. pro dom. L. 1. l. 9. C. de praescrip. long. temp.* Singulare etiam privilegium est fisci & rerum dominicarum, quod qui a fisco emat, statim securus fiat: fiscus autem post quadriennium conveniri nequeat. *L. 2. § l. ult. C. de quadr. praescript. §. ult. Inst. h. t.*

§. 399. Denique IV. accedat necesse est tempus lege definitum. Quod cum varium sit: praescriptio vel longi temporis est, vel longissimi. LONGI TEMPORIS PRAESCRIPTIO s. VSVCAPIO est, quae lapsu triennii, decennii aut vicennii perficitur; LONGISSIMI TEMPORIS, quae 30. 40. aut 100. annorum decursu adimpletur.

IV.
Tempus

§. 400. Longi temporis praescriptio s. vsu-
 capio requirit praeterea 1) iustum titulum, 2) habilitatem rei. Quae requisita si adsint, res mobilis triennio, immobilis decennio inter praesentes, vicennio inter absentes acquiritur. *L. 1. C. de vsuc. transf. pr. I. h. t.*

Requisita
 vsucapionis.

§. 401. Diximus (§. praeced.) ad praescriptionem longi temporis opus esse iusto titulo. Est autem iustus titulus hoc loco talis, qui, cum traditione coniunctus, ius in re statim ac sine mora tribuisset, si tradens ius tradendi habuisset. §. 5. I. per quas person. cuique acquiritur.

Iustus
 titulus.

ritur. L. 24. C. de rei vind. Non ergo sufficit I. opinio erronea iustae causae; L. 27. D. b. 7. §. 6. I. h. t. nisi error sit iustus; L. 11. L. 14. D. pro emtor. nec II. contractus simulatus & fictus; L. 1. C. plus valere, quod agitur. III. Nec nec titulus reuocabilis, velut mortis causa donatio. L. 13. pr. D. de mort. caus. don. Iusto titulo deficiente, res longo tempore praescribi nequit, sed longissimo, XXX. annorum, opus est.

Habilitas rei ad praescriptionem longi temporis. §. 402. Porro dictum est §. 400. ad longi temporis praescriptionem requiri habilitatem rei. Sunt enim res, quae quidem praescriptioni in genere obnoxiae sunt, longo tamen tempore praescribi non possunt. Hae ergo longissimo tempore XXX. XL. aut C. annis praescribi debent. *non sufficit de causa per longissimum.*

Praescriptio 30. annorum. §. 403. TRIGINTA ANNIS I. praescribuntur res vitiosae, bona fide possessae; L. 8. §. 1. C. epd. II. res minorum; L. 3. C. quib. long. temp. praescri. non obst. III. res aduentitiae filiorum familias; Nov. 22. cap. 24. IV. res a malae fidei possessore alienatae, modo ipse possessor in bona fide sit, & verus dominus, rem ad se pertinere, ac alienationem factam esse ignoret. Nov. 119. cap. 7. V. res lege aut testamento alienari prohibitae, L. 2. C. de vsucap. pro emtor.; *res metu extortitae praescribitur longo tempore. l. 3. C. de his quibus iudic. non obstat.*

Praescriptio 40. annorum. §. 404. QUADRAGINTA ANNIS praescribuntur I. res fiscales, L. 4. C. de praescri. 30. vel 40. ann. & patrimoniales principis; L. fin. C.

*auth. mala
sidi Cod.
de pros. long.
temp.*

C. de fund. patr. II. res ecclesiarum immobili-
 les; L. 24. *C. de SS. Eccl. Nov. III. cap. 1.*
Nov. 131. cap. 6. & ex interpretatione docto-
 rum III. res immobiles ciuitatum, quippe quas
 iure ecclesiarum frui aiunt *). *auth. g.
act. G. de
li. Eccl.*

*) Saltim ita praxis seruat. Si enim ipsas leges
 respicimus, ciuitates nostrae quodam praescrip-
 tionem nullo priuilegio gaudet. Aug. Frid.
 Schott. *diss. historia iuris ciuilib de praescrip-
 tione aduersus ciuitates*; & Casp. Gabr.
 Groening *diss. flores sparsi ad praescript.
 contra ciuitates.*

§. 405. CENTVM ANNIS praescribuntur res Prae-
 ecclesiae Romanae, quae sola hoc C. annorum scriptio
 ipatio vel priuilegio gaudet. *Auth. Quas actio.* 100. an-
nes C. de SS. eccl. *) 100. an-
norum.

*) Vi L. 23. *C. de SS. eccl. & Nov. 9.* om-
 nes ecclesiae occidentis hoc priuilegio in-
 structe sunt. Sed ius canonicum C. 13. & 14.
 X. *de praeser. & praxis ad ecclesiam roma-
 nam illud restringunt. conf. dissertationes §.*
anteced. laudatas.

§. 406. Ad fine praescriptioni, non autem Prae-
 proprie praescriptio est **PRÆSCRIPTIO IM-** scriptio
MEMORIALIS. L. 2. §. 1. 7. L. 23. §. 2. ff. **imme-**
 de aqua & aqua plu. arc. Ea enim est mo- **moralis**
 dus probandi, a lapsu temporis immemoralis
 desumptus, ius aliquod a maioribus nostris le-
 gitime esse *acquisitum*; ipsique locus est etiam
 in illis causis, ubi praescriptio vere sic dicta
 exulat, modo ius legitime acquiri & haberi
 possit ab eo, qui ad praescriptionem immemo-
 rialem confugit.

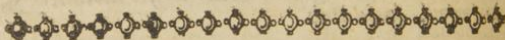
Testes testari debent ex viuis. §. 407.
sensu proprio per 30. annos retri. rei statum, Continuo
tatem suam; item: se à maioribus suis semper audierisse,
tale retri. statum. Testes debent habere annos 53.
arg. l. 3. §. 5. de test.

Actio-
rescisso-
ria quid?

L. 2. Cod.
de ann.
cc.

§. 407. Licet autem praescriptione adquiratur dominium, verique domini ius extinguatur, & hinc expleta praescriptione domino superueniente & rem suam vindicaturum valide obstat exceptio praescriptionis: praetor tamen domino priori aliquando concedit ACTIONEM RECISSORIAM, quae est actio realis data illi, cuius res durante absentia sua iusta, vel ab adversario absente est usucapta, ad usucapionem rescindendam, & rem cum omni causa restituendam. §. 5. I. de act. L. 1. sq. D. quibus ex caus. maior. *) L. 2. Cod. de ann. etc.

*) Datur ergo haec actio domino contra dominum, sed rei dominium rescindit Praetor, & quemadmodum in Publiciana (§. 345.) fingit dominum esse, qui hoc probare nequit; ita hic fingit, eum adhuc esse dominum, qui non amplius est. Quare & eiusdem cum Publiciana originis est, & Publiciana quoque vocatur, L. 35. D. de O. & A.

TIT. VII.

DE

DONATIONIBVS.

§. 408.

DONO, si gratis aliquid in alterum transfero, nullo iure cogente; eoque casu aut fit? (333) **D**onatio quid sit? **D**onatio a traditione facio, aut a promissione. Si prius, donatio est modus acquirendi; *) si poste-

posterius, titulus. Pro titulo ergo accepta, DONATIO est conventio de re in alterum gratis transferenda, & IN DONATIONEM MORTIS CAUSA ac INTER VIVOS dispescitur. *inquit in libro de iust. l. 87. de reg. jur. in libro de iust. l. 1.*

*) Et quidem naturalis, licet Imperator eam inter ciuiles modos acquirendi referat. §. 390.

§. 409. MORTIS CAUSA DONATIO est, Donatio cuius perfectio a morte donantis pendet; INTER VIVOS, si non pendet *) L. 2. sequ. D. de donat. mort. caus. Haec conuentio mera est, illa inter conuentionem & ultimam voluntatem quodammodo fluctuat. Haec iure romano antiquo actionem tunc demum producebat, si mediante solenni formula facta erat. Ast iure Iustiniano etiam nudis verbis facta ad agendum efficax est. L. 35. §. ult. Cod. de donat. *)

*) Obserues velim. 1) tunc demum donationem mortis causa adesse, cum perfectio, non autem si sola consummatio a morte suspenditur; 2) in mortis causa donatione perfectionem pendere a morte donantis. Si ergo a morte tertii pendet, donatio mortis causa facta non censetur. *Donatio est perfecta. Dum adest. usque consensio in rem gratis transferendam. Verum si non in rem aliarum transierit, est consummata.*

§. 410. Cum ergo donatio sit conuentio, Requisita donationis in genere. I. omnia quoque ad sui validitatem requirit, quae in conuentionibus desiderari, infra §. 733. sqq. obseruabimus. Ex quo porro fluit, II. donari posse omnes res, quae sunt in commercio, etiam omnia bona praesentia & futura; L. 35. §. 4. C. h. t. non autem III. valere donationem inter patrem & liberos in eiusdem potestate constitutos. L. 1. §. 1. ff. pro donat. §. 411.

an donatio est contractus de iure civili romano, an vero pactum legitimum? — An donatio est pactum legitimum produens conditionem. et l. 35. §. 1. Cod. h. t.

I. Regulae
de do-
nat. in-
ter vi-
uos.

in iuribus
acceptatio
Conti-
nuatio.

§. 411. Donatio inter vivos mera est conven-
tio. (§. 409.) Hinc I. acceptationem quidem
donatarii requirit. L. 26. ff. de donat. L. 55
ff. de obligat. & act. ac II. sua natura est irre-
uocabilis. §. 1. I. h. t.

• §. 412. Cum tamen agatur de re gratis in
alterum transferenda, (§. 408.) leges reuoca-
tionem donationis inter vivos permittunt, I.
quatenus inofficiosa est, L. 5. C. de inoff. donat.
II. ob insignem ingratitudem, §. 2. I. h. t.
L. 10. C. de reuoc. donat. & III. ob superue-
nientiam liberorum. L. 8. C. eod. *) Praete-
rea vero IV. donatori beneficium competentiae
tribuunt. L. 12. L. 33. ff. h. t. L. 19. §. 1. ff.
de re iud.

*) Quae lex, licet soli patrono ius donationem
revocandi concedat, a doctoribus tamen ad
alios donatores porrigitur. vid. Andr. Tir-
quellum ad L. si viquam Cod. de reuoc. do-
nat. Lugd. 1574. fol.

Conti-
nuatio.

§. 413. Cum porro donatarius ex donatione
inter vivos iam donatore viuente ius irrevoca-
bile adquirat, (§. 408. 409.) ideoque donatoris
conditio reddatur deterior, illa I. fieri nequid,
nisi ab eo, cui libera est administratio rerum
suarum, §. 40. I. de rer. diuis. L. 21. C. man-
dat. nec II. valet inter coniuges. tit. ff. de donat.
inter vir. & vxor. III. Actis Insinuanda est,
si quingentos solidos excedat. §. 2. I. L. 30.
§. ult. C. h. t. idem in remissione debili
aut pacto de non petendo. arg. §. 414.
L. 4. h.

II

§. 414. Donatio contra mortis causa, cum Regulae de do-
inter conuentionem & ultimam voluntatem flui- nat.
tet, (§. 409.) coram quinque testibus celebran- mortis
da est. L. ult. §. fin. C. de codicillis. II In causa.
illos solum conferri potest, qui legata capere
possunt, L. 9. ff. de don. m. c. III. Reuocari
potest, simul ac donatorem eius poeniteat. L.
2. L. 29. ff. de mort. caus. donat. IV. Deficit,
si donatarius praemoritur, §. 1. L. h. t. Ve-
rum tamen V. haec donatio non minus quam
illa, quae inter viuos fit, acceptatione indiget. *uiramiffis.*
arg. L. 55. ff. de oblig. & act. neque VI. vt do- acceptatio.
nans testamenti factioe gaudeat, requiritur. arg.
L. 25. §. 1. ff. de m. c. donat. *filius praemittente*

patru m. c. donari potest. (S. 414.)
§. 415. Ergo res donata inter viuos, nondum Qualis
tradita, (§. 413. IV.) si stipulatio intercesserit, ex dona-
petitur actioe ex stipulatu; pr. Inst. de verb. tione
obl. si pactum, condictione ex lege 35. §. 4. 5. detur
C. h. t. — Donatarius, cui mortis causa donatum, actio.
eisdem habet actiones, quas legatarius, (§. 585.)
nempe rei vindicationem, actionem hypotheca-
riam, & personalem ex testamento, L. 1. C.
comm. leg. §. 2. Inst. de legat.

§. 416. Ad donationes inter viuos etiam re- Donatio
fertur DONATIO PROPTER NUPTIAS, quae propter
erat res, quam maritus, vel alius eius nomine, nuptias.
uxori constituit. unde, si fuerit opus, constan-
te matrimonio, se, maritum & familiam pos-
sit alere; quamque prole edita, aut si ita con-
ueniunt, aut denique diuortium culpa mariti
factum.

V. 12. factum erat, lucrabatur. Hanc enim rem I. maritus administrabat quidem, ~~at~~ neque oppignorare neque alienare poterat, L. 29. C. de iure dot. Nov. 41. Nov. 2. cap. 5. II. Vxor, si maritus ad inopiam deductus erat, ad sustentationem tam sui, quam mariti & liberorum percipiat fructus. L. 29. cit. Soluta autem matrimonio III. donatio propter nuptias ad maritum aut eius heredes reuertebatur, nisi pactis prouisum esset, ut vxor superstes eam lucraretur, aut ³ liberi ex illo matrimonio prognati & superstites, ² aut diuortium mariti culpa factum esset. Nov. 22. cap. 26. Harmenopolus in *Procheir. iur. Lib. 4. tit. 10. n. 10. **

** conf. omnino Frid. Ef. Pufendorf. Obs. iur. univ. T. 2. Obs. 39. & Jac. Rave in diss. de vera indole donationis propter nupt. romanae.*

(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)

Nonam Nonnullis Nonnullis Nonnullis Nonnullis
TIT. VIII.
QVIBVS ALIENARE LICET
VEL NON.

§. 417.

Dominii effectus est ius de re sua disponendi, adeoque & eandem alienandi, (§. 287.) §. 40. *Inst. de rer. diuis.* Contra non Dominus, quod non habet, dominium in alterum transferre, adeoque & alienare nequit. (§. 337.) L. 54. ff. de reg. iur. §. 40. Inst. de rer. diuis.

Dominii effectus ius alienandi.

diuis. Ast aliquando tamen euenit, I. vt (209. §.)
 dominus alienare nequeat: II. vt non domi-
 nus recte alienet. Quae παραδοξα διαταξα
 vti Theophilus vocat, tractantur hoc titulo, qui Dominus est,
 & habet liberam rerum suarum administrationem, ille
 non potest alienari. C. 413. I.

§. 418. I. Nonnumquam dominus rem suam Maritus
 iure non alienat. Nam I. maritus est dominus non po-
 dotis, (§. 288. *) pr. Inst. h. t. L. 9. C. de test alie-
rei vind. Nec tamen per legem Iuliam de nare fun-
adulteriis alienare ei licebat fundum dota- dum do-
 talem.

Italicum, invita vxore, nec eundem, consen-
 tiente ea, obligare. Paull. Lib. 2. Sent. recept.
tit. 24. Quin Iustinianus, ne consentiente qui-
 dem vxore alienationem vel oppignorationem fun-
 di cuiuscumque permittit. L. vii. §. 15. C. de re; V. 13.
vx. act. pr. Inst. h. t. nisi alienatio vel sit ne-
 cessaria, L. i. ff. de fund dot. L. vlt. C. eod. V. 23.
 vel in vtilitatem vxoris facta, L. 26. L. vlt. ff.
de iur. dot. Quae tamen prohibitio non perti-
 net ad res mobiles; L. i. C. de serv. pign. dat.
man. nec ad immobiles venditionis causa aesti-
 mato datas, quarum dominium omnimodo nan-
 ciscitur maritus, L. 10. §. 4. ff. L. 5. L. 10. C. V. 12.
de iur. dot.

§. 419. Deinde II. pupillus est dominus rerum Pupillus
 suarum, & tamen eas non alienat. Hinc 1) nec an alie-
 mutuum recte dat, adeo, vt si dederit, nummi net?
 exstantes vindicentur, bona fide consumti con-
 dicantur, de mala fide consumtis ad exhibendum
 agatur, §. vlt. Inst. h. t. Immo 2) pupillo, li-
 cet domino, non recte soluitur, nisi auctoritate

tatoris, & interposito decreto, S. ult. Inst. h. t.
 exceptis vsuris intra biennium debitis, & non ex-
 cedentibus centum solidorum quantitatem, L.
25. & 27. C. de admin. tut. Multo minus er-
 go 3) pupillus recte soluit, & hinc, quod so-
 lutum, si extat, vindicatur, sin consumtum,
 contingit liberatio, L. 14. S. ult. ff. de solution.

V. 37
 124
 123
 Quando creditor recte tamen alienat. Sic enim I. creditor recte
 pignus alienare alienat pignus, nulla praemissa denunciatione,
 queat? si ita conuenerit, ut liceret pignus distrahere,
 *) L. 4. ff. de pign. act. Nam II. si conuene-
rit, ne vendatur, non nisi trina praemissa denun-
 ciatione recte distrahit creditor. d. L. 4. ff. de
pign. act. L. 4. C. de distr. pign. Denique III.
 si nihil conuentum, post denunciationem, &
 biennium elapsum permittitur distractio, modo
 ea fiat bona fide & sollempniter, L. ult. S. 1. C.
de iur. dom. imp. IV. Si res emtorem non in-
 uenerit praetio tolerabili: repetitur denunciatio,
 vel iudex debitori absenti praefigit diem, intra
 quem soluat; quod ni faciat, creditor a princi-
 pe impetrat dominium, relicta debitori facultate,
 pignus luendi intra biennium. L. ult. S. 2. 3.
C. eod. VIII. 34.

Def.
 *) Caue vero hoc pactum de distrahendo pigno-
 re confundas cum pacto commissorio, quo
 conuenit, ut, debito iusto tempore non solu-
 to, pignus pleno iure creditori cedat. Illud
 enim pactum licitum, L. 7. S. ult. ff. de distr.
pign. hoc illicitum est. L. ult. C. de pact. pign. VIII.

§. 421. Deinde II. tutor non est dominus re- Tutor
 rum pupilli, & tamen ei licet alienare res pur- quando
 pillares, urgente necessitate, vel iussu parentum alienet?
 vel alia iusta causa suadente, aliquando priuata
 auctoritate, aliquando causae cognitione & de-
 creto magistratus interueniente, L. 1. D. de reb-
eor. qui sub tut.

o:o

TIT. IX.

PER QVAS PERSONAS
 CVIQUE ADQVIRITVR.

§. 422.

Adquiritur nobis non solum per nos ipsos,
 sed & per res nostras. (§. 308.)

Adqui-
 ritur no-
 bis per
 res nos-
 tras.

§. 423. Quum ergo serui Romanorum, (§.
 65.) tanquam res mancipi, essent in dominio
 Quiritario dominorum: consequens erat, vt
 quidquid adquirent serui, eius *proprieta-
 tem* adquirent dominis, etiam ignorantibus & inui-
 tis: §. 3. *Inst. h. t. possessionem* scientibus & vo-
 lentibus; L. 34. §. *vit.* L. 44. §. 1. *ff. de ad-
 quir. poss. hereditatem* tantum iubentibus §. 3.
*Inst. h. t. **).

Ergo &
 per ser-
 uos.

*) Quid hodie obtineat in hominibus propriis
 supra occupauimus. (§. 70.)

§. 424. Aliquando dominus quidem seruo
 concedebat pecuniae summam, aut aliam rem

Quid pe-
 culium

seruo-
rum?

Quoniam?

ad administrandum & negotiandum, quae dicebatur PECVLIVM. Sed in dominio heri hoc erat, qui liberio rem vel adstrictiorem eius administrationem seruo permittebat, imo eripere poterat pro lubitu. L. 7. §. 1. de pecul. L. 20. D. de iure iur.

Adquisi-
tio per
liberos.

§. 425. Altera adquisitio per alios est ea, quae per filios filiasve familias fit. Et iure quidem antiquo quidquid acquirebant liberi, id omne adquisitum fuisse patri supra diximus. (§. 101) Cum autem pater filio aliquid concederet administrationis & negotiationis causa, pariter id, uti in seruis (§. antec.) PECVLIVM vocabatur, nec a peculio serui differebat.

Iure
nouo

§. 426. Iure vero nouo sequens est huius articuli facies. PECVLIVM est res, aut universitas rerum, quam filius filiae familiae a rationibus paternis separatam habet; idque in MILITARE & PAGANVM; illudque iterum in CASTRENSE & QVASI CASTRENSE; hoc in PRO-FECTITIVM & ADVENTITIVM diuiditur.

Peculium cas-
trense.

§. 427. Peculium CASTRENSE complectitur omnia, quae filius familiae occasione militiae sagatae adquisiuit; L. II. ff. de cast. pecul. eoque pertinet, quod pater filio in militiam eunti donat; hereditas a commilitone relicta, etiam a fratre in iisdem castris militante; quidquid porro captum ab hostibus, vel ex pecunia castrensi omnium. *) L. 4. pr. ff. L. 4. C. eod.

*) Pe

*) Peculium enim est vniversitas iuris, L. 20. §. 10. ff. de her. petit. (§. praeced.) In vniversitate vero iuris res succedit in locum praetii. (§. 278.)

§. 428. QVASI CASTRENSE, prioris ad exemplum inuentum, quod filius familias occasione militiae togatae acquirit. L. 14. C. de aduoc. diuers. iudicior. L. 6. ff. de re iud. L. fin. C. de inoff. test. Quo referuntur sumtus a patre in studia filii facti, adquisita ex aduocatione vel aliarum artium liberalium exercitio, d. L. ult. C. de inoff. test. itemque donata a Principe vel Augusta. L. 7. C. de bon. quae lib. VI. 61.

Quasi castrense.

auth. push.
Cod. de episc.
& clericis.

§. 429. Peculium PROPECTITIVM est, quod e re patris proficiscitur, vel occasione & contemplatione patris filio obuinit. §. 1. Inst. h. t.

Profec-
titium.

§. 430. ADVENTITIVM denique est, quod ex alia causa, veluti liberalitate matris aliorumue, vel proprio labore, vel prospera fortuna filio acquiritur. §. 1. Inst. h. t.

Aduenti-
tium.

§. 431. Peculium castrense & quasi castrense pleno iure est filii; pr. Inst. quib. non est. perm. fac. test. L. 6. C. de bon. quae lib. adeoque I. in eo pro patrefamilias habetur, L. 2. ff. de SC. Maced. & II. de eo inter viuos & mortis causa libere disponit; L. 3. C. de castr. pecul. immo id & ad heredes ab intestato transmittit. pr. Inst. quib. non est perm. fac. test.

Quid iuris filio in castrensi & quasi castrensi?

§. 432. Profectitium pleno iure patris est, §. 1. Inst. h. t. adeoque sola filio relinquitur ad.

Quid in profectitio?

administratio, qui tamen eo fruitur, idque retinet, I. bonis paternis publicatis, L. 3. §. 4. ff. de min. & II. post emancipationem, si pater non ademerit. L. 31. §. 2. ff. de donat.

Quid in aduentitio ordinario? §. 433. Peculii denique aduentitii ^{proprietatis} est penes filium, ^{usufructus}, & administratio ordinarie penes patrem. §. 1. Inst. h. t. L. 6. L. ult. §. 5. C. de bon. quae lib.

Quid in extraordinario? §. 434. Ordinarie, inquam. Nam nonnumquam peculium aduentitium pleno iure fit filii, I. si filius renuente patre hereditatem adierit; L. ult. §. 1. C. de bon. quae lib. II. si filio ea conditione quid donatum relictumque sit, ne pater usufructum habeat; Nov. 117. cap. 1. III. si filius vna cum patre succedat fratri germano; Nov. 118. cap. 2. IV. si pater in administratione peculii aduentitii male versatur. L. 50. ff. ad SC. Trebell. Hinc id peculium aduentitium doctores IRREGVLARE, EXTRAORDINARIVM; PLENVM; alterum, de quo §. 433. REGVLARE, ORDINARIVM, MINVS PLENVM adpellatur.

i. e. habet proprietatem, usufructum, & administrationem.

An & per extraneos adquiramus? §. 435. Quia ergo tantum per filios familias & seruos nostros nobis acquiritur: (§. 423. seq.) de ceteris valet axioma: *Alii per alium acquiri nequit.* Attamen iure nouo ex mandato (§. 918.) nostro per PROCVRATOREM nobis acquiri potest I. possessio, II. dominium §. 5. Inst. h. t. L. 13. D. de acquir. rer. dom. III. ius pignoris L. 2. Cod. h. t. Hodie cuiuscunque generis iura per procuratorem acquiri posse, constat. Schilter Ex 33. th. 31. Thomaf. in not. h. t. *usucapio ignoranti non acquiritur per procuratorem. L. 17. de usurp. & usul. exceptio est in rebus peculiariibus, nullus pro-*

pr. iuris gl.

TIT. X.

D E

TESTAMENTIS ORDINANDIS.

§. 436.

Reliquis modis acquirendi singularibus per
legata & fideicommissa (§. 392.) ad finem nexio.
libri huius secundi reiectis imperator transit ad
ciuiles vniuersales, (§. 391.) quorum primus est
HEREDITAS. *subscript. - submiss.*

§. 437. Hereditatem duplex conditio est. Heredi-
Nam ex iure ciuili Romano vel EX TESTAMEN-
TO vel AB INTESTATO ad nos pertinent, §. 6. tas quo-
mentarij excludit legitimam, axioma est. par. 89. tuplex.
mentarij excludit legitimam, axioma est. par. 89.
Inst. per. quas. pers. cuique adquir. quarum il-
la hanc excludit. L. 39. ff. de acqu. her. *mentarij excludit legitimam, axioma est. par. 89.*

§. 438. Non autem eadem ratione diuersis rei-
publicae romano temporibus testamenta condita
sunt. primo enim aeo IN CALATIS COMITIIS
coram populo fiebant. §. 1. I. h. t. Postquam
autem legibus XII. tab. cautum erat: PATER-
FAMILIAS, VTI LEGASSIT, SVPER FAMI-
LIA, PECVNIA, TVTELAVE SVAE REI: ITA
TVS ESTO: testamenta condi coeperunt per AES
ET LIBRAM. Constituebatur nimirum familiae
entor, cui testator, praesentibus quinque testi-
bus, ciuibus Romanis antestato et libripende,
familiam vel hereditatem venderet, Gell. lib. 15.

cap.
juri voce possessio M. 19.

Variis
modis
testandi
diuersis
tempo-
ribus.

cap. 26. addita nuncupatione sollemni: Haec uti
in his tabulis cerisue scripta sunt, ita do, ita
lego, ita testor, itaque vos, Quirites, testimo-
nium praebitote. Vlpian. Fragm. tit. 20. §. 9.

Testa-
mentum
praeto-
rium.

§. 439. Quemadmodum porro PRAETOR sae-
pe ius civile sub aequitatis ^{apud} mutabat: (§. 52.)
ita & secundum tabulas dabat bonorum possessio-
nem, dum septem testes eas signassent. *) §. 2.
Inst. h. t.

*) Quinque enim testes adhibebantur more in
mancipationibus recepto, (§. 438.) reliqui
duo libripendem & antestatum repraesenta-
bant. Antiquum esse hoc testamentum, &
Ciceronis temporibus antierius, patet ex Cic.
in Verr. i. cap. 45.

Ius circa
testa-
menta
nouissi-
mum.

§. 440. Vñ demum & constitutionibus prin-
cipum inualuit noua testandi ratio, quae tamen
fere veteribus nititur principiis, adeoque TES-
TAMENTVM ex ritu antiquo per aes & libram
testandi, edicto praetoris & constitutionibus
principum conflatum *), iam nihil aliud est,
quam ultima voluntas, qua heres directus insti-
tuitur, legitime declarata. L. 1. ff. qui testam,
fac. poss.

Quid

*) Et quidem temporibus Theodosii Iunioris.
Vid. Iac Gothofr. ad L. 1. C. Th. de test. &
codic. Tomo I. p. 334. sequ.

Axioma-
mata de
testa-
mentis.

§. 441. Testamentum ergo I. est ultima vo-
luntas h. e. voluntas unilateralis, demum per-
fecta post mortem. II. Omne testamentum
con-

continet heredis institutionem, quo significatur
 successor in omnia iura & obligationes defuncti, *quid*
 quae in alium transmitti queunt. III. In testa-
 mento heres directus nominandus est. *) Is scilicet,
 qui immediate a testatore hereditatem cap-
 it, DIRECTVS; ille vero, cui ab alio herede
 hereditas restituitur, OBLIQVVS five FIDELI-
 COMMISSARIVS HERES audit. *heres est succesor*
in bonis iura non personalissima, & obligatoris de-
functi non personalissima. (S. 311. 8.)
 *) Iure antiquo heres verbis imperatiuis erat in-
 stituendus, veluti Titius heres esto. Precati-
 ua verba plerisque improbabantur. Vip.
 Fragm. tit. 21. §. 1. sed hodie quaevis verba
 sufficiunt. L. 15. C. de testam. VI. 23.

§. 442. Quum testamentum sit voluntatis de. Corolla-
 claratio: (§. 440.) sequitur, I. vt integritas men-
 tia.

tis exigatur in eo, qui testamentum condit; L.
 1. D. L. 3. C. qui test. fac. poss. II. vt quis vel
 scripto testari possit, vel per nuncupationem.
 Vnde testamentum ratione modi, quo conditur,
 aut SCRIPTVM est, aut NVNCVPATIVVM.
 Cum porro in testamento heres instituitur, qui
 est successor in omnia iura defuncti: (441. II.)
 sequitur III. vt testator non nisi de vniuersitate
 omnium bonorum testari; adeoque IV. nec pro
 parte testatus, pro parte intestatus; L. 7. ff. de
 reg. iur. §. 5. Inst. de her. inst. nec V. cum
 duobus pluribusue testamentis decedere queat.
 L. 19. C. de test. mil. Quia denique testamen-
 tum est ultima voluntas (§. 441. I.), VI. te-
 stator voluntatem suam semper mutare & prius
 testamentum posteriore tollere potest. L. 4. ff.
 de adm. leg.

axioma est:
nemo plaga:
aut pro parte
decidere queat.

§. 443. *Axioma est: Voluntas hominis est ambulatoria*
usque ad extremum vita habitum.

Testa-
mentum
ratione
funda-
menti
quotu-
plex?

§. 443. Testamentum est voluntas legitime declarata. (§. 440.) Nititur scilicet vel auctoritate publica vel privata. Hinc ratione fundamenti & auctoritatis aut PUBLICVM est, aut PRIVATVM. PUBLICVM dicitur, quod coram Principe aut magistratu conditum, ipsi sue oblatum est; idque nullis sollempnibus eget. L. 19. C. de testam. In priuato vero ordinario adhibendae sunt sollempnitates, a legibus praescriptae, earumque nulla sine periculo nullitatis est praetermittenda, L. 17. L. 23. C. de fideic. Quia tamen sunt testamenta, in quibus aut omnes aut quaedam sollempnitates remissae sunt, inde testamenta priuata in SOLENNIA & minus SOLENNIA abeunt. De illis hoc, de his sequenti titulo agendum erit.

*leges actus formam praescripserunt, toties forma non ob-
servata, actus est nullus.*

§. 444. Solempnitates in omni priuato, tam scripto quam nuncupatio testamento, exiguntur sequentes: I. vt fiat vno contextu, id est, actu testandi continuo, L. 28. de testam. nec quoquam, quod ad testandi actum non pertinet, veluti contractu, intermixto. L. 20. ff. de. V. S.

Septem testes. §. 445. II. Vt septem adint testes, (§. 439. *) specialiter rogati, L. 21. §. pen. ff. qui test. fac. possi., in conspectu testatoris testimoniorum officio fugientes, L. 9. C. de testam. & habiles ad testimonium in actu sollempni perhibendum.

ratio con- §. 6. Inse. de test. Vnde nec mulier d. §. 6.
sistit in ax. Gell. Lib. 5. cap. 19. nec impubes, nec seruus,
nomate quo. L. 20. §. 6. 7. ff. qui test. fac. nec furiosus,
tunc testes non solum probationis, sed simul sollempnitatis causa
adhibentur; toties formae testes esse nequeunt, nec

nec mutus, nec surdus, nec prodigus, nec iudicio publico damnatus, L. 21. ff. de test. L. 18. §. 1. ff. qui test. fac. poss. imo secundum ius canonicum nulli infames cap. 54. & 56. X. de testib. testamento tamquam testes adesse possunt. d. §. 6. Inst. h. t. Oportet etiam testes nec heredes, nec in potestate testatoris, nec in potestate heredis esse. §. 9. & 10. Inst. h. t. L. 20. pr. & §. 1. ff. qui test. fac. poss. Porro nec heres in potestate testis esse debet, nec testis cum herede in eiusdem patris potestate. Nexus sanguinis solus non nocet, uti nec ipsorum testium inter se coniunctio, §. 8. Inst. h. t. L. 17. ff. de test.

*actio est
nemo potest
esse testis in
propria causa
(§. 100.)*

§. 446. Hae sollemnitates testamento nuncupatio & scripto communes sunt. In scripto praeterea requiritur III. ut testator vel ipse scribat tabulas, quod testamentum holographum vocatur; vel iisdem subscribat *), vel, si scribere nequeat, octauum testem cum in finem adhibeat, pro testatore subscripturum, L. 28. §. 1. C. de testam.

Sub-
scriptio
testato-
ris.

*) Addiderat Iustinianus, ut & testator vel testes nomen heredis sua manu exprimerent; §. 4. Inst. h. t. L. 29. C. de testam. sed eam sollemnitatem ipse postea sustulit Nov. 119. cap. 9.

§. 447. Denique IV. requiritur, ut & testes sub- subscribant, & tabulis signacula, §. (439.) sive scriptio suo, siue alieno annulo, alione instrumento ex- pressis adponant, §. 3. Inst. h. t. L. 22. §. 2.

Sub-
scriptio
testium.

sed non summo. M

S.

5. 7. Et L. 30. ff. qui testam. fac. poss. L. 12. C. de testam.

An & alia requirantur?

§. 448. Parum vero interest, qua lingua, quibusue verbis quis testetur, L. 21. §. ult. L. 15. C. de testam. quae in materia, (cera, charta, an membrana), scribat; §. 12. Inst. de test. ord. L. 1. L. 4. ff. de bon. poss. sec. tab. dummodo litteris, non notis, testamentum perscribatur; L. 6. §. ult. ff. de bon. poss. nec charta delectitia vel *ὀπιόθόγγαρος*, cui alioquin vltima voluntas inscribi potest. L. 4. ff. de bon. poss. sec. tab. litteras confundat.

*) Charta *delectitia* est, e qua, quod antea inscriptum, deinde erasum est. Briffon de V. S. v. *delectitia*. *ὀπιόθόγγαρος* charta, cuius iam litteris impletæ ergo aliud quid inscribitur. Voss. *Etimol. h. v.* Saaron. ad Sidon. *Lib. 2. Epist. 9.* non cuius vtraque pagina conscripta, uti Guido Pancit. *Var. Lect. lib. 2. cap. 109.*

Quid in testamento nuncupatio.

§. 449. In nuncupatio testamento (§. 442) requisita §. 446. exposita, exulant, sufficitque, si testator coram septem testibus idoneis & rogatis, testatoremque intelligentibus, vltimam voluntatem viua voce eloquatur. §. 14. *Inst. h. t. L. 21. pr. §. pen. ff. qui test. fac. poss. L. 21. §. 2. L. 26. C. de test.* Nec mutatur testamentum nuncupatiuum in scriptum, si vel maxime ea nuncupatio postea in scripturam memoriae causa redacta fuerit. *Sichard. in L. 21. §. 2. C. de testam. §. 2.*

§. 150.

Quale
est mili-
tum.

in non diffinit.

§. 452. Omnes sollempnitates remissae sunt I. MILITIBVS. Quemadmodum enim olim, etiam ante XII. tabulas, milites IN PROCINCTV testari poterant, ita vt imminente acie cinctu Gabino induti, & scutis inferentes manus, tribus aut quatuor audientibus, heredem suum nuncuparent; Plutarch. *in Coriolan.* p. 198. Serv. *ad. Virg. Aen. Lib. 7. v. 612.* Velleii Patere. *Lib. 2. cap. 5.* ita & postea liberam testamenti factionem militibus, non quidem in procinctu, sed tamen in periculo constitutis, reddidit primum Iul. Caesar, deinde Titus, postea Domitianus, hinc Nerua, ac postremo Traianus L. 1. pr. ff. h. t. Vnde testamentum militare ex constitutionibus principum deriuat Vlpian. *Fragm. tit. 23. §. 2.*

Axiomata de
testamento
militari.

§. 453. De hoc testamento ergo sequentia notanda sunt axiomata. I. Ratio adaequata privilegii militaris circa testamenta est *periculorum functio.* L. vn. D. de bon. possess. ex. test. mil. * II. Non solum quoad materiam, sed quoad formam quoque testamenti miles privilegiis gaudet. III. Attamen non omni loco, sed *in expeditione* tantum constitutus his privilegiis utitur. L. pen. C. h. t. pr. I. h. t. **

x L. 22. §. 15.
de iure delict.
Cod. VI. 13.

*) Dubium autem est, vtrum hoc ita accipiendum sit, vt militibus *in praemium* periculorum, quae pro republica subeunt, hoc privilegium *semper & obuiis* competat; an ita, vt tunc demum, quando *in pericula versantur*, privilegiis uti possint. Prius defendunt
Cui-

Cuius in recit. ad tit. Cod. de mil test. Ianus a Costa ad pr. I. h. t. Poiterius Vinnius ad pr. h. t. & Doctores vulgo, quod & verius videtur.

*) Non conuenit inter interpretes 1) de vero expeditionis significatu. Vulgo in expeditione militem versari defendunt, si paratus est ad conligendum cum hoste, siue eum expectet, siue persequatur. Sunt tamen, qui militem in expeditione esse autumant omni loco, vbi officii causa versatur; ideoque & in hibernis, praesidiis ac statiuis constitutum vid. Ge. Acac. ab Enekel de priuileg. mil. lib. 1. cap. 5. n. 2. seqq. & Frid. Es. de Pufendorf Observ. iur. univ. T. 3. Obs. 187. Iure germanico res decisa est. *Recessus enim imp. de a. 1512.* militibus solum illis, die im Felde oder in Übung des Streites sind, priuilegia circa testamentationem concedit. Deinde 2) & de eo disputant Doctores, an militi extra expeditionem constituto nullum competat priuilegium? Vulgo vllum competere negant. Sunt tamen, qui priuilegia, circa materiam testamenti militi data, ad expeditionem non restringunt, sed vbiuis militi eorum vsum tribuunt. vid. Hommel diss. de exigua differentia inter testamentum militis & pagani in hostico conditum §. 23. Ludouici in compend. Digestor. h. t. §. 3.

§. 454. Priuilegia militum circa MATERIAM testamenti in eo consistunt: I. Vt heredes instituire possint quoscunque, etiam quibuscum non est testamenti factio. L. 13. §. 2. ff. L. 5. C. h. t. II. Vt possint & liberos exheredare vel tacite praeterire; §. 6. Inst. de exh. lib. L. 9. L. 10. C. h. t. adeoque nec III. agnatione

L. 9. Cod.
De inoff. test.
§. 48.

Priuilegiati sunt milites quoad materiam testamenti.

suorum heredum eorum testamenta rumpantur; L. 7. 8. ff. h. t. nec aduersus ea valeat querela in officiosi. L. 29. §. ult. ff. h. t. IV. Vt possint pro parte testati pro parte intestati; L. 6. L. 15. §. 4. L. 37. ff. h. t. V. & cum pluribus testamentis decedere. L. 19. pr. ff. h. t. VI. & codicillis heredes instituere L. 36. pr. ff. h. t. VII. Vt quocumque modo substituere; L. 5. L. 15. §. 5. L. 28. ff. h. t. immo & VIII. plus, quam lex Falcidia patitur, legare queant L. 17. §. ult. ff. L. 12. C. h. t. VI. 2/.

Quoad §. 455. Quod ad formam vero testamento-
formam rum attinet, miles a legibus testamentariis ea-
tenus est solutus; I. vt, si testamentum militis sit scriptum, nulli testes requirantur adeoque omnes sollempnitates (de quibus a §. 444. ad §. 447. actum,) ab eo recte omittantur; L. 15. C. h. t. modo, militem scripsisse, satis constat, L. 40. pr. ff. h. t. II. Vt, si nuncupatum testamentum condatur, duo testes sufficiant. L. 12. ff. de test. etiam non rogati. L. ult. §. ult. ff. de Codicill. III. Vt vnicum sit huius testamenti essentiale requisitum, puta, vt constat, militem animo deliberato, non fortuito sermone, heredem sibi nuncupasse. §. 1. Inst. §.

L. 24. ff. h. t. *Principium iuris est: testamento 90.*

privilegio veluti militari a legislatore remitti potest

Quidam §. 456. Ita ergo iure testantur milites, non
hoc pri- modo, qui intra numerum sunt, sed & reliqui in
uilegio hostico deprehensi, iisdemque expositi periculis;
gau- aut ex necessitate & officii ratione castra sequan-
dent?

*ratio est; quia hoc pertinet ad essentiam, cuius
testamenti; impossibile enim est, voluntatem defuncti
implere, de cuius voluntate non satis constat.*

tur, siue sponte utilitatis aut voluptatis causa; L. 44. ff. h. t. etiam surdi & muti nondum missi; L. 4. ff. h. t. vid. *obseruat. nostras ad Vinn. §. 2. Inst. h. t. & de statu suo dubitantes. L. II. §. I. ff. h. t.*

§. 457. Cum vero miles tantum militari modo testari possit: I. testamentum ante militiam non iure factum haud conualidatur per militiam subsecutam; valet tamen tale testamentum, si miles verbis aut factis declarauerit, se velle, vt valet. L. 9. §. I. L. 20. §. I. L. 25. D. h. t. II. Missionem impetrata, testamentum iure militari factum expirat; quamuis veteranis, missionem honestam vel causariam impetrantibus, id privilegium concessum sit, vt eorum testamenta adhuc intra annum valeant. §. 3. *Inst. & L. 26. pr. §. I. ff. h. t.*

De testamento ante militiam facto, & eius qui missionem accipit,

§. 458. Caeterum, filiusfamilias miles non potest testari, nisi de *peculio castrensi*. De hoc enim libere disponit, ita vt ne quidem patrem instituere heredem teneatur. *pr. & §. 6. I. h. t. L. ult. C. de inoff. testam.* Idem iuris indultum est veteranis, *pr. I. quibus non est permisso.* & filiis quasi castrense peculium habentibus, *pr. I. cit.*

Filiusfamilias vt testetur de peculio castrensi & quasi castrensi.

§. 459. Et hoc iure haecenus explicato vtivmur; praeterquam, quod leges Germanicae, se hodiecus ac Romanae, (§. 453.) inter militem in *castris* constitutum distinguunt, & illius testamentum quocumque modo conditum; huius duo testes adhibiti fuerint, ratum esse

iubent. *Constit. Maximil. de ann 1512. tit. de testam. §. Vnd sollen.* Quam sententiam glossae ad §. I. *Inst. h.t.* originem debere, iam obseruauit Vigl. *Zuich. ad d. §. 1. p. 83.*

Testamentum parentum inter liberos.

§. 460. Quaedam sollemnitates externae etiam remissae sunt II. PARENTIBVS testantibus inter liberos *). Nam si in scriptura testantur, tabulasque vel ipsi scribunt, vel subscribunt iidem, anno, mense, die, vnciusque, in quibus liberos instituunt, perspicue expressis; testes non sunt necessarij. *L. 21. §. 1. C. de testam. Nov. 107. cap. 1.* Sin per nuncupationem; duo testes sufficiunt. *arg. L. 12. ff. de test.*

*) Eosque solos. Quod ad extraneam enim personam attinet, eius contemplatione testamentum non valeat, nisi *iustus adfuerit testium numerus*, & reliquae adhibitae sint sollemnitates. Quamvis enim alia colligi posse videntur *ex authent. Quod sine C. de testam.* tamen, quia ab auctoritate sua, id est *Nov. 107. cap. 1.* recedit, ei nihil tribuendum. (§. 15.) *Strik. Caut. Testam. cap. 10. §. 24.*

Testamentum tempore pestis factum.

§. 461. Quodammodo etiam sollemnitatibus soluti III. TEMPORE PESTIS testantes, quibus sola vnitas contextus, id est simultanea testium praesentia, ob contagionis periculum remissa est. *L. 8. C. de testam.* Imo in foro haec testamentum, coram duobus testibus factum, valida iudicantur. *Leyser Med. ad P. Sp. 368, M. 1. §. 99.*

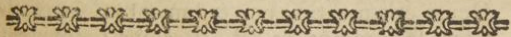
Testamentum

§. 462. Simile quodammodo priuilegium tributum IV. RVRI TESTANTIBVS, quorum testamentum.

tamenta eo gaudent priuilegio, vt valeant 1) ruri factum.
 a quinque testibus subscripta; imo tunc quoque
 2) si vnus testis nomina reliquorum subscripserit, vel 3) quinque testes sine omni subscriptione adhibiti fuerint; modo vel plures, vel litterarum periti, ut fit in agris, haberi nequeant
L. ult. C. de test. quod in dubio, donec probetur contrarium, praesumitur. est regula.

§. 463. Eodem referunt V. TESTAMENTVM ALIA TESTAMENTA
 POSTERIVS IMPERFECTVM, quo heredes ab intestato priore praeteriti ad successionem vocantur, in quo quinque testes sufficiunt. L. 21. PRIVILEGIATA.

§. pen. C. de test. VI. Testamenta, quibus PIAE CAVSSAE consulitur, quae omnibus solemnitatibus soluit pontifex cap. II. X. de testam.

TIT. XII.

QVIBVS NON EST PERMISSVM FACERE TESTAMENTVM.

§. 464.

Testamenta condere possunt omnes, qui non prohibentur. Qui vero prohibentur, hoc titulo traditur. Nimirum prohibentur alii I. propter *statum*; *) alii II. propter vitium *animi* s. defectum iudicii; alii III. propter vitium *corporis*; alii denique IV. ob *delictum* & *improbritatem*.

Qui testari possunt?

*) Adeo

*) Adeo vt ne testamentum quidem eius valeat, qui dum testatur de statu suo dubitat; nisi miles sit. (§. 456.)

Non testantur, qui non sunt ciues.

§. 465. Propter defectum status prohibentur omnes, qui non gaudent iure ciuitatis romanae. Hinc consequens est, vt iure Romano testari non possint 1) serui L. 19. ff. eod. nec 2) qui apud hostes sunt, (§. 67. sequ.) quorum testamenta in captiuitate facta, ne quidem, si redierint, rata sunt; *) L. 8. pr. ff. eod. §. vlt. Inst. h. t. nec 3) peregrini, aut deportati, (§. 190.) L. 8. §. 1. ff. eod.

*) Capti enim ab hoste in iusta seruitute sunt (§. 67.) Contra testamentum recte condunt a latronibus capti, quia in seruitute iniusta sunt, (§. 68.) L. 13. pr. ff. qui testam. fac. poss. Quum etiam ratio, cur testamentum in captiuitate factum non valeat, sit regula Catoniana; L. 1. pr. ff. de reg. Caton. L. pen. ff. de reg. iur. facile patet, testamentum in ciuitate ante captiuitatem factum iure postliminii valere, si redierit: (§. 303.) ex L. Cornelia, si ibidem decesserit §. vlt. Inst. h. t. L. 12. ff. qui test. fac. poss. L. 16. L. 18. ff. de capt. Et postib.

Nec filii familias.

§. 466. Quia etiam testamenti factio concessa tantum patribus familias; 4) nec filis familias testamentum condunt; L. 6. L. 19. ff. qui test. fac. poss. ne quidem permittente patre; pr. Inst. h. t. de L. 6. pr. ff. eod. nisi de bonis castrensis & quasi castrensis (§. 431. II.) Quod adeo verum est, vt & testamentum patris familias per arrogationem irritum fiat, nisi miles sit §. 5. Inst. de milit. test. ac testamentum a filio familias factum

quod a b initio non valeat
- tractu temporis conu-
- luitur inquisit.
regula Catoniana test.

tum ne tunc quidem valeat, si sui iuris factus de-
cesserit. *pr. Inst. h. t. L. 19. ff. qui test. fac. poss. (S. 465. *)*

§. 467. Quia porro testamentum est *voluntatis* sententia: (§. 440.) illud II. ob animi vitium condere nequeunt 1) furiosi, & mente capti, nisi dilucidum sit furoris vel dementiae interval- lum; §. 1. *Inst. h. t. 2)* prodigi tanquam civiliter furiosi, iisque simillimi *), (§. 224.) §. 2. *Inst. eod. L. 18. pr. ff. qui test. fac. poss.* Valet tamen testamentum, ab iis ante interdictionem factum *d. §. 2. Et L. 18. pr. 3)* impuberes. §. 1. *Inst. h. t. L. 5. ff. eod.*

Nec furiosi & prodigi.

*) Nouella quidem Leon. 39. validum declarat prodigi testamentum, si in illo mores prodigi non observantur. Sed Leonis Nouellae in foro haud sunt receptae. (§. 15. III.)

§. 468. Quum praeterea III. vitium corporis saepe cum animi debilitate coniunctum sit: non possunt testari surdi & muti simul, nec quibus alterutrum vitium haeret, nisi vel lingua, vel scriptura voluntatem exponere possint. *L. 10. C. 17. 22. qui test. fac. poss. §. 3. Inst. h. t.*

Nec surdi & muti.

§. 469. Quod impedimentum quum non ob- stet coecis: ii testari possunt, dummodo heredes nuncupent, nuncupatio in scripturam redigatur, octavus adhibeatur testis, & omnes testes subscribant ac subscripent. *L. 8. Cod. eod.*

An nec coecis?

§. 470. Denique IV. in poenam quibusdam non permittitur facere testamentum, veluti 1) obpoc-
reis

reis

nam
sunt in-
stables.

reis perduellionis L. 5. C. ad Leg. Iul. mai. 2) Apostatis & manichaeis. L. 3. pr. C. de apostat. L. 4. §. 5. C. de haeret. 3) Incesto matrimonio pollutis, nisi legitimos instituant. L. 6. & Auth. incestas C. de inc. nupt. 4) Ob carmen famosum, L. 18. §. 1. L. 26. ff. qui test. fac. poss. L. 21. pr. ff. de testib. L. 5. §. 9. & 10. ff. de iniur. vel 5) capitis damnatis *) L. 8. §. vit. L. 13. §. vit. ff. qui test. fac. L. 6. §. 6. ff. de iniust. rupt. irr. test.

*) Quamvis enim capitis damnati non amplius fiant serui Foenae (§. 68.), bonorum tamen publicatio non sublata, nisi in fauorem propinquorum: Nov. 134. cap. ult. Itaque si propinqui exstant, nulla est capitis damnato testandi facultas. Sin desunt, bona publicantur. Vfus tamen, maxime in Germania, haec principia deserit, & damnatis etiam testamenti factionem permittit.

TIT XIII.

DE

LIBERIS EXHEREDANDIS.

§ 471.

Con.
nexio.

*Contra Cuius
est pater.*

Hactenus de sollempnitatibus sine requisitis testamentorum externis: sequitur internum & essentiale requisitum (§. 441.) id est, heredis institutio. Ea vero aut voluntaria est, aut necessaria. Voluntaria est earum personarum, quas quis instituere potest, vel non instituere

tuero

tuere pro lubitu. Necessaria eorum, qui neces-
sario instituendi vel exheredandi sunt. De hac
hoc titulo agendum.

§. 472. Primis reip. romanae temporibus Quinam
quomocunque paterfamilias testatus esset de institu-
bonis suis, ita ius erat. Hinc liberi a paren- endi sint
tibus, parentes a liberis pro lubitu exheredari here-
& praeteriri poterant. Liv. Lib. I. Cap. 34. des?
Cic. de orat. L. I. C. 38. L. II. D. de lib.
& post. Cum autem hoc iure abuterentur pa-
rentes leges ipsis necessitatem imposuerunt,
liberos suos vel instituendi, vel ex iusta causa
exheredandi. Inualuit quoque, ut liberi non
sui, imo & parentes ac fratres queri pos-
sent de testamento, in quo absque iusta cau-
sa praeteriti vel exheredati essent. Excludeba-
tur autem querela, si actori portio legitima
esset relicta.

§. 473. Novo ergo iure omnes, quibus le- Quid le-
gitima debetur, aut instituendi sunt, aut iusta gitima.

ex causa exheredandi. LEGITIMA autem est
portio hereditatis; ex praescripto legum cer-
tis personis ^{necessario} relinquenda: eaque debetur prae-
ter I. liberos *), & II. parentes III. fratribus
sororibusque germanis & consanguineis, eo
casu, si turpis eis persona praeferatur, L. 27. iii. 28.
C. de inoff. test. Nov. 115. cap. 3. 4. & iu-
re veteri fuit quarta portionis ab intestato
debitae: §. ult. Inst. de querel. inoff. postea
pro numero personarum modo triens, si qua-

*Legitima est portio bonorum defuncti legi
determinata, & certis personis per juris aequi-
tate sine onere relinquenda, ita ut non nisi ex
iusta causa testamentum auferri possit.*

tuor vel pauciores; modo *semis*, si quinque vel plures essent, *Nov. 18. cap. 1.*

Successor. *) I. A patre legitima debetur non nisi liberis legitimis, a matre etiam illegitimis. *L. 20. versatiff.* §. 1. *D. de inoff. test.* II. Liberis & parentibus legitima titulo institutionis honorabilis relinquenda est, *Nov. 18. §. 115. c. statum juris.* III. Si quis cui legitima debetur, in portione participat, ne instituitur quae legitima est minor, illi *in univ. succesor. part.* competit *conditio ex lege 30. C. de inoff. test.* quam Doctores *actionem expletoriam* vocare solent. *in rem singularem.*

Exhereditatio §. 474. EXHEREDITATIO est expressa exclusio eius, cui legitima debetur, ab univ. hereditate. *prae-teritio* *quae institutus, neque exhereditatus est.* *prae-teritio* *quae institutus, cui legitima debetur, a tota hereditate.* **PRÆTERITIVS** vero dicitur, qui non *exclusio eius, cui legitima debetur, a tota hereditate.*

Quid §. 475. In articulo de exheredatione & praeteritione spectemus necesse est: I. exheredationis *formam*, II. *iustas eiusdem causas*, & III. *effectus* tam praeteritionis quam exheredationis. Primum & secundum hoc titulo tractandum. Tertium ad Tit. XVIII. reseruabimus.

Forma §. 476. De forma exheredationis haec sunt obseruanda. Cum exhereditatio sit *expressa exclusio*, sequitur I. vt qui sub conditione institutus est, deficiente illa non fit exhereditatus, sed praeteritus. *L. 3. §. 1. D. de lib. §. post.* II. Vt fieri debeat ab *omnibus heredibus*, & ab *omni gradu* *L. 3. §. 2. D. h. t.* Praeterea III. requiritur iure *veteri*, vt *filij nominatim* exheredentur; *filiae enim & nepotes* exheredari possunt.

sunt inter caeteros. Iure nouo vero liberi omnes, siue filii sint, siue filiae, siue primi gradus, siue ulteriorum graduum, nominatim exheredandi sunt. His obseruatis, exheredatio recte s. rite facta dicitur; neglectis vero rite non est facta, & instar praeteritionis est. L. 24. D. de lib. & post. Vlp. Tit. 22. §. 16. 17. Cui Inst. L. 2. T. 3. §. 1. Denique IV. iure nouissimo exheredatio liberorum & parentum fieri debet cum elogio h. e. iustae causae expressione Nov. 115. cap. 3. & 4.

§. 477. Iustae exheredationis causae veteri iure non erant definitae, sed pendebant ab arbitrio Centumuirorum, quorum erat merita exheredati pendere. L. 3. §. 5. de bon. poss. iure veteri. contr. tab. L. 19. C. de inoff. test. L. 7. pr. ff. de bon. damnator. Sed Iustinianus ratione liberorum & parentum *) ex arbitrariis causas certas fecit, easque in Nov. 115. c. 3. 4. enumeravit.

*) Vulgo etiam ratione fratrum certas causas definitas esse contendunt in Nov. 22. c. 47. Verum haec lex minime de causis, ex quibus frater exheredari potest, sed de causis, quae fratrem a successione ab intestato excludunt, disponit; imo per Nov. 118. est abrogata.

§. 478. Iustae causae, ob quas LIBERI exheredes scribi possunt, sunt quatuordecim, puta, Iustae causae, I. si pater graui iniuria laceffitus; II. si manus ei ob quas liberi illatae; III. si infidiae vitae structae; IV. si ex exheredatione filii damnum illatum; V. si filius cum des fiant male-

maleficis (μετὰ Φαρμακῶν) versatus, ceu maleficus; VI. si patrem testari prohibuerit; VII. si patrem furiosum neglexerit; VIII. si captum ab hoste non redemerit; IX. si filius factus haereticus talis, qui quatuor priores synodos oecumenicas reiiciat; X. si patrem accuset capitalis criminis, excepto crimine perduellionis; XI. si cum nouerca vel patris concubina rem habuerit; XII. si mimos inuito patre sequatur; XIII. si patrem carceri inclusum fideiussione liberare nolit *); XIV. si filia corpore quaestum faciat, nisi maior sit annis XXV. & parentes eam marito copulare distulerint. *Nov. 115. cap. 3.*

*) Haec causa, aequae ac decima, ad solos filios pertinet: quia filiae, tamquam mulieres, nec intercedere pro alio possunt, nec accusare L. 2. §. 1. 2. ff. de SC. Vell. L. 8. ff. de accusat.

Iustae
causae
exhe-
red. pa-
rentum.

§. 479. Ita & PARENTES ex octo causis iuste exheredantur: I. si capitis accusarint liberos; II. si insidiati sunt vitae liberorum; III. ob stuprum nurui vel concubinae filii illatum; IV. si testari liberos prohibuerint; V. si non redemerint captivos; VI. si furiosos neglexerint; VII. ob haeresein; VIII. si pater matri, vel haec patri venenum praebuerit. *Nov. 115. cap. 4.*

An &
aliae ad-
mittan-
tur?

§. 480. Quamvis vero haec causae aliis diversae generis augeri nequeant: *Nov. 115. c. 3.* non excluduntur tamen similes, vel atrociores in eodem genere. Huber. *Prael. Inst. h. t. §. 10. sequ.*

TIT XIV.

D E

HEREDIBVS INSTITVENDIS.

Mors hunc veli facta in yafaty f v m m m m m

S. 481.

Quaenam personae necessario heredes instit- Con-
tuendae sint, titulo praeced. vidimus. nexio.
Nunc quinam institui possint, & quomodo fiat
instituto heredis, dispiciendum est.

S. 482. HERES est *successor in vniuersum* Heres
ius, quod defunctus habuit, non personalissi- quid?
um, & omnes non personalissimas obligatio-
nes. L. 24. ff. de V. S. L. 62. ff. de R. I. (S.
441.) Ex quo sequitur, vt non nisi is, qui po-
test in vniuersum ius ciuis Romani succedere, Axio-
heres possit institui, adeoque cum eo fit testa- ma: quis
menti factio. heres
In pura institutione autem requi- esse pos-
ritur, vt heres capax sit 1) tempore facti testa- sit?
menti, 2) tempore mortis. Intermedium spa-
tium non attenditur; a tempore autem mortis
vsque ad *hereditatis aditionem* vt heres habilis
maneat necesse est. S. 4. I. de hered. qual. &
diff. L. 42. S. 1. 4. L. 49. S. 1. D. h. t. L. 138.
pr. L. 193. D. de R. I. In condionali institu-
tione opus est, vt heres sit habilis 1) tempore
testamenti conditi, 2) mortis testatoris, 3)
conditionis existentis. Tempora intermedia

*L. 49. §. 1. h. t.
c. 1. §. 1. f.
2. reg. l. 1. §. 1.*

*axioma est: heredis institutio est in caput,
& fundamentum testamenti.*

inter factum testamentum & mortem, item inter mortem & conditionem existentem non respiciuntur. Ast a tempore conditionis existentis vsque ad hereditatis aditionemabilitas perducere debet. *LL. cit. conf. omnino Wefenberg ad Pand. h. t. §. 16.*

An & serui?

§. 483. Heredes ergo institui possunt I. tam serui, quam liberi, & serui quidem alieni ex persona dominorum, (§. 423.) proprii cum libertate, quam tamen datam esse, ex ipsa institutione praesumitur: *pr. Inst. h. t. L. pen. C. de serv. necess. her. inst.*

An & peregrini & captiui?

§. 484. Institui possunt II. ciues, non peregrini, L. 6. §. 2. ff. h. t. Cic. pro Caecin. c. 35. In Germania vero peregrinos hoc beneficio ornavit Fridericus Imp. *Auth. Omnes peregrini C. comm. success.* quae licet de actiua tantum testamenti factione agere, & iuri albinagii opposita videatur, ab ea tamen, ad testamenti factionem passivam procedit argumentum. *... Cui competit.*

quod est plus, huic etiam competit minus, resp. par. 2. quod est minus in eodem genere.

An personae incertae, pauperes, ecclesiae, ciuitates, collegia & corpora licita?

§. 485. Institui etiam possunt III. personae incertae, modo euentu, vel alia ratione, certae fieri possint; §. 26, 27. *Inst. de legat. adeoque & IV. pauperes; L. 24. C. de episc. & cleric. V. ecclesiae; L. 1. C. de SS. eccles.* VI. ciuitates; L. 26. ff. ad SC. Treb. L. 122. ff. de legat. I. VII. collegia corporaque licita. *L. 12. C. h. v. 2. t. L. 1. §. 15. ff. ad SC. Treb.* Quae omnia contra rationes iuris antiqui sensim recepta.

§. 486. In poenam tamen quibusdam ius hereditatem capiendi vel SIMPLICITER, vel SECUN-
 CVNDVM QVID, denegatum. SIMPLICITER hereditatibus relictis excidunt I. filii perduel-
 lium; L. 5. §. 1. C. ad L. Iul. Mai. II. apostatae; L. 3. C. de apost. III. haeretici; L. 4. L.
 5. C. de haeret. IV. Iudaeorum vniuersitas; L. 1. C. de Iud. V. corpora illicita; L. 8. C. h. t.

§. 487. SECUNDO QUID nec heres scribi debet I. princeps litis causa institutus, §. ult. Inst. quib. mod. test. infirm. nec II. coniux, ad secunda vota transiens, plus relinquere potest secundae coniugi, quam vni ex liberis prioris matrimonii, L. 6. C. de sec. nupt. Praeterea III. parentes & liberi incestuosi inter se nihil capiunt, L. 6. C. de incest. nupt. Auth. ex complexu Cod. eod. & IV. Liberi naturales, qui, non nisi legitimis & parentibus deficientibus, solidum ex testamento patris capiunt. L. 1. 2. C. de nat. lib. Nov. 89. cap. 12. §. 3. auth. licet. C. de nat. lib. lib. V. 27.

§. 488. Heres autem instituendus I. aut nomine aut alio signo indubitabili designandus est. L. 9. §. 8. D. h. t. II. Error tamen in nomine aut III. falsa demonstratio non nocet. L. 48. §. 3. D. eod. Vitiat quoque V. institutionem nomen contumeliosum heredi adscriptum, L. 9. §. 8. cit. Nec VI. heredis institutio in arbitrium tertii conferri potest. L. 32. L. 68. D. h. t. ratio, quia heredis institutio est voluntatis nostra sententia, non tertii arbitrium. Et qui test. fac. post.

§. 489.

As hereditarius in vncias suas diuisus. §. 489. Hereditas vero, vt alia tota, AS vocatur iureconsultis, isque distribuitur in XII. VN. CIAS *). Vnde binae vnciae hereditatis, id est

$\frac{2}{12}$ eiusdem sextans; tres vnciae, quadrans; quatuor vnciae triens; quinque quincunx; sex semis; septem septunx; octo bes; nouem dodrans; decem decunx vel dextans; vndecim deunx; adpellantur, §. 5. *Inst. h. t.* Potest tamen testator & aliam, quam velit, diuisionem sequi. L. 47. §. 1. L. 81. *pr. ff. de her. inst. §. 5. Inst. h. t.*

provisio hominis facit cessare provisionem iuris
*) Immo & uncia in suas partes diuiditur. Dimidia enim vncia est semuncia, pars eiusdem quarta sicilicet, L. 21. §. 2. *ff. de ann. leg. §. 8. D. de inoff. test.* Duplex as vocatur dupondium, triplex tripondium. Vnde dupondium 24. vnciarum est, tripondium 36. vnciarum. Vid. Voluf. Maecian. & Balbi *Libellus de assē.*

Quo modo diuidenda hereditas? §. 490. Quum vero nemo possit pro parte testatus, pro parte intestatus decedere: (§. 442. IV.) consequens est, vt ita diuidenda sit hereditas, ne quid ex toto assē superlit. Ex quo sequitur I. vt, si vnus heres, sine coherede, *) in semisse vel in re certa institutus sit, is totum assē capiat. L. 1. §. 4. *ff. de hered. Inst. II.* Vt si pluribus institutis coheredibus nullae partes adscriptae sint; haereditas inter eos aequis partibus diuidatur; §. 6. *Inst. h. t.* L. 9. §. 12. *ff. de her. inst. ita tamen, vt personae plures coniunctae pro vna habeantur, L. 11. L. 13. *pr. h. t.**

ad §. 490. Heineccii.

§. 6. J. 2. 14.

Si plures heredes instituantur. . . .
satis enim constat, nullis partibus
nominatis et aequis partibus
eos heredes esse.

l. 9. §. 12. D. 28. 5.

Si plures instituantur heredes,
dividi inter eos jus à testatore
oportet. Quod si non fiat,
omnes aequaliter heredes sunt.

l. 11. D. 28. 5.

Attius mihi heres esto.

Duo titii heredes sunt.

habebunt duo titii $\frac{1}{2}$
attius $\frac{1}{2}$

l. 13. D. 28. 5.

Primus & fratris mei filii
aeque heredes sunt; tunc

$\frac{1}{2}$. fratris filii, &

$\frac{1}{2}$. Primus haberet.

Vi. si in alio loco
accrescat; II. si
que alio

73

71

7

personas ex
sunt, vacante
superis, ex alio
modum exhauc

testator ad
heres esse
Nulli canit.
L. 1. §. 1. L. 1. §. 1.

Nam si cōber
stitutus est, h
L. 1. Si plures
sunt aequales
inequalis pret

§. 1. Es. Es
idem herede
CONVIONE.

EX DIE certo
non scripto in

Si dies in
est in ex
estimatum
ex ali
tu est
de her. inst.

§. 1. §. 1. de
L. 1. §. 1. C.
quid pndet

III. Vt, si in asse aliquid superfit, id singulis pro rata accrescat; IV. sique plures vnciae factae, istae, quae assem excedunt, singulis pro rata decrescant. §. 7. *Inst. h. t. V.* Vt si partes in quorundam personis expressae, hi, qui sine parte scripti sunt, vacantem portionem capiant; vel, si nihil superfit, ex asse fiat *dupondium*, vel, si & dupondium exhaustum, *tripondium*; (§. 688.

*) nisi testator addiderit: ex reliqua parte Titius heres esto. Eo enim casu, exhausto asse, Titium nihil capit. L. 17. §. 3. ff. h. t. §. 6. 8. *Inst. h. t. & L. 18. ff. h. t.*

*) Nam si coheredem habet is, qui in re certa institutus est, legatarii loco habetur. L. 13. C. h. t. Si plures in re certa instituti, singuli capiunt aequales portiones, licet eis testator res inaequalis pretii assignauerit. L. 9. §. 13. ff. h. t.

§. 491. Ex eodem principio fluit, VI. posse Heredis quidem heredem institui vel PVRE, vel sub institutio quod CONDITIONE; aut non IN DIEM certum, vel EX DIE certo, Vnde dies certus adpositus pro non scripto habetur, §. 9. *Inst. h. t.* *)

*) Si dies *incertus* adicitur, & incertum est, an sit exsiturus: pro conditione est. Sin eum exsiturum, certum est, incertum, quando; eo casu pro conditione habetur, cum adscriptus est extraneo, non si ipsi heredi L. 9. C. de her. inst. L. 1. §. 2. L. 175. L. 79. pr. & §. 1. ff. de cond. & dem.

§. 492. *incertus & futurus eventus* CONDITIO est negativa a qua aliquid pendet, eaque I. vel in praesens vel in conditio & prae.

quotu-
plex?

1181 - 3

290

H698

praeteritum vel *in futurum collata*; II. vel *suspensiva* vel *resolutiua*; III. vel *affirmatiua* vel *negatiua*, IV. vel *possibilis* vel *impossibilis* est. *Impossibilis in natura & lege* impossibilem; *possibilis in casualem, potestatiuam & mixtam* diuiditur. Denique dantur conditiones, quas alius implere potest, alius non potest, quaeque *difficiles* a Doctoribus vocantur.

Regulae
de condi-
tionibus.

1167

§. 493. De conditionibus obseruandae regulae: I. *Conditio in praesens aut praeteritum collata* non suspendit ius hereditarium, sed institutio statim aut valet aut non valet L. 10. §. 1. D. de condit. instit. L. 120. D. §. 4. I. de V. O II. *Heres institui nequit sub conditione resolutiua*. Donellus *in comment. iur. civ. Lib. 6. cap. 18. n. 30.* III. *Conditio physice impossibilis, negatiue adiecta*, institutionem puram relinquit. Si autem *factum turpe* heredi interdicatur, hoc omittendum est. IV. *Cum conditio absolute impossibilis adiecit affirmatiue*: ea, siue moraliter siue physice talis sit, pro non adiecta habetur. L. 1. l. 20. *pr. de condit. instit.* §. 10. I. L. 45. D. *h. t.* L. 3. D. *de cond. §. dem.* *) V. *Conditio autem difficilis* ab herede est implenda, si impleri potest. Sin minus, heres excidit hereditate; nisi testator sciuerit, conditionem ab herede impleri non posse; quo casu pro non adiecta habetur. L. 83. D. *de condit. §. dem.* Brussel. *de condit. Lib. 4. Tit. 2. n. 15. p. 301. coll. Lib. 1. Tit. 2. n. 18. p. 17.* VI. *Conditio*

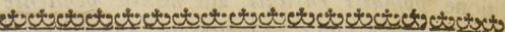
Aliud
in
testamento B

ditione possibili casuali aut mixta pendente, heres ex iure civili hereditatem adire nequit, sed bonorum possessionem secundum tabulas, praestita cautione, recte petit. L. 2. §. 1. L. 5. pr. L. 6. L. 10. D. de B. P. sec. tab. VII. Potestativam conditionem affirmativam heres statim implere tenetur post mortem testatoris. L. 2. L. 11. §. 1. D. de condit. & demonstr. Si statim implere nequit: B. P. secundum tabulas petere potest praestita cautione. LL. cit. VIII. Conditione potestativa negativae adiecta: heres sub cautione Muciana adire potest. L. 4. §. 1. D. de condit. instit. L. 73. L. 101. D. de cond. & dem. IX. Existente conditione, retro pura censetur institutio; L. 54. D. de A. vel O. H. L. fin. §. 1. D. de vulg. & pup. substit. modo viuo herede existat. L. 4. pr. D. quando dies leg. ced. L. vn. §. 7. C. de cad. toll. Denique X. conditione deficiente, institutio evanescit. L. 8. D. de condit. instit. *quae usante conditione usat conditionatum.*

*) Aliud in contractibus, quos conditio impossibilis qualiscunque vitiat. §. II. Inst. de inut. stipul. L. 31. ff. de obl. & act. *A.*

§. 494. Si ex institutis coheredibus vnus de De iure. ficit: eius portio accrescit reliquis etiam igno- accres- rantibus & inuitis, L. 31. L. 53. D. de adqu. vel cendi.

qm. hered. quod IVS ACCRESCENDI vocatur. *auspultmann.*
vid. §. 190. I. III. — §. 580.

TIT. XV.
DE
VVLGARI SVBSTITVTIONE.

§. 495.

Con-
suetio.

Testatori non *unum* tantum heredem, sed *plures* quoque instituere licet. Si *plures* instituit, I) omnes *simul* instituere potest, & quidem aut *directe* omnes *), aut *unum* *directe* instituere, reliquos *fiduciarie* substituere. Sed potest quoque II) *secundum* instituere *post primum*; hoc est, nominare heredem in eum casum, si primo loco scriptus defecerit. Quo facto SVBSTITVTIONEM habes, & quidem DIRECTAM s. SVBSTITVTIONEM SENSU PROPRIO.

*) Plures *directe* instituti *coheredes* dicuntur, item *adiecti*. L. 7. L. 32. D. de vulg. & pup. substit.

Substi-
tutio
quid?

§. 496. SVBSTITVTIO ergo *directa est* institutio *heredis secundi*, (tertii, quarti, &c.) *in locum deficientis primi*. L. 1. pr. L. 36. pr. L. 43. §. 2. ff. de vulg. & pup. subst.

Substi-
tutio
quotu-
plex?

§. 497. In substitutione respicimus vel ad *personam substituentem*, vel ad *casum, in quem substituitur*. Si prius: vel MILITARIS illa est, vel NON MILITARIS. Sin posterius: in VVLGAREM, PVPILLAREM & QVASI PVPILLAREM abit.

§. 498.

§. 498. Substitutio enim fit in casum heredis **Conti-**
deficientis. (§. 495.) Deficit autem vel quia he- **nuatio.**
 res numquam fit, vel quia in statu quodam mor-
 ritur, in quo testari nequit. Si prius, substitutio
 VVLGARIS est. Si posterius, vel substituitur
 heres *filiio impuberi*, eum in casum, *si im-*
pubes accesserit; vel *filiio mente capto* in casum,
 si *in hoc statu moriturus sit*. Ibi SVBSTITV-
 TIO PVPILLARIS, hic QVASI PVPILLARIS s.
 IVSTINIANEA vocatur. De vulgari hoc; de
 pupillari sequente titulo agendum.

§. 499. VVLGARIS ergo substitutio est, **Quid**
quando quilibet testator heredi substituit in casum, **vulga-**
si institutus heres non fuerit. **pr. Inst. h. t.** **ris?**

§. 500. Quumque id duobus casibus contingere possit, si institutus vel NOLIT, vel NON
 POSSIT heres esse: sequitur, I. vt ad vtrumque
 casum pertineant verba: *si heres non erit.* II.
 Vt si alteruter tantum casus expressus sit, alter
 non-expressus expressio contineatur. L. 3. C. de
her. inst. L. 4. pr. ff. L. 4. C. h. t.

In quem casum vulgari-
 ter substituitur?

§. 501. Quia ergo substitutio est institutio he- **Quo-**
 redis secundi: (§. 496.) sequitur I. vt **idem**
 substitui possint, **qui institui.** (§. 483. sequ.) **modo**
 II. Vt & plures in locum vnus, & vnus in lo- **fiat?**
 cum plurium, & singuli in locum singulorum
 recte substituuntur. §. 1. *Inst. h. t.* L. 36. §. 1.
 ff. h. t. III. Vt & coheredes sibi inuicem sub-
 stitui queant, quam substitutionem vocamus RE-
 CIPROCAM vel MUTVAM. *) L. 4. §. 1. ff.
 h. t. L. 64. ff. de legat. 2.

*) Doctores barbare *breviloquam* adpellant, & inde fingunt tertiam speciem substitutionis, sed reuera ea *vulgaris* est.

Quo ef-
fectu?

*rationa est
semel heres ma-
net heres.*

§. 502. Et quoniam secundus heres substituitur in locum deficientis primi: (§. 495.) IV, substitutus in dubio ad eandem partem vocatus esse intelligitur, quam accepisset institutus. §. 2. *Inst. L. 24. ff. h. t.* V. Substituto mortuo dum institutus deliberat, an adire velit hereditatem, *L. vn. §. 5. C. de caduc. toll. vel instituto hereditatem semel adeunte, substitutio expirat, L. 3. §. 4. L. 7. §. 10. ff. de min. L. 5. C. h. t.*

Substi-
tutus
substi-
tuto.

§. 503. Quia denique substitutiones inuentae, ne testamenta desituantur: porro inde inferebant iureconsulti, VI. substitutum substituto, substitutum etiam instituto videri, §. 3. *Inst. h. t.*

TIT. XVI.

D E

PVPILLARI SVBSTITVTIONE.

§. 504.

Substi-
tutio
pupilla-
ris.

Hactenus de substitutione *vulgari*; sequitur PVPILLARIS: cuius quum is finis sit, ut ne liberi *impuberes* intestati moriantur: facile intelligitur eius definitio, quod sit institutio heredis nomine & loco liberorum *impuberum* a patre facta, in eum casum, si intra pubertatem decesserint, pr. *Inst. h. t. L. 8. C. de impub. & al. subst.*

§. 505.

§. 505. Ex ea definitione fluunt axiomata: I. Axio-
Fundamentum substitutionis pupillaris est patria mata de
potestas. (§. 101. n. 2.) II. Eius causa est aetas hac sub-
immatura, intra quam testamentum condi nequit. titutio-
(§. 467. 3.) III. Substitutio pupillaris non qui- ne.
dem ratione solemnitatum externarum, sed tam-
en ratione institutionis, duplex testamentum
complectitur, §. 2. *Inst. h. t. L. 2. §. 4. L. 16.*
§. 1. L. 20. §. 1. *ff. de vulg. & pup. subst.*

§. 506. Quum ergo fundamentum substitutio- A qui-
nis huius sit *patria potestas*: (§. *anteced. I.*) bus et
sequitur, I. vt pater dumtaxat hoc modo substi- quibus
tuat, quum mater tantum vulgariter substituere substi-
possit, quippe cuius in potestate liberi non sunt tuatur?
constituti (§. 99. *pr. Inst. L. 33. ff. h. t.* II.
Vt pater substituatur tantum suis, & postumis,
non emancipatis; (§. 153.) nec III. nepotibus
in patriam potestatem recasuris, nisi ex formula
legis Iuniae Velleiae, *L. 2. pr. ff. h. t.* IV. Vt
substituere possit etiam exheredatis; (§. 154.
III.) L. 1. §. 2. L. 10. §. 5. *ff. h. t.* tametsi ab
iisdem vel eorum substitutis legata relinqui non
possint. *) L. 41. §. 3. *ff. h. t. & L. 41. §. 3.*
ff. de test. mil. V. Vt euanescat substitutio, si
filius a testatore ante mortem emancipatus, vel
post eius mortem arrogatus sit, L. 17. §. 1. *ff.*
de adopt.

*) Generalis enim ea regula est: *Neminem esse
magis ouerandum, quam si honoratus, L. 9.
C. de fideic. L. 114. §. 3. L. 122. §. vlt ff. de
legat. 3. §. 1. Inst. de sign. reb. per fideic. relict.*

Quam-
diu du-
ret sub-
stitutio?

§. 507. Quumque deinde huius substitutionis causa sit *actas immatura*, intra quam liberi testamentum condere nequeunt, (§. 505. II.) consequens est, VI. vt liberis substitui non possit, nisi ad annos pubertatis, L. 14. ff. h. t. quamuis ad breuius tempus id fieri queat, L. 21. ff. h. t. VII. Vt, si ad pubertatem peruenerit pupillus, substitutio euanescat, L. 14. ff. eod. nec non, si tempus, ad quod substitutum, elapsum, L. 21. ff. eod.

Quo-
modo
fiat &
quo ef-
fectu?

§. 508. Denique quum substitutio pupillaris *duplex testamentum* complectatur: (505. III. recte inde inferitur, VIII. patrem non substituere posse impuberi, nisi sibi prius testamentum faciat, & primo sibi, deinde impuberi heredem scribat, L. 2. §. 4. §. ult. ff. h. t. §. 2. Inst. h. t. IX. Casu existente, substitutum non modo bona a patre profecta, sed & reliqua omnia aduentitia, (§. 442. IV.) accipere, adeoque omnes alios, ipsamque matrem, excludere, L. 8. §. 5. ff. de inoff. test. quippe quae ne legitimam quidem petere potest *), L. 8. §. 15. ff. eod. X. Vnde & infirmato patris testamento **), substitutio, quae eius sequela est, corrui. §. 5. Inst. L. 2. pr. ff. h. t.

Cap. 1. de
test. in VI

*) Aequitas tamen, & argumentum ex L. 30. §. L. 32. §. de inoff. test. ductum, suadere videtur, vt matri salua esse iudicetur legitima ex bonis filii aduentitiis. vid. Westenberg. Princ. Iur. sec. ord. Dig. h. t. §. 40. §. Dist. fert. 2. de port. legit. cap. 3. §. 6.

**) Prae-

** Praeterquam si paternum testamentum rescindatur querela in officiosi. Nam tunc capita omnia, praeter heredis institutionem, salua manent. Nov. 115. cap. 3. §. ult.

§. 509. Ad exemplum pupillaris substitutionis & alia inuenta Lege 9. C. de imp. Et al. Substitutio ex-emplaris.
 26 subst. quam EXEMPLAREM, QVASI PVPILLAREM, itemque IVSTINIANEAM vocant. Quum enim furiosi & mente capti testari non possint, (§. 467. I.) eosque parentes intestatos mori nolent: Iustinianus concessit parentibus, tamquam qui naturali ^(amore) σοφῶν induciti optime de sanguine suo iudicare censentur, vt eiusmodi liberis substituere possint, in eum casum, si in eo statu decesserint. §. 1. Inst. h. t.

§. 510. Ergo huius substitutionis fundamentum non est patria potestas, (§. 505. I.) sed σοφῶν. Eius fundamentum Ex eoque sequitur, I. vt ita recte substituantur parentes vtriusque sexus. II. Vt substituantur liberis dementibus, institutis saltem in legitima, non exheredatis, §. 1. Inst. h. t. d. L. 9. C. de impub. Et al. subst. III. Vt bene consulere teneantur posteritati suae, adeoque primo substituantur furiosi vel mente capti liberos, deinde his non exstantibus, eiusdem fratres & sorores, & his denique deficientibus, quem lubet. d. L. 9.

§. 511. Quumque ob eam causam inuenta sit Quo modo ipsi fiat?
 haec substitutio, quod huiusmodi liberi testari

ipsi nequeunt: (§. 509.) inde inferendum, I. quod substitui possit non solum furiosis & mente captis, verum etiam II. prodigis, III. surdis & mutis, (§. 467.) etiam puberibus: & IV. quod ea substitutio euanescat, postquam furiosus resipuit vel prodigo bonorum reddita administratio, vel surdus & mutus mentem declarare didicit. *d. l. 9.*

Substitutio militaris §. 512. De SVBSTITVTIONE MILITAI obseruandum est, militem, cum omnibus legibus circa testamenti factionem solutus sit, (§. 452.) nec obstringi regulis de substitutione. Ex quo consequitur, I. vt miles & liberis vltra pubertatem, & II. extraneis in casum, quo heredes futuri sint, III. quandocunque, vel si intra certum tempus decesserint, substituere possit in iis bonis, quae ab eo ad heredem profecta sunt. *L. 15. ff. de vulg. & pup. subst. L. 6. C. de testam. mil. L. 8. C. de imp. & al. subst.*

(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)

TIT. XVII.

QVIBVS MODIS TESTAMENTA INFIRMANTVR.

§. 513.

Testamenta infirmantur variis modis, quos **Modi, quibus testata iureconfulti, verborum curiosissimi.** totidem vocabulis distinguere solent. Aliud enim testa-

testamentum I. NVLLVM est, aliud II. INIVS-
 TVM, aliud III. RVPTVM, aliud IV. IRRI-
 TVM, aliud V. DESTITVTVM, aliud VI. RES-
 CISSVM vocatur.

Missignat
 §. 514. I. NVLLVM est, quod ab initio non Testa-
 subsistit, vel 1) ob defectum in heredis institu-
 tionem, v. c. si liberi sui nati praeteriti; *L. I. ff.*
de iniust. rupt. irr. fact. test. vel 2) ob inha-
 bilitatem testatoris (§. 465, sequ.) *L. I. ff. h. t.*

§. 515. II. INIVSTVM dicitur; quod itidem Iniuf-
 ab initio non subsistit, quia non rite & iure tum.
 factum, atque omissae in eo sunt sollemnitates
 (§. 444, sequ.) *L. I. ff. de iniust rupt. irr. test.*

§. 516. Eiusmodi testamenta nulla & iniusta
 tota corruunt, & ne legata quidem aliaque ca-
 pita subsistunt. Iniusta tamen aliquando sustinen-
 tur per clausulam codicillarem, de qua paulo post.
 corru-
 unt.

synonyma sunt
 §. 517. III. RVMPITVR testamentum, quum
 in eodem statu manente testatore ipsius testa-
 menti ius vitatur. §. 1. *Inst. h. t.* Idque fit
 I. per agnationem postumi, vel naturalem, si per ag-
 nationem nascitur, si per ag-
 nationem
 postumi
 vel civilem, si testator vel arrogat, vel descen-
 dentem adoptat, vel naturalem legitimat, vel
 nepos succedit in locum sui heredis. §. 1. 2. *Inst.*
de exh. lib. §. 1. Inst. h. t. §. 2. Inst. de her.
quae ab intest. def.

§. 518. Idem fit II. mutata testatoris volun-
 tate, siue ipse nouum testamentum iure perfecto
 Per tes-
 tamen-
 con-

tum
poste-
rius.

condat; (§. 442. VI.) *) §. 2. Inst. h. t. L. 1. Et 2. ff. de iniusto, rupto, irr. test. siue prius testamentum coram tribus minimum testibus reuocarit, accesseritque lapsus decennii; L. 27. C. de testam. siue prius aboleuerit, deleuerit, induxerit, superscripserit. L. 1. ff. de his quae in test. del.

*) Prius testamentum rumpitur per posterius, quamuis I. heres in posteriori nominatus repudiet hereditatem, aut ante testatorem mortuus sit, §. 2. I. h. t. vel II. testator posterius sustulit, eo consilio, vt prius valeret; L. 11. §. 2. D. de B. P. sec. tab. vel III. priori adiecta sit clausula derogatoria. L. 6. §. 1. D. de iur. codicill. Contra prius testamentum non rumpitur, I. si posterius nullum aut iniustum sit. L. 16. §. 1. ff. de vulg. Et pupill. subst. II. Si posteriores tabulae vacuae sint. L. 11. de iniust. rupt. irr. test. III. Si conditio de praesenti, vel praeterito, (493. L.) inserta posteriori, non existat. L. 16. ff. cod. Denique IV. si testator in posterioribus tabulis aliquem ex re certa instituerit, & addiderit, etiam priores valere debere: heres in re certa scriptus rogatus censetur, vt reliqua heredi in prioribus tabulis scripto restituat. §. 3. Inst. h. t. Nonnumquam ex utroque B. P. datur, tamquam ex vno, si duo codices simul signati sunt. L. 1. §. 6. D. de B. P. sec. tab.

Quatenus & id ruit, nisi sustineatur beneficio Praetoris, qui bonorum possessionem etiam ex rupto testamento dare solet, I. si postumus, qui rupit, (§. 517.) viuo testatore decessit; L. 12. ff. de iniust. rupt. irr. test. II. si testator tabulas posteriores incidit,

axioma est: testamentum semel ruptum semper ruptum manet. — quod nullum est, nullum produci solet.

si ius praetori
und semper
probat iur.
civili. L.

dit, vt priores supremas relinqueret. L. 11. §. 2. ff. de bon. poss. sec. tab.

§. 520. IV. IRRITVM ^{fit testamentum}, si testator statum civilem amittit, qui ad testamenti factionem requiritur, id est, si is vel maximam, vel mediam, vel minimam capitis deminutionem patitur. §. 4. Inst. h. t. L. 6. §. 5. ff. de iniust. rupt. irr. test. Quum enim per capitis deminutionem maximam fiat seruus; per mediam peregrinus; per minimam filiusfamilias; (§. 188.) & nec seruus, (§. 465. I.) nec peregrinus, (§. 465. III.) nec filiusfamilias; (§. 466. IV.) testamentum condere possit: facile patet, testamentum ita incidere in casum, a quo incipere non possit. L. 98. pr. ff. de V. O. <sup>quod si testator incidit an-
tulum statum, in quo testa-
mentum non potest incipere, toties testamentum antea
conditum irritum est.</sup>

§. 521. Et hoc tamen testamentum nonnisi quam sustinet Prætor & scripto heredi dat bonorum possessionem secundum tabulas, dum testator tempore mortis ciuis Romanus & suae potestatis fuerit. §. 6. Inst. h. t. L. 12. pr. ff. de iniust. rupt. irr. test. & si minima capitis deminutio testamentum irritum fecit, noua voluntatis testatio accesserit. L. 11. §. 2. ff. de bon. poss. sec. tab.

§. 522. V. DESTITVTVM dicitur testamentum, ex quo heres non existit, siue nolit hereditatem adire, siue ob mortem, vel deficientem conditionem, non potuerit. §. 7. Inst. de hered. quae ab intest. Ergo his casibus res ad causam intestati redit. pr. Inst. eod. L. 181. ff. de R. I.

O

§. 523.

Testa-
mentum
irritum.
factum semper irritum
manet.

Quate-
nus id

Testa-
mentum
destitu-
tum.

fit praeteritus, qui neque civili neque Praetorio iure abscisse instituendus aut exheredandus fuit; aut si quis *rite* exheredatus sit: (§. 476.) iure Codicis ad *querelam inofficiosi* ipsi est con- fugiendum. *)

*) Dixi iure Codicis. Secundum Nov. 115. exhe- redatio *liberorum & parentum cum elogio*, h. e. expressione iustae causae fieri debet, alias testamentum *quoad institutionem corrumpit*. Hoc casu ergo *querelam nullitatis iuris noui* obtinere, verius videtur. Certe vsus fori ita seruat. Stryk in vsu mod. Pand. h. t. §. 2.

§. 526. Si autem quaeritur, quaenam perso- nae instituendae aut exheredandae sint, quaeue praeteriri possint: multum discrepat ius antiquum a Iustiniano. Iure enim ueteri magnum erat discrimen I. inter liberos & parentes fratresque; II) inter patrem & matrem; III) inter suos & emancipatos; IV) inter naturales ac adoptiuos; V) inter filios & filias; (§. 476.) VI) inter li- beros primi & vltiorum graduum (§. cit.) ac denique VII) inter natos & postumos. vid. tit. D. de lib. & post. tit. I. de Exhered. lib. *)

*) Faciem iuris antiqui pleni delineauimus in ta- bella I. libro adiecta.

§. 527. Sed nouo iure I) sublata est in totum Secun- differentia quinta & sexta §. 5. I. de exhered. dum ius lib. L. 4. C. de lib. praeter. II) Aliquatenus nouum? sublata est differentia prima. Parentes enim & hodie praeteriri possunt, vt olim; non tamen

Quinam
institu-
endi aut
exhere-
dandi se-
cundu-
m ius an-
tiquum?
Posthumus
Sle-
us est, qui viro
testatore natus
in ipsius patre
potestatis im-
diato fuit.

aliter, quam allegata iusta causa. Nov. 115. c. 3.
 III) Cessat quodammodo differentia *secunda*.
 Namque matri etiamnum praeterire licet liberos;
 at iustam tamen causam exprimere tenetur.
Nov. 115. c. 3.

Quid iuris ergo si pater aut ascendentes patris liberos suos naturales natos praeterirent? §. 528. Iure ergo nouo I. pater & ascendentes patris liberos suos, naturales, tempore testamenti conditi natos, praeterire non possunt. Praeteritio enim testamentum reddit nullum *pr. I. de lib. exhered. L. 30. D. de lib. & post. L. 1. D. de iniusto, rupt.* II. Si liberos tales exheredant, at non rite: itidem testamentum est nullum (§. 476.) L. 1. 2. 3. D. de lib. & post. *pr. & §. 5. I. de lib. exhered.* III. Exheredatione rite facta, sed non expressa causa, aut expressa quidem sed non iusta causa: testamentum quoad institutionem corrumpit. Nov. 115. c. 3. Denique IV. querela inofficiosi experiendum est, si iusta quidem causa in testamento sit allegata, quae tamen vera non est, h. e. ab herede scripto probari nequit. *Nov. alleg. Cap. 3. §. 4. in fine ubi dicitur: Si haec omnia non fecerint obseruata, nullam vim huiusmodi, quae tantum ad*
 §. 529. V. Emancipati praeteriti petunt bonorum possessionem contra tabulas, & quidem cum re §. 3. I. de lib. exhered. Eadem datur illis, si non rite exheredati sunt L. 4. 6. 8. D. de bon. poss. c. t. Sin rite exheredatio facta: bonorum possessionem petunt sine re, eo effectu, ut testamentum ex Nov. 115. impugnare aut querelam inofficiosi mouere possint. Nov. 115. c. 3.

§. 530. VI. Si pater aut ascendentes paterni **Quid si**
 liberos naturales *postumos* praetereunt: hi vel **postu-**
 sui sunt, vel emancipati. In emancipatis idem **mos?**
 est iuris, quod in iam natis emancipatis. (§. 529.) Postumi sui praeteriti aut non rite exhe-
 redati rumpunt testamentum. Si rite exheredan-
 tur, idem repetendum, quod de liberis tempore
 testamenti facti iam natis (§. 528. n. III. & IV.)
 diximus. L. 10. D. de lib. & post §. 1. I. de lib.
 exhered. L. 1. & 2. D. de bon. poss. c. 1. L. 2.
 Cod. eod.

§. 531. VII. Adoptiuis, imperfecte talibus, **Quid si**
 nihil debetur; nec magis adoptatis perfecte aut **adopti-**
 arrogatis, cum ante mortem testatoris sunt eman- **uos?**
 cipati. Si emancipati non sunt, idem circa illos
 iuris est, quod circa naturales. (§. 528.) §. 5. I.
 de lib. exhered. L. pen. C. de adopt. (S. 119.)

§. 532. VIII. Mater ac ascendentes materni **Quid**
 si excludunt naturales liberos; siue praetereant, **obser-**
 siue exheredent, iustam causam eamque veram, **uandum**
 in testamento exprimere tenentur. Si enim cau- **a matre**
 sam non exprimant, aut legibus non probatam: **& ascen-**
 testamentum quoad institutionem corrumpit. Sin **dentibus ma-**
 causa falsa sit: querela inofficiosi locum habet. **ternis?**
 Nov. 115. c. 3. A patre adoptatis mater & ascen-
 dentes materni nihil debent. L. 5. Cod. de adopt.

§. 533. IX. Si parentes a liberis praeterean- **Quid iu-**
 tur aut exheredentur, causa legibus probata al- **ris, si pa-**
 leganda est. Quodsi nulla allegata, aut talis, **rentes**
 quam lex non probavit, testamentum quoad in- **aut fra-**
 tres

praeter-
reantur
aut ex-
here-
dantur.

stitutionem corrumpit. Si causa falsa est, querela inofficiosi obtinet Nov. 115. c. 3. X. Fratres denique siue exheredentur siue praeterantur, turpi persona, prae aeta, querela inofficiosi utitur, modo exclusi non ab hereditate non meruerint, §. 1. I. h. t.

*) Ius nouum circa exheredationem, & praeteritionem adumbratum est tabula II. in calce libri.

Querela
inoffi-
ciosa
quid sit?

§. 534. QVERELA ergo INOFFICIOSI est actio, qua illi, quibus debetur portio legitima, rite exheredati aut licite praeteriti sunt, agunt contra heredem scriptum, ad testamentum rescipiendum, & concedendam ipsis successionem ab intestato. *)

*) Hanc querelam ex moribus & interpretatione prudentum esse docuimus in antiquit. rom. h. t. §. 5. Quum enim iniuste exheredatis nec lex, nec praetor, succurreret: callide iureconfulti uti eos iubebant colore furoris; ac si pater integrae mentis non fuisset, qui tam maligne de sanguine suo iudicasset Bynkersh *Obs. lib. 2. cap. 12.* Hanc ergo actionem vocabant QVERELAM, quia cognati proprie non accusare & litigare, sed *conqueri* inter se dicebantur. Voss. *Inst. Orat. Lib. 1. cap. 6. §. 2.* Vocabant querelam INOFFICIOSI, quia, quemadmodum *beneficia alienorum sunt*: ita officia eorum, quos *necessitudo suscitatur*, & *opem ferre iubet.* Senec. *Lib. 3. de Benef. cap. 18.*

Quando
collet
querela
quis

§. 535. Quum itaque agi consueuerit eo colore, ac si testator emotae mentis fuisset: sequitur I. ut non solum heredis institutio, sed & reliqua capita testamenti rescissi corrumpantur; quod ta-

men

vel voluntarii. *tem* acquirere an omittere velint. Illi NECESSARIi, hi VOLUNTARIi dicuntur *pr. I. h. t.* Necessarii vel SVI ET NECESSARIi, vel NECESSARIi TANTVM sunt.

Heredes necessarii. §. 537. NECESSARIi heredes sunt *serui proprii instituti; qui, siue velint, siue nolint, a morte testatoris & liberi sunt, & ipso iure heredes.* §. 1. *Inst. h. t. L. 57.* §. 2. *ff. de acquir. vel omit her.*

Sui & necessarii. §. 538. SVI & NECESSARIi sunt liberi, qui in patria potestate morientis fuerunt, & tempore delatae hereditatis proximi in familia sunt *) §. 2. *Inst. h. t. L. 33.* §. 1. *ff. de test. mil. conf. Vinn. ad §. 2. h. t.* SVI ergo dicuntur partim, quia in potestate parentis sunt, (§. 99.) partim, quod viuo patre quodammodo domini habentur, (**), & hinc sibi ipsis veluti succedere & *αὐτοκληρονόμοι* esse censentur. §. 2. *Inst. h. t.* NECESSARIi autem, quia & ipsi iure ciuili, siue velint, siue nolint, heredes parentum ex testamento & ab intestato fiunt. §. 2. *Inst. h. t.*

*) Si enim recidunt in potestatem patris, adeunt hereditatem iussu patris: adeoque non sunt ipso iure heredes.

**) Hinc & *heri minores* dicuntur. Eleganter apud Plautum *Trinum. Act. 2. scen. 2. v. 48.* Lyfiteles patri, quaerenti, an de suo benefactorus sit Lesbónico? respondet:

De MEO, nam quod tuum est, meum est, omne meum autem tuum.

§. 539. Hi ergo sunt *ipso iure*, & *necessario* heredes. Sed Praetor illis dedit BENEFICIUM ABSTINENDI, impuberibus, etiam si se immiscuerint, puberibus, si se non immiscuerint, nec per eos factum fuerit, quo quid ex ea hereditate amoueretur. §. 2. *Inst. h. t. L. 57. pr. L. 11. L. 12. L. 71 §. 3. ff. de acquir. vel op. her.* Hoc facto, *necessitas* quidem habendi hereditatem sublata, non vero *ius sui heredis* cessat; sed *sui* etiamnum hereditatem *ipso iure* acquirunt. §. 3. *I. de hered. quae ab intest. def.*

§. 540. Ex quo consequitur, I. ut non adeant hereditatem, sed statim a morte testatoris in eius ius succedant. *d. §. 3. Inst. de hered. quae ab intest. II. Ut non dicantur PRO HEREDE GERERE, sed SE IMMISCERE. III. Ut hereditatem non REPVDIASSE dicantur, sed ab eadem ABSTINUISSE. IV. Ut hereditatem etiam non aditam ad heredes transmittant. L. 3. C. de iure delib.*

§. 541. VOLUNTARIUM sunt quibus extranei, qui hereditatem sibi delatam suo arbitrio & adquirere, & omittere possunt. *sic emancipati.*

§. 542. ADQVIRVNT ergo hereditatem ad eundo, *) §. 5. *I. h. t. ADITIO* autem est libera & pura declaratio heredis ipsius, quod in omne ius defuncti succedere velit; quae, si expresse fit, ADITIO, stricte, sin tacite PRO HEREDE GESTIO vocatur. *Pro herede ergo gerere dicitur, qui aliquid quasi heres & animo heredis facit, v. c. agros colens, pecuniam faenori*

Benefici-
cium ab-
stinendi.

*Benefici-
cium
ab-
stinendi.*

Suitatis
effecta.

Heredes
volun-
tarii.

Li here-
ditatem
adqui-
runt per
aditio-
nem, vel
pro he-
rede ge-
stionem.

*Contra
alio
Cuba.*

locans, credita exigens; §. ult. Inst. h. t. nisi
vel ex testatione, vel aliis argumentis, adpareat
eum id non animo heredis fecisse. L. 20. pr. §.
1. ff. de adq. vel om. her.

*) Hereditas nondum adita iacens dicitur, & vi-
 cem defuncti sustinet. L. 37. D. de A. & D.

Qui adire pos-
 sunt?
 VII. 30.

§. 543. Ex definitione aditionis (§. 542.)
 fuit I. pupillum ipsum hereditatem adire debere,
 auctore quidem tutore. L. 5. C. de iure delib.
 Infans vero pro herede se gerere videtur tutore
 auctore. L. 35. §. 3. D. ad SC. Trebell. II. Do-
minum & patrem adire non posse hereditatem
seruo aut filio familias delatam, sed ipsum ser-
uum & filium iussu domini & patris adire L. 1.
§. 1. seqq. L. 26. D. si quis omissa. L. 36. L. 62.
§. 1. D. de acquirend. vel omittend. hered. III.
Furiosos & mente captos nullo modo, L. 63. D.
eod. IV. minores autem & prodigos non nisi
consentiente curatore adire posse. arg. L. 18. §.
fin. C. de iure delib. L. 6. D. de verb. oblig.
iunct. L. 8. D. de A. vel O. H. Iure tamen nono
permisum est tutori, nomine pupilli, nec non
patri, nomine infantis, adire hereditatem. L. 18.
C. de iure delib. Si vero furioso vel mente cap-
 to hereditas desertur, pater aut curator bono-
 rum possessionem furiosi aut mente capti nomine
 petunt. *) Filio denique familias, siquidem ius-
 tae sit aetatis, concessum est, & iuuito patre he-
 reditatem adire. L. ult. pr. §. 1. 2. C. de bon.
quat. lib.

pr. 61 92.
 VI. 61.

*) Ita

*) Ita tamen ut furiosus, si ad sanam mentem pervenerit, hereditatem a curatore aditam recipere possit; si vero in furore decesserit, nec voluntatem habendi hereditatem declaraverit, hereditas ad eius heredes non transmittatur L. fin. C. cit. conf. tamen Gust. Bern. Becmanni *diff. de acquisitione hereditatis dementi delatae.* (Goett. 1772.) §. 32.

§. 544. Ex eadem sequitur: V. ut aditio vltro fieri, adeoque vis & coactio abesse debeat. L. 6. §. vlt. ff. de acqu. vel om. her. L. 16. C. de iur. delib. VI. Ut adiri debeat hereditas tota, non pars, (§. 442. III.) L. 1. L. 2. L. 55. ff. eod. VII. Ut quidem ea declaratione institutus fiat heres, sed possessionem non adquirat, nisi naturaliter adprehensam. L. 23. pr. ff. de acquir. vel amitt. possess. (§. 281.) VIII. Ut hereditas non possit adiri per procuratorem. Is enim, qui mandat procuratori, ut adeat, eo ipso iam adiisse censetur. L. 90. D. de acquir. vel om. hered. Contius *lect. subseciv.* L. 2. C. 17. Dissent. Fachinaeus *Lib. 6. controuers. Cap. 96.* aliique. (*respicitur §. 433. in fine*)

Quo-
modo
adeunda
heredi-
tas?

(365)

§. 545. Nec minus IX. inde inferitur, hereditatem adiri non posse sub conditione. L. 51. §. vlt. ff. de acqu. vel omitt. her. L. 77. ff. de R. I.

Adiri
non po-
test sub
condi-
tione.

§. 546. Cum vero per aditionem hereditas adquiratur: (§. 542.) consequens est, X. ut hereditas non adita non transmittatur, L. vn. §. 5. C. de Caduc. toll. nisi a liberis sui iuris, qui ad descendentes tantum eam transmittunt, quae

Aditio-
nis ef-
fectus.

trans-

VI. 52
l. 18. §. 1. Cod.
De iure delib.
vt. 30.

l. 22. §. 1. Cod.
cod.

§. 951.

transmissio vocatur *Theodosiana*. *L. vn. C. qui ante apert. tab. hered. transmitt.* XI. vt heres post aditam hereditatem aes alienum quantumcunque soluere teneatur pro portione hereditaria; licet hereditas soluendo non sit. *L.*

10. C. de iur. delib. XII. Vt is, qui hereditatem adiit, cum legatariis & fideicommissariis quasi contraxisse censeatur, atque inde hi legata & fideicommissa *actione personali ex testamento* ab eo petere possint. *§. 5. Inst. de oblig. quae quasi ex contr. Vulgatum iuris est.*

hereditatis adites in soluit quasi contractum.

Beneficia heredis conditio, hinc duplex proditum est beneficium, alterum a Praetore, quod **IVS DELIBERANDI**; alterum a Iustiniano, quod **BENEFICIUM INVENTARII** dicitur.

§. 548. IVS DELIBERANDI est *spatium heredi instituto concessum ad deliberandum, utrum adire hereditatem, an eandem repudiare consultius sit.* *§. 5. Inst. h. t. L. 9. C. de iur. delib.* Quodsi nimirum hereditas alicui defertur, & I. nemo vrget, vt adeat repudietue; intra XXX. annos adire potest *L. 8. C. de iur. delib.* Cum autem II. vel substitutus, vel heredes ab intestato vel creditores vrget; heres intra annum, a die, quo hereditatis delationem scierit, declarare debet, utrum an *adire*, an *repudiare*, an *deliberare* velit. III. Si nullum ex his fecerit & annus sit elapsus: hereditas ratione substituti & heredum ab intestato repudiata, *L. 69. de A. vel*

Ius deliberandi.

Deliberandi =
synonymum

O H. ratione creditorum adita censetur. L. 22 §. 14. *Cod. de iure delib.* Si vero IV. intra hunc annum moritur absque declaratione, heredes eius intra reliquum tempus voluntatem declarare possunt. L. 19. *C. de iur delib.* Denique V. si heres intra praedictum annum declaraverit, se deliberatione vsurum esse: spatium deliberandi aut a Principe aut a magistratu petere debet. L. 22. §. 13. *C. eod.* VI. Elapso hoc spatium concessio, hereditas itidem aut adita aut repudiata habetur (vid. h. §. n. III.) VII. Decedente vero herede intra hoc spatium, pariter, ut sub n. IV. dictum, heredes eius intra tempus, quod reliquum est, adire possunt. *)

*) Terminus ergo in L. 19. *Cod. all.* concessus legalis est, eoque heres gaudet, si vel maxime spatium deliberandi non petit. Si autem illis ad finem properante, heres longiori mora sibi opus esse existimet, petere tenetur spatium aut a Principe aut a magistratu, idque ad summum vel anni est vel novem mensium. Sic concilianda videtur d. L. 19. *cum.* L. 22. §. 13. *eod.* Caeterum transmissio eius quod ex termino legali aut spatio ad deliberandum concessio reliquum est, in heredes, vocari solet: *transmissio Iustiniana.*

§. 349. BENEFICIUM INVENTARII est ius, quo heres, rite confecto inventario, post aditum in-
tam hereditatem ultra vires hereditatis non tene-
tur. §. 6. *Inst. h. t. L. ult. §. 2. 3. 4. C. de Beneficium Inventarii*
iur. delib. Rite autem fit inventarium, I. si intra
triginta dies a momento notitiae inchoetur, II.

tamentis continentur: tractationem de his Iustinianus doctrinae de testamentis intermiscet.

§. 552. Est vero LEGATVM *ultima voluntas, qua alicui titulo singulari verbis directis aliquid relinquitur.* Quod si nimirum in ultima voluntate quid relinquitur: id aut verbis *directis* s. *imperatiuis* fit, aut *obliquis* s. *precatiuis*. Si verbis imperatiuis relinquitur, aut *vniversitatem rerum* in aliquem confero, aut *rem singularem*. Ille HERES, & quidem DIRECTVS; (§. 441.) hic LEGATARIVS vocatur. Sin vero verbis *precatiuis* alicui relinquo emolumentum, FIDEL-COMMISSVM adest; & quidem VNIVERSALE, si heres rogatur, vt *vniversitatem rerum* restituat; SINGVLARE, si *res singularis* *) restituenda est.

*) *Vniuersitatem rerum* consequi dicitur, qui aut in omnia bona, aut in partem *quotamcum* iure accrescendi in casu coheredis deficientis.

§. 494; simul vero in obligationes defuncti succedit. Rem singularem contra adipiscitur, qui solam rem sibi relictam capit, siue res unica sit, siue summa, siue pars hereditatis; ita ut neque iure accrescendi, deficiente herede, gaudeat, neque obligationes & debita defuncti suscipiat.

§. 553. Olim magna erat inter *legata & fidei-commissa singularia* differentia. Nam I. illa *testamento, vel codicillis testamento confirmatis*; haec *codicillis etiam non confirmatis*, immo *nutu*; Vlp. tit. 25. §. 3. 8. II. illa non nisi *Legatine*, *fidei-commissa*,

Quid legatum & fidei-commissum?

§. 392.

*Amungu' huius
= uafur!*

obligationes defuncti

tine, haec & Graecae relinquebantur; Vlp. tit. 25. 9. III. illorum strictior, horum benignior erat interpretatio. L. 16. C. de fideic.

Legata
quotu-
plicia.

§. 554. Legata erant quadruplicia. Alia enim I. per VINDICATIONEM relinquebantur, verbis: *Do, lego, sumito, capito, habeto*. Alia II. per DAMNATIONEM, verbis: *Heres damnas esto dare, dato, facito; eum dare, facere iubeo*. Alia III. per PRAECEPTIONEM, verbis: *Heres praecipito, praecipuam rem accipito*. Huiusmodi enim legatum tantum vni ex coheredibus relinquitur. Alia IV. SINENDI MODO, verbis: *heres finito legatarium sumere vel habere*. §. 2. Inst. h. t. Vlp. tit. 24. §. 2. sequ.

Hæc dif-
ferentia
sublata.

§. 555. Sed iure nouo discrimen non modo legatorum & fideicommissorum singularium, §. 3. Inst. h. t. L. 1. ff. de legat. 1. L. 2. C. comm. de legat. & fideic. sed & ipsorum legatorum per vindicationem, damnationem, praecceptionem & sinendi modo relictorum, quod ad effectum, prorsus sublatum est. §. 2. Inst. h. t. L. 15. C. de test. L. C. comm. de legat. & fideic.

Axioma-
mata de
legatis.

§. 556. Vnde obseruanda axiomata: I. Omnia legata & fideicommissa singularia, quibuscumque relicta verbis & formulis, eiusdem hodie effectus sunt. d. §. 2. Inst. h. t. & L. 1. C. comm. de leg. II. Legata quoque & fideicommissa singularia per omnia exaequata sunt. §. 3. Inst. h. t. III. Legata & fideicommissa hodie triplici modo relinqui possunt, a) testamento b) codicillis, & c)

orete.

oretenus, si haeres praefens est. Primo casu opus est sollempnibus testamenti; (§. 471. sqq.) altero requisitis codicillorum; (§. 665. sqq.) tertio nulla sollempnitas requiritur. §. ult. l. de fideic. hered. l. att. Cod. de Fidei-Comm.

§. 557. Quum vero legatum sit ultima voluntas (§. 552.), sequitur I. vt legare & fideicommittere possit, qui potest testari L. 2. L. 114. pr. & §. 1. ff. de leg. 1. II. Vt eo iure destituantur omnes, quos testamenta facere non posse diximus. (§. 465. sequ.)

§. 558. Hinc & legata & fideicommissa relinqui possunt III. omnibus, qui iure capiunt ex testamento, (§. 483. seqq.) non incapacibus, excepto legato alimentorum L. 11. de alim. leg. Ergo etiam recte relinquuntur IV. personis incertis. (§. 485.) §. 25. Inst. h. t. V. pauperibus, (§. eod.) L. 24. C. de episc. VI. ecclesiis (§. eod.) L. 1. C. de eccles. VII. civitatibus, (§. eod.) L. 117. ff. de leg. 1. VIII. collegiis licitis (§. eod.) L. 1. §. 15. ff. ad SC. Trebell. IX. postumo alieno, §. 26. seq. Inst. h. t. Inutiliter autem X. legatur ipsi heredi ex assie instituto, imo & seruo heredis, nisi sub conditione §. 32. Inst. h. t. arg. L. 116. §. 1. ff. de legat. 1.

§. 559. Quia deinde omnium legatorum & fideicommissorum singularium hodie eadem natura est: (§. 556. l.) sequitur, I. vt legari possit ab omnibus, ad quos quidquam a testatore pervenit;

venit; L. 92. §. ult. ff. de legat. 1. adeoque non solum ab herede, sed et a legatario & fideicommissario, eorumue heredibus, pr. Inst. de sing. reb. per fideic. relicti. L. 2. D. commun. de legat. dum ne onerentur ultra, quam honorati sunt, §. 1. Inst. eod. aut legatario res sua legetur, quod legatum est inutile, licet viuo testatore eam alienauerit ob regulam Catonianam (§. 465.) nisi sub eadem conditione legatum relictum sit. L. 1. §. ult. ff. de reg. Caton.

Quae-
nam res? §. 560. Ex eodem axioma sequitur, II. vt legari possint res omnes, quae in rerum natura existunt, vel existere possunt, tum corporales, tum incorporales, modo sint in commercio saltem legatarii. L. 49. §. 2. 3. ff. de legat. 2. arg. L. 34. ff. de verb. obi. L. 40. de legat. 1.

Etiam
futurae. §. 561. Ergo legari possunt III. res non solum praesentes, verum etiam futurae, veluti fructus in fundo nascituri. *) §. 7. Inst. h. t. L. 24. pr. ff. de legat. 1. & L. 17. pr. ff. de leg. 3.

*) Tunc vero, si fundus adiectus demonstratio-
nis causa, in diuersa propositione, veluti:
Amphoram vini do lego, quae ex vinea Tus-
culana sumetur, legatum, etiamsi nihil nasci-
catur, debetur, L. 12. ff. de alim. leg. L. 13.
ff. de trit. vin. ol. leg. sin taxationis causa
in vna eademque propositione, veluti: Am-
phoram vini ex vinea Tusculana do lego: si
nihil natum, nihil debetur, L. 5. ff. de trit.
vin. ol. leg. 8. §. 2. ff. de leg. 2.

Contrarium
aspicit
Höpfner.

§. 562. Legari possunt IV. non solum pro- Et alie-
priae testatoris res, sed & alienae; eo effectu, nae.
ut heres aut eas redimat, aut, si non possit, aesti-
mationem praestet arbitrio iudicis, nisi testator

eas alienas esse ignorauerit. §. 4. Inst. h. t. §. 620.

§. 563. Quumque & res incorporales recte Immo
legentur. (§. 560.) nemo dubitat, quin VII. & res in-
legatum NOMINIS & VIII. LIBERATIONIS uti- corporales. Le-
le sit. Illo enim testator in legatarium confert, gatum
quod sibi a tertio debetur, §. 21. Inst. h. t. L. 3. nom. is
44. §. 6. L. 75. §. 2. ff. de legat. 1. hoc here- & liber-
dem obligat ad reddendum chirographum. L. 3. rationis.

§. 2. ff. de liber. leg. *Nonnulli hinc §. 2. ff. de liber. leg. non adiri possunt nisi in iura*

§. 564. Utile quoque est IX. legatum DEBI- Lega-
TI, id est, quo testator creditori suo legat, quod tum de-
ei debet, dummodo plus sit in legato, quam in bito.
debito; v. c. si pure legatum, quod sub condi- *Nonnulli hinc §. 14. Inst. h. t. Ita*
tione vel ex die debebatur, §. 14. Inst. h. t. Ita *non potest legari nisi*
& creditor chirographarius hoc legato ius hy- *creditor.*

pothecae consequitur; vel, si ei probationes de- } *Effectus.*
sint, rem ex testamento petere potest.

§. 565. Eiusdem naturae est X. praelegatum Praele-
DOTIS; partim quia sic vxor eam statim petere gatum
potest, quum alias annum expectare teneatur, dotis.

si dos sit mobilis; §. 15. Inst. h. t. L. vn. §. 6. V. 13.
C. de rei vx. act. partim quod non obstricta est *nonnulli hinc §. 15. Inst. h. t. L. vn. §. 6. V. 13.*
vxor legataria ad probationem illatae dotis; *nonnulli hinc §. 15. Inst. h. t. L. vn. §. 6. V. 13.*
dummodo maritus testator certam quantitatem

expresserit & eum heredibus mariti, non cum

creditoribus agatur. *d. §. 15. L. 1. §. 7. sequ.*
ff. de dot. prael.

Speciei, *§. 566.* Recte etiam legatur XI. non solum
 partis SPECIES, sed & XII. PARS QVOTA heredita-
 quotae, tis; XIII. QVANTITAS, & XIV. GENVS. SPE-
 quanti tatis, ge- CIES iureconsultis est indiuiduum, v. c. *Tuscu-*
 neris. *lanum, Stychnus, bucephalus;* GENVS iis est,
 quod philosophis species, vti *praedium, feruus,*
equus. QVANTITAS genus numero definitum,
 vti *quadriga, centum aurei.* PARS QVOTA
 hereditatis dicitur, pars, quae non nisi relative
 ad totam hereditatem determinata est. e. g. *lego*
quartam, quintam partem hereditatis.

Circa le- *§. 567.* Et legatum quidem SPECIEI id habet,
 gatum I. quod ea non heredi, sed legatario, perit, nisi
 speciei illius culpa vel leuissima intercedat; *§. 16. Inst.*
 quid iu- *h. t. L. 47. §. pen. ff. de leg. 1.* II. quod dua-
 ris? bus speciebus legatis, si vtraque res principalis
 sit, vna, viuo testatore, exstincta altera debea-
 tur; sin altera principalis, altera sit accessoria,
 illa exstincta, haec non debeatur. *§. 17. Inst. h. t.*
 III. Quod vniuersitate legata, & incrementum
 & decrementum legatario in lucrum & damnum
 cedat; adeoque, grege legato, & vna ovis su-
 perstes debeatur. *) *§. 18. 19. 20. Inst. h. t. L.*
22. ff. de leg.

*) Quod secus in vsufructu gregis, siquidem vna
 oue superstitute vsufructus non constat. *L. ult.*
ff. quib. mod. vsufr. amitt.

§. 568. Si pars quota hereditatis legatur: (§. 566.) legatum dicitur PARTITIONIS & legatarius PARTIARIUS. §. 5. *I. defideicom. hered. Vlpian. Tit. 24. §. 25.* Talis legatarius admitendus quidem est in partem rerum hereditarium; attamen, quia non est successor vniuersalis sed singularis: (§. 552.) iuris successor non est, neque actiones hereditarias exercere, iisue a creditoribus conueniri potest; verum hae in solidum permittuntur heredi, isque vicissim creditoribus solus respondere compellitur. Cum tamen pecunia hereditaria, cuius pars debetur legatario, exactis debitorum nominibus augetur, & contra dimissis creditoribus minuitur: incrementum illud pariter ac decrementum ad legatarium quoque spectat. Ea propter stipulationibus mutuis, quas PARTIS ET PRO PARTE dixere veteres, heres & legatarius sibi inuicem prospicere solent. §. 5. *I. cit. Vlp. l. c. l. 8. §. fin. de legat. 2. conf. Voorda diss. de legato partitionis.*

§. 569. De legato GENERIS obseruandum. Quid circalegatum generis.
I. illud vtile esse, si genus non summum sit, ita vt species plane inutiles complectatur. Alias legatum inutile est. *L. 24. §. 3. L. 71. pr. ff. de legat. 1.* II. Electionem tunc esse penes legatarium, nisi aliud testator sanxerit, dummodo non optimum eligat. §. 22. *Inst. h. t. L. 37. pr. §. 1. ff. de legat. 1.*

Et legatum optionis.

§. 570. Vnde adparet, quid interfit inter legatum GENERIS & OPTIONIS vel ELECTIO. NIS, quum testator legatarium aliquem ex rebus suis diserte eligere iubet: tunc enim eligit legatarius (eiusue heres, *L. ult. C. comm. de leg.*) etiam optimum. §. 23. *Inst. h. t. L. 2. §. 1. ff. de opt. leg. L. 19. §. 1. ff. de dol. nec tamen, quod semel elegit, repudiare, aliudque praeferre potest. L. 20. ff. de opt. leg.*

Quid legat. generis & quantitat. commune habeant?

An & facta legentur?

Quotupliciter possit legari?

Subconditione.

Subdemonstratione.

§. 571. ² Commune id est legatis generis & quantitatis, quod nec genus, nec quantitas, perire intelligantur.

§. 572. Denique & XV. FACTA recte legantur, in quorum praestationem heredem damnauit testator; modo sint honesta, quia alias euandidum esset legatum. *L. 112. §. 3. ff. de leg. 1.*

§. 573. Potest porro legari vel PVRE, vel IN DIEM vel EX DIE, vel sub CONDITIONE, vel sub DEMONSTRATIONE, vel sub CAVSSA, vel sub MODO. *L. 1. pr. ff. de cond. & dem. L. 17. pr. & §. ult. L. 72. §. 6. ff. eod.*

§. 574. De CONDITIONALI legato eadem obseruanda, quae diximus supra. (§. 492. sqq.) Hinc etiam legatum sub conditione negatiua potestatiua relictum, non suspenditur, dum caueat legatarius, se conditioni pariturum. (§. 493. VII.)

§. 575. Sub DEMONSTRATIONE legatur, quoties vel personae vel rei legatae additur de-

scrip.

Scriptio, qua ea tanto certius designetur. v. c. *mit vinnor*
 Strichum, quem a Mevio emi, do lego, L. 34. pr. *Legisimulmuy*
 ff. de cond. & dem. De ea notandum, quod falsa demonstratio non magis legatum perimat, L.
 17. pr. L. 34. pr. L. 40. §. 4. ff. eod. quam error
admissus in nomine, §. 30. Inst. h. t. L. 4.
 ff. de legat. 1. (488. §.)

§. 576. SVB CAVSSA legatur, quoties testa- Sub
 tor causam impulsivam adscribit, e. c. Titio, causla.
quia negotia mea gessit, do lego, §. 31. Inst. h. *mit vinnor*
 t. L. 72. §. 6. ff. de cond. & dem. Etiam haec, *Legisimulmuy*
 tamenti falsa, non vitiat legatum; d. §. 31. Inst.
 h. t. L. 17. §. 2. de cond. & demonstr. nisi ab
 herede possit probari, testatorem, si causam fal-
 sam scivisset, non fuisse legaturum, tunc enim
 doli exceptio locum habet. L. 72. §. 6. ff. de
 cond. & dem.

§. 577. SVB MODO denique legatur, quoties Sub mo-
 dno, ad quem legatum, exprimitur, v. c. Ti- do.
 do lego, vt aedes suas reficiat. L. 17. §. ult.
 ff. eod. *mit vinnor*

§. 578. In hoc legato legatarius cauere tene- Quid
 tor, se modum impleturum, modo aut testato- circa
 ris aut heredis, vt impleatur, interfit. L. 40. §. hoc le-
 ult. L. 80. D. eod. gatum
 iuris?

§. 579. Ita iure legatur. Non autem leges Legata
 nostrae sustinent legata CAPTATORIA: v. c. captato-
 Titio, si mihi totidem legaverit, lego mille. *ria & le-*

mit vinnor

gata L. 64. ff. de leg. i. sustinent tamen legata POE-
 poenae NAE NOMINE relicta, nisi turpe quid heredi
 nomine. iniungatur, v. c. *Heres meus, nisi Seium occi-*
derit, Maevio mille dare damnas esto. Nam
 alias ex Iustiniani voluntate tamquam conditio-
 nalia valent. §. ult. Inst. h. t. Sed confer tu-
 sis, Corn. van Bynkershoek *Exerc. de legatis*
poenae nomine relicti. comparatis tamen, quae
 movet Ev. Otto ad d. §. ult. ult. & Gust. Bern.
 Becmann. *diff. de ead. materia.* §. 26.

5. Ius ac- §. 580. Vti inter heredes (§. 494.): ita &
crescen- inter legatarios coniunctos valet IVS ACCRE-
di. SCENDI, quod est ius acquirendi portionem col-
auspelli legatarii coniuncti deficientis ab ipso non ad-
quisitam.

a, quid
 c. Requisita *) Ergo diuersa huius iuris ratio est in heredi-
 tibus & legatis. In hereditatibus illud obti-
 net ex iuris necessitate, quia nemo pro parte
 testatus, pro parte intestatus decedere po-
 test. (§. 442. III.) Vnde nec testator id ius
prohibere potest. (§. 494.) In legatis contra
 ex praesumpta testatoris voluntate, qui defici-
 entem partem creditur ad eum potius, cui rem
 eandem legauit, quam ad heredem, a quo le-
 gavit, voluisse deuolui. Hub. *Pract. h. t.* §.
 23. *extr. Pulgatum iuris est: presumptus*
cedit hereditati.

b, Requisi- §. 581. Vt ergo locum habeat ius istud subti-
ta vt lo- lissimum, requiritur, I. vt legatarii sint coniun-
cum ha- cti, id est, ad eandem rem vocati non adiectis
beat. partibus realibus. L. 1. l. 1. ff. de usufr. accresf.
 L. 89. de
 ly: 3°. Alias enim deficientis personae legatum extinguitur. L. vii. §. 2. C. de caduc. toll. II. Vt
 colle.

collegatarius deficiat; III. deficiens nondum ad-
 quisiverit portionem suam. Hoc enim facto le-
 gatam ad heredes suos transmittit. L. vii. §. 5.
 C. de cad. toll. L. 5. pr. quando dies leg. ced.

§. 582. Duæ quaestiones circa legata super-
 sunt, notatu dignae. *Prima*: quando dies le-
 gatorum cedat & veniat? *Altera*: a quo tem-
 pore legatarius dominium rei legatae consequatur?
Cedere autem dicitur *dies*, quando lega-
 tum deberi incipit; *venire*, quando peti potest.
 L. 213 D. de V. S.

§. 583. Quod ad priorem attinet, obserues
 velim: I. In legatis puris, quae ad heredes le-
 gatarii transeunt, dies cedit a tempore mortis
 testatoris; L. 5. §. 1. quando dies leg. ced. in
 illis, quae ad legatarii heredes non transmittun-
 tur, cedit demum ab adita hereditate, L. vii. §.
 2. D. quando dies usufr. leg. ced. L. 8. quan-
do dies leg. ced. Ab eodem quoque tempore
venit, nisi sub modo legatum fit; (§. 577.)
 tunc enim venit demum dies, quando legatarius
 modum implet aut cauet. (ibid). II in conditio-
natis legatis dies neque cedit, neque venit; nisi
 existente conditione. L. 5. §. 2. D. quando dies
leg. ced. III. Si in diem certum legetur: (§.
 573.) dies cedit & venit vt in legato puro, (n.
 I. h. §.) IV. Cum legatur ex certo tempore,
 dies quidem cedit, vt in legato puro, (n. I. h.
 §.) venit autem demum tempore lapso. L. 21.
 pr. L. 22. §. 1. D. cod. V. Si dies, ex quo
 lega-

Quando
 dies le-
 gato-
 rum ce-
 dat &
 veniat?

legatur, omnino incertus, aut saltim incertum an exsisturus sit: eodem modo ut in heredis institutione, (§. 491.) pro conditione est. L. 75. D. de cond. & demonstr. L. 22. pr. quando dies legat. (n. II. h. §.). Sumamus denique VI. legari ex die, de quo certum est, quod venturus sit, incertum quando. Hic, siquidem ipsi legatario adscribitur, v. c. Tullio do lego centum, die, quo ipse morietur: equiparatur diei omnino certo; (n. IV.) sin tertio adiciatur, v. c. Tullio lego centum die, quo Seius morietur: pro conditione est. L. 4. §. 1. D. eod. (n. II. h. §.) *

*) Licet enim certum sit, quod Seius morturus sit, incertum tamen est, an vivo legatario Tullio mors eius continget. Atqui si Tullius ante Seium decedit, legatum non capit. (§. 493. VI.) Idem supra (§. 491. *) de heredis institutione dictum est.

A quo tempore legatarius fiat dominus?

§. 484. Quoad posteriorem vero quaestionem (§. 582.) notandum est: I. Antequam dies legati cessit, legatarius dominium non habet. II. Si vero dies cessit: aut species legata est, aut genus. (§. 569.). Genere legato, legatarius dominium demum consequitur, si heres ipsi rem tradit. L. 1. C. com. de legat arg. L. 6. D. de rei vend. Speciei & quidem alienae, legatae dominium adipiscitur, quando heres eam acquirit & tradit. Cum denique species testatoris propria legata est: legatarius a tempore mortis defuncti ipso iure dominium acquirit, sub tacite tamen

con-

conditione, si non repudauerit. L. 77. §. 3. L. 80. D. de legat. 2. L. 86. §. 2. D. de legat. 1.

§. 585. Quam legatorum pure relictorum dies statim cedat: (§. 583. I.) consequens est, ut ea cum fructibus, accessionibus, & usuris a tempore morae L. 39. §. 1. ff. de leg. 1. L. 42. ff. de usur. peti possint I. rei vindicatione, ex quo dominium rei legatae ad legatarium transit; (§. 584. II.) L. 80. ff. de leg. 2. II. actione in personam ex testamento, quia heres adeundo hereditatem cum legatariis quasi contraxisse censetur; (§. 546. XI.) §. 5. Inst. de obl. quat quasi ex contr. nasc. III. actione hypothecaria, quia bona hereditaria legatariis & fideicommissariis tacito obligantur pignore. L. 2. C. comm. de legat.

Quibus actionibus legata petantur?

TIT XXI.

Ad demptionem DE ADEMPTIONE LEGATORVM.

§. 586.

Quia voluntas hominis ambulatoria est usque ad mortem (§. 518.) facile patet, legata ac fideicommissa & adimi & in alios transferri posse. L. A. in fine. h.t.

Legata adimuntur & transferuntur.

587. ADIMVNTVR. quoties testator legato rio id, quod ei destinatum, conferri non vult, eaque ademptio vel IPSO IVRE fit, vel OPE EXCEPTIONIS.

§. 588.

Adimuntur ipso iure, I.

ge eundem do lego, si in hanc urbem migrauerit. §. 1. Inst. L. 6. ff. h. t.

*) Huius nomen necessario exprimendum est. Alioquin non erit translatio legati, sed Titius & Maenius in eo pro coniunctis habebuntur. L. 33. pr. ff. de leg. 1. L. 89. de leg. 3.

§. 591. Quum vero translatio legati, simul sit Quod ademptio, simul noui legati constitutio: L. 5. ff. h. t. facile patet, ad eam requiri ea, quae ad nouum legatum constituendum requiruntur; (§. 556. III.) alias recte quidem ademptum esse legatum, sed non recte translatum, adeoque neutrum valere. L. ult. §. Cod. de Cod. VI. 36.

III

§. 592. Exstinguuntur etiam aliquando legata, praeter voluntatem testatoris, veluti I. si legatarius ante testatorem mortuus, collegatarium, quocum coniunctus fuerit, non habeat; (§. 580.) L. vn. §. 2. C. de cad. toll. II. Si ante existentem conditionem decesserit. (§. 574.) L. 5. §. 2. ff. quando dies leg. ced. III. Si res aliena legata iam ante mortem testatoris ex causa lucratiua ad legatarium peruenerit; §. 6. Inst. de legat. IV. Si res legata perierit sine culpa heredis; (§. 567. I.) §. 16. Inst. eod. V. si testamentum ruptum, (§. 517.) aut irritum factum; (§. 520.) aut destitutum; (§. 522.) L. 17. ff. de iniust. rupt. irr. testam. non si rescisum sit. (§. 535. I.) Nov. 115. cap. 3. §. ult. cap. 4. §. ult. VI. si conditio defecerit. (§. 493. V.) L. 3. L. 27. in fin. ff. de cond. instit.

Legata quomodo extinguuntur?

§. 18. Inst. de leg. §. pen. Inst. de usuf.

II Legata §. 593. Aliquando etiam legata PRO NON
 pro non SCRIP^TIS HABENTVR. Aliquando legatariis,
 scriptis, vt INDIGNIS ERIPIVNTVR. De causis ad Di-
 habita, gest. Lib. 34. tit. 8. & sequ. erit agendum.
 & erep- *§. 11. qui de his quo ut ind. erit.*
 ta in- **II** dignis.

TIT. XXII.

DE

LEGE FALCIDIA.

§. 594.

Legis
 Falcidiae
 historia
 & mate-
 ria.

Ad legata etiam pertinet LEX FALCIDIA,
 lata a P. Falcidio, Tribuno plebis, anno
 ab V. C. 714. Cn. Domitio Caluino & C. Afinio
 Pollione Coß. Dio Cass. L. 48. p. 436. qua cau-
 tum, vt nemini liceret vltra dodrantem legare,
 & si vltra quid legatum, heredi tantum retinere
 liceret, vt quartam partem hereditatis habeat salu-
 uam. Cai. *Inst. lib. 2. tit. 8. L. 1. pr. ff. h. t.*

Causa
 huius le-
 gis.

§. 595. Quum enim lege XII. tabularum pa-
 trifamilias ius esset, legandi pro lubitu: (§. 438.)
 & saepe testatores ita legatis onerarent heredes,
 vt iis vix quidquam lucri superesset: *pr. Inst. h. t.*
 variis quidem legibus heredi prospectum, *) qua-
 rum nulla tamen praeter Falcidiam sufficere visa
 est coercendae testatorum licentiae. *d. pr. Inst.*
h. t. L. 120. ff. de V. S.

*) Primum lata LEX FVRIA, a C. Furio, Trib.
 plebis, qua cautum, ne cui liceret vltra mille
 asses

asses legare, praeterquam cognatis, aliisque quibusdam personis. Vlp. *Fragm. tit. 18. §. 7.* Quum vero ita non quidem vni ultra mille asses, sed tamen eadem summa eo pluribus legaretur: anno. V. C. 584. Q. VOCONIVS SAXA, Trib. pleb. nouam rogauit legem, qua cautum, ne quis census plus vlli legaret, quam ad heredem heredesue perueniret. Verum quum ita quoque minima saepe pars hereditatis ad heredem perueniret, & plei ique instituti recusarent pro nullo aut minimo lucro hereditatem adire: fieri non potuit, quin plurima testamenta destituerentur, adeoque his legibus ad rei consummationem parum proficeretur. *pr. Inst. h. t.*

§. 596. Ex hac itaque lege. I. oportet heredem quartam bonorum saluam habere, & II. si eam saluam non habeat, tantum cuique legatorum pro rata detrahit, quantum quartae deest. *Quid vel lex Falcidia? axiomata.*

(§. 595.) $2. 1200 - \frac{3}{4} - 900 - \frac{1}{4} . 300.$

§. 597. Ergo eam quartam deducit heres grauatus, (§. 596. II.) & ex legis quidem intentione testamentarius, sed ex interpretatione D. Pii detrahitur etiam legitimus. L. 18. *pr. ff. h. t.* Ex quo con-sequitur, I. vt, si plures coheredes sint, in singulis heredibus Falcidiae ratio ponenda sit. §. I. *Inst. h. t. L. 77. ff. eod.* II. Vt, si a legatario vel fideicommissario legatum, ii, quantumuis grauati, quartam detrahere nequeant. L. 47. §. 1. *ff. h. t. (§. 300*) (§. 39.)*

§. 598. Quumque quarta bonorum salua heredi esse debeat: (§. 596. I.) sequitur, I. vt in quantitate patrimonii exquirenda mortis tempus ea com-
Quomodo specte-

putan-
ta?

spectetur, §. 2. *Inst. h. t.* L. 56. *pr. ff. eod.* adeoque II. nec subsequens incrementum hereditatis legatariis profit: nec decrementum iisdem obfit. L. 73. *pr. ff. eod.* III. Vt non ponatur quartae ratio, nisi deducto aere alieno, (sine cuius deductione bona non intelliguntur, L. 39. §. I. *ff. de V. S.*) deductisque funeris impensis, deductis pretiis feruorum manumissorum, & impensis in hereditatem suscipiendam factis, §. 3. *Inst. L. 18. C. h. t. L. vii. §. 9. C. de iur. delib.* IV. Vt non imputetur in hanc quartam, nisi quod titulo institutionis ad heredem peruenit. *) L. 74. L. 76. *ff. h. t. L. 48. ff. h. t.*

*) Secus ac in fideicommissis vniuersalibus. In Trebellianicam enim omnia computantur. (§. 614. I.)

Quibus
detrahitur?

§. 599. Detrahitur quarta I. legatariis; (§. 596.) adeoque, quum legata & fideicommissa per omnia exaequata sint, (§. 556. II.) II. etiam fideicommissariis singularibus; L. 18. *pr. ff. h. t.* immo ex interpretatione III. etiam donatariis, quibus quid mortis causa destinatum; L. 5. *C. h. t.* non quibus inter viuos donatum, praeterquam conjugibus inter se donantibus, L. 12. *C. eod. VI. 50.*

Exemplum

bona 12000
1/4 . . . 3000
3/4 indig. 9000
legata . . 10000
aereus 1000

Legata	Summa	Deductenda	Reste
A.	6000.	600	5400.
B.	3000	300.	2700.
C.	1000.	100	900.
	10,000	1,000	9000.
heres . . .		2,000 =	3000.
			12,000.

TIT.

TIT. XXIII.

D E

FIDEICOMMISSARIIS HEREDITATIBVS, ET AD SC. TREBELLIANVM.

§. 600.

Hactenus de *hereditatibus & legatis*, in quibus desiderantur verba directa & imperativa: (§. 441. * 522.) sequuntur FIDEICOMMISSA, quae verbis obliquis, seu precatiuis, relinquuntur.

Con-
nexio.
Quid fi-
deicom-
missum?

§. 601. Ea vel VNIVERSALIA sunt, vel SINGULARIA. De illis hoc; de his sequente titulo agitur. VNIVERSALIA ergo sunt, quando hereditas eiusue pars, ab herede directo relinquuntur verbis praecatiuis tituloque vniuersali. §. 2. *Inst. h. t.*

Quotu-
plex?

§. 602. Quum ergo haec fideicommissa verbis precatiuis relinquuntur: (§. 601.) sequitur, ut adesse oporteat I. *fideicommittentem*, II. *heredem fiduciarium*, qui rogetur, ut restituat; quique stricto iure heres permanet, etiam facta restitutione §. 3. *Inst. h. t. L. 88. ff. de hered. Inst. III. fideicommissarium*, cui hereditas e fideicommissio restituenda.

Quod
personae
requi-
rantur?

Q

§. 603.

Fidei-
commil-
sum ex-
pressum
& taci-
tum.

§. 603. Restitutio vel EXPRESSE iniungitur fiduciario, v. c. *Titius heres esto, eimdem vero rogo, ut hereditatem Sempronio restituat;* vel TACITE iniuncta censetur, veluti si testator dixerit: *Rogo heredem, ne hereditatem alienet, sed relinquat familiae.* L. 69. §. 93. ff. de leg. 2. vel: *rogo, ne testamentum faciat, donec liberos susceperit;* L. 74. pr. ff. de SC. Treb. vel: *rogo, ut testamento suo Seium heredem faciat* L. 17. pr. ff. eod. Unde fideicommissa vel EXPRESSA, vel TACITA esse, patet.

Quis
possit
fidei-
commil-
tere?

§. 604. Quum vero hoc modo hereditas eiusue pars, titulo vniuersali relinquatur: (§. 601.) sequitur, I. vt fideicommittere possint, qui possunt testari, L. 2. ff. de legat. 1. II. Vt possint fideicommittere ab omnibus, qui heredes sunt, & ad quos hereditas eiusue pars peruenit; L. 1. §. 17. ff. de SC. Treb. L. 9. C. de fideic. adeoque etiam a fideicommissariis. §. 11. Inst. h. t. Quamuis huiusmodi fideicommissarias substitutiones ad quartum gradum restringat. Nov. 159. III. Vt iis restitui queat, cum quibus est testamentifactio *) L. 76. §. 3. ff. ad SC. Treb.

*) Ita iure nouo. Olim enim, qui ex testamentis capere non poterant, iis fideicommissa relinquebantur. §. 1. Inst. h. t. Vlp. tit. 25. §. 16. Exempla sunt apud, Cic. de fin. lib. 2. cap. 58. Quinctil. Declam. 324. Val. Max. Lib. 4. cap. 2. §. 7.

A qui-
bus &

605. Ex positione II. antecedentis paragraphi denuo fluit, IV. fideicommittere posse non solum
in

in testamento, verum etiam ab intestato. §. 10. qua for-
Inst. h. t. Heredes enim legitimos testator sa-
 tis honoravit, dum non exclusit. L. 1. §. 6.
ff. de legat. 3. L. 8. §. 1. ff. de iur. codicill.
 adeoque adhibitis quinque testibus, nisi moriens
 viva voce heredi fideicommissum, quo casu &
 sine testibus fideicommissum ratum est. §. *ult.*
Inst. h. t.

§. 606. Quumque heredi fiduciario iniungatur Quomodo?
 restitutio, & fiduciarius heres maneat etiam
 hereditate restituta, (§. 638. II.) sequitur, V.
 ut hereditas per fideicommissum non modo pu-
 re & sub conditione, verum etiam, quod in di-
 recta institutione non licet, (§. 491.) ex certo
 die relinqui queat: §. 2. *Inst. h. t.*

§. 607. Quandoquidem vero fideicommissa Ex fi-
 verbis praecatiuis relinquuntur (§. 600.) ea ve- deic. he-
 ro, nisi accedat promissio, obligationem haud res olim
 producant: inferebant veteres, fiduciarium non ob-
 ligaba-
 tum vinculo iuris, sed solo pudore, ad praestan-
 tur,
 dum fideicommissum adstringi. §. 1. *Inst. h. t.*
Vlp. Fragm. tit. 25. §. 1.

§. 608. Sed iisdem, inter exempla probitatis Augus-
 & perfidiae fluctuantibus, necessitatem iuris ad- tus iis
 didit AVGVSTVS, consulibusque id dedit nece-
 gotii, ut fiduciarios heredes fideicommissa praer-
 tatem
 stare cogerent. Quo consilio postea & duos didit.
 Praetores fideicommissarios constituit CLAVDI-
 VS. L. 2. §. 31. *ff. de orig. iur. §. 1. Inst. h.*
t. pr. Inst. de codicill. Saet Claud. cap. 23.

Hinc saepe fidei-
 duciarii heredi-
 tatem repudia-
 bant.

§. 609. Quia vero heres fiduciarius stricto iure, restituta etiam hereditate, heres permanet, (§. 602. II.) adeoque omne aes alienum solvere tenetur, (§. 546. XI) & tamen saepe totam hereditatem cogebatur restituere: (§. 601.) eveniebat, quod in legatis accidisse diximus, (§. 595*) ut recusarent heredes pro nullo aut minimo lucro hereditates, aliis restituendas, adire, & creditoribus obligari. L. 1. §. 3. ff. ad SC. Treb.

SC. Trebelliana.

§. 610. Hinc primo sub Nerone*) conditum SC. TREBELLIANVM, eoque cautum, *ut si hereditas ex causa fideicommissi restituta sit, omnes actiones, quae iure civili heredi vel in heredem competere, ei & in eum, cui ex fideicommissi restituta sit hereditas, darentur.* §. 4. Inst. h. t.

*) A. V. C. 814. 8. Kal. Sept. L. Annaeo Seneca & Trebellio Maximo Cof. suffectis L. 1. pr. ff. ad SC. Treb.

SC. Pegasianum.

§. 611. Quia vero ne sic quidem vllum lucrum ad heredem redibat, & hinc nihilominus fideicommissa pleraque exstinguebantur: (§. 609) sub Vespasiano, Pegaso & Pufione Cof. suffectis PEGASIANO SCTO cautum, *ut rogatus hereditatem restituere, perinde quartam retinere posset, ac ex legatis per legem Falcidiam (§. 5. Inst. h. t.) & si quis, hoc lucrum adspersus, adiret nollet, is ad adeundum restituendumque cogeretur.* §. 6. Inst. eod.

§. 612. Cui ergo quarta salva erat, is restituere solebat hereditatem ex SC. Trebelliano, & tunc in utrumque dabantur actiones hereditariae pro rata portionis ad utrumque pervenientis. Cui vero quarta salva non erat, is ex SC. Pegasiano, detracta quarta, hereditatem restituerebat, & stipulationibus interpositis, quodam partem aeris alieni soluere teneretur, sibi cauebat. §. 6. Infl. h. t.

Quando alterutro opus esset?

§. 613. Sed Iustinianus, expulso Pegasiano, SC. Trebellianam auctoritatem attribuit, bellianum & Pegasianum in unum conflavit, ut retento nomine SC. Trebelliani, utriusque materia coniungeretur.

§. 614. Ex quo sequitur I. ut hodie fiducia-rio *) semper liceat quartam partem hereditatis, quae olim Pegasiana, nunc Trebellianica vocatur, saluam non habenti, eam liceat retinere.

Quarta detractio.

§. 7. Infl. h. t. imputatis tamen in hanc quartam omnibus quocunque titulo a defuncto acceptis, etiam fructibus ex bonis post aditam hereditatem, ante restitutionem perceptis: L. 18. §. 1. L. 22. §. 2. ff. ad SC. Treb. secus, ac in quarta Falcidia. (§. 598. IV.)

*) Non vero detrahit fideicommissarius, rogatus, ut hereditatem a fiduciario acceptam, aliter restituere. L. 22. §. ult. L. 55. §. 2. ff. ad SC. Treb.

§. 615. Ex eodem fluit, II. semper hodie obligationes tum activas, tum passivas, inter heredes neminem in redem

ter fidu- redem fiduciarium & fideicommissarium pro ra-
 ciarium ta diuidi. §. 7. *Inst. h. t. L. I. C. de SC. Treb.*
 & fidei- III. Heredem fiduciarium ad adeundum restitu-
 commif- dumque cogi posse. §. 7. *I. h. t.* quo tamen
 sarium opus non est iure novissimo; quia Iustinianus
 diuisio. *S. 1. Nov. I. cap. I.* ipsi fideicommissario permisit,
 renitente fiduciario, hereditatem adire.

(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)*(*)

TIT XXIV.

D E

SINGVLIS REBVS PER FIDEL-
 COMMISSVM RELICTIS.

§. 616.

Fidei- **H**aec de fideicommissis *vniversalibus*; se-
 commif- quantur SINGVLARIA, (§. 601.) quibus
 la singu- *quaeuis res singulari titulo singulari, verbis pre-*
 laria. *catiuis relinquuntur. pr. Inst. h. t. 4. 392.*

Ea lega- §. 617. Ergo *verborum formulis etiam* au-
 tis. ex- *differunt legata & fideicommissa, re ipsa & ef-*
 aequata. *fectu per omnia exaequata sunt;* (§. 556. II.)
 vt adeo hic omnia repetenda sint, quae titulo
 de legatis diximus *)

*) Remanfit haec vnica *differentia*, quod legata
 libertas immediate seruo competat, & hinc
 ille nulla iura patronatus heredi debeat; per
 fideicommissum relictam libertatem seruus ab
 herede accipiat, eique debeat iura patronatus.
 §. 2. *Inst. n. t.* (§. 81.)

TIT.

TIT. XXV.

D E

CODICILLIS.

§. 618.

Vltima voluntas aut heredis directi institutio-
nem continet, aut minus. Si prius testa-
mentum, (§. 440.) si posterius *codicilli* vocatur.

§. 619. CODICILLI veteribus nihil aliud erant, Codicil-
quam epistolae. Cic. *Lib. 4. ad fam. epist. 12.* li quid
Lib. 6. epist. 18. Lib. 12. ad Att. epist. 8. maxi- veteri-
me a praesentibus ad praesentes scriptae. Lips. bus?
Inst. epist. cap. 2. Hinc Seneca epist. 53. Video
te, mi Lucilli, quum maxime audio, adeo te-
cum sum, ut dubitem, an incipiam non episto-
las, sed CODICILLOS tibi scribere.

§. 620. Tales codicillos saepe & moribundi Mos ad
ad heredes suos scribebant, quibus, quid fieri heredes
ab illis vellent, significabant. Unde plerumque scriben-
formam epistolae prae se ferebant. *) *L. 56. ff. di.*
de fideic. libert. L. 37. §. 2. ff. de legat. 3. L.
30. §. 1. ff. de adim. vel transfer. leg.

*) Immo passim in iure nostro vocantur EPIS-
TOLAE. *L. 89. pr. ff. de legat. 2. L. 41. §.*
2. ff. de legat. 3. & EPISTOLAE FIDEICOM-
MISSARIAE. L. 7. C. qui testam. fac. poss.

Q 4

§. 621.

Quid iuris ex codicillis.

§. 621. Et epistolae quidem hae olim non magis heredibus imponebant legem, quam ipsa fideicommissa. (§. 607.) Sed occasione L. *Lentuli* *), cuius ex persona & fideicommissa coeperunt, etiam codicillis addita est iuris auctoritas. *Augustus* enim, consilio C. *Trebatio Testae*, statuit, ut si quis testamentum facere non posset, tamen codicillos posset. Post quae tempora, quum & *Labeo* codicillos fecisset, nemini dubium erat, quin codicilli iure optimo admitterentur. *pr. Inst. h. t.*

*) Est is L. *Cornelius Lentulus*, quem *Steph. Vin. Pighius* *Coffum.* Sigon. in *Fast.* pag. 351. *Cnaeum* perperam vocat, quemque anno v. c. 751. cum M. *Valerio Messalino* Consulem fuisse, vel ex *Reinesii Inscr. Class.* 10. n. 3. p. 597. & postea *Africae* pro consule praefuisse, satis constat.

Codicilli quid?

§. 622. CODICILLI ergo sunt ultima voluntas, in qua disponitur, quod non pertinet ad heredis directi institutionem.

Quotuplices?

§. 623. Dicimus esse voluntatem ultimam. Unde codicilli vel sunt SCRIPTI, vel NVNCVPATIVI. L. 13. C. de SS. eccl. L. ult. §. ult. C. h. t. Porro diximus codicillos non continere heredis directi institutionem; heredem ergo directum supponunt, & ad eum diriguntur. Dirigi autem possunt ad testamentarium non minus, quam legitimum. Priori casu vocantur TESTAMENTARII s. AD TESTAMENTVM FACTI, posteriori codicilli AB INTESTATO. Hi per

axioma est: hereditas codicillis nec directe dari, nec directe adimi potest.

se subsistunt, & ad quemcunque heredem legitimum directi censentur. *L. 3. pr. L. 8. pr. §. 1. D. h. t.* Illi vim testamenti sequuntur, & cum eo subsistunt ac corrunt, *L. 3. §. ult. L. 16. D. h. t.* Duplicis autem generis sunt. Namque vel CONFIRMATI sunt in testamento, vel NON CONFIRMATI. Priores aut confirmati sunt IN PRAETERITVM aut IN FUTVRVM. conf. omnino Georg. Ludov. Boehmeri progr. *de quatuor modis conficiendi codicillos, in Electis iur.*

ciu. T. I. n. 8. Codicilli testamentarii proprie
testamenti habentur. l. 2. §. 2. h. t. — Aryst. usus mor. par. 6. 3. h. t.

§. 624. Nihil eorum continent codicilli, quae ad heredis directi institutionem pertinent (§. 622) Hinc codicillos quidem facit, qui & testamentum facere potest; *L. 6. §. 3. L. 8. §. 2. ff. h. t.* sed I. non potest quis in codicillis heredem directe instituere, exheredem scribere, substituere, §. 2 *Inst. L. 6. pr. L. 10. ff. L. 2. C. h. t.* verum II. fideicommittere, legare, tutorem dare, &c.

Quid in codicillis disponi possit?

§. 625. Inde etiam III. codicillos quis facere potest plures, modo sibi inuicem non aduersentur; §. 3. *Inst. L. 6. §. 1. ff. L. 3. C. h. t.* quum tamen nemo paganorum cum duobus testamentis decedere possit. (§. 442. V.)

Et plures codicilli valent.

§. 626. Hinc & IV. nec ea exigitur sollemnitas ordinationis, quae ad testamenta requiritur. §. 3. *Inst. h. t.* Sufficit enim veritas actus, *L. 3. §. ult. C. h. t.* & quinque testium. *) etiam non rogatorum, praesentia, qui in codicillis scriptis

An testes requirantur.

nomina subscribunt, L. 20. §. 6. ff. qui test. fac. poss. L. ult. §. ult. C. h. t. imo & codicilli, vti testamenta, publice fieri possunt. (§. 443.)

L. 18. de iur. cod.
J. C. Col. de Codic. vt. 36. Strickius in litem mod. pand. h. t. §. 3.

*) Dubium est I. an in codicillis testamento confirmatis (§. 623.) opus sit testibus? Negant Iust. Henning Boehmer in aus. de coarctatis absque testibus validis, & Georg. Ludov. Boehmer in praef. ad. Tom. V. exercitatio- num paternar. §. 15. seqq. Aientem sententiam tuetur Dunius in libro de veteri ac nouo iure codicillorum. p. 184. seqq. Porro H. disputant Doctores, an mulieres testium officio in codicillis fungi queant? Argumenta pro feminarum testimonio collegit Gottl. Aug. Ienichen in obseruat. de efficaci mulierum testimonio in codicillis. Contra sententiam rationes autem exponit Georg. Aug. Spangenberg in commentat. de muliere ob testium sollemnitatem testimonii ferendi in codicillis experte. Quae sententia verior videtur. L. 8. cod. qui test. facere poss.

Quid
clausula
codicil-
laris?

4. 516.

Quid
operetur?

§. 627. Solent etiam codicilli iungi testamento, quando illi inseritur CLAUSVLA CODICILLARIS: Si testamentum non valebit tanquam testamentum, volo, ut valeat iure codicillorum, L. 41. §. 3. ff. de vulg. & pup. subst. L. 3. fin. ff. de test. mil.

§. 628. Quodsi ergo I. testamentum, cui haec clausula adiecta, omnibus in testamento valido requisitis instructum est: clausula est otiosa. Si porro II. ne quidem codicillorum requisita obseruata sint, clausula nullius est efficaciae. Cum vero III. testamento quaedam desunt, quibus valido

valido testamento opus est, aut codicillorum ta-
men requisita adsunt: clausula codicillaris susti-
net testamentum in vim fideicommissi. L. 29. §.
1. D. qui test. fac. poss. *Requiritur, ut clausula codi-
cillaris in testamento sit expressa, tacite non
subintelligitur. C. P. h. §.*

LIB. III. TIT. I.

DE

HEREDITATIBVS QVAE
AB INTESTATO DEFERVNTVR.

Georg. L. §. 629.

Supra de hereditatibus, quae testamento dese-
runtur. Nullo existente testamento, vel, nexio,
eo infirmato, locum habet SVCCESIO LEGI-
TIMA AB INTESTATO, (§. 437.) de qua iam
agitur prioribus titulis libri tertii.

i. Ius Vetus

§. 630. Eius alia ratio fuit iure veteri, quod Succes-
in Institutionibus exponit Iustinianus, alia est iu-
re novo per Nov. 118. Nos praemissa paucis ve-
teris iuris historia, de noua succedendi ratione
plenius agemus. Succes-
sio in-
testato-
rum an-
tiqua &
nova.

A. Succesio lites

§. 631. Fundamentum successionis veteris erat Veteris
ius agnationis l. familiae. Ergo ii tantum suc-
cedebant, qui erant pars familiae: non emanci-
pati & cognati. Succes-
sionis
funda-
mentum

§. 632. Quum ergo proximi in familia essent Succes-
vel SVI HEREDES, tamquam vivo patre quo-
dammodo debant